PIV 1399

Biblioteca Bucureştilor

10 Octombrie 2008

REVISTA ASOCIATIEI BIBLIOTECARILOR SI DOCUMENTARISTILOR DIN ROMANIA BIBLIOTECA METROPOLITANA DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

VICTOR KERNBACH

1923 – 1995

85 de ani de la naştere

„… Omul încă nu a văzut o fiinţă raţională produsă de condiţiile fizice şi chimice ale altei planete (iar de va fi văzut-o cîndva, nu era pregătit s-o considere altceva decît zeu sau demon). Se prea poate ca în momentul cînd omenirea ar înfăptui un contact cu altă populaţie cosmică de fiinţe raţionale – apropiate criteriilor sale umane, adică perceptibile ca atare simţurilor omeneşti – nevoia de religie să dispară aproape spontan, dar deocamdată nu dispunem de date suficiente pentru o astfel de predicţie…“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Răsfoiri
Mihai RALEA – Caragiale şi Balzac 2

Ovidiana – 2000
Eusebiu CAMILAR – Scoica sarmatică 3

Bucureștii de altădată

Tudor ARGHEZI – Mogoşoaia / Moşii 6

Arhive bucureștene
Georgeta FILITTI – Partidul Național Liberal (I) 8

Patrimoniu 11

Istoria cărții

JOHANN PETER ECKERMANN – *Convorbiri cu Goethe* 12

Autografe contemporane

Horia GÂRBEA – Trecute vieți de fanți şi de birlici 14

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Copyright – Informare – Educație 16
Roswitha POLL, Peter te BOEKHOST – Măsurarea calității.
Măsurarea performanțelor în biblioteci (III) .. 18

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

O nouă filială în haine noi 21
Cum să rămânem tineri! 21

Orizonturi
Dimitrie Cantemir şi Antioh Cantemir – personalități ale culturii europene 22
Florin ROTARU – Primul proiect românesc
al ediției de opere complete Dimitrie şi Antioh Cantemir 23
Christopher FLAVIN – Starea lumii 25
Ion CONSTANTIN – Masacrele de la Katyń (II) 26
– Sesiunea ştiințifică *Slavistica românească. Tradiții şi perspective* 33
Dumitru BĂLĂEȚ – De la biblioteca personală la biblioteca socială 35

Catalog 36

Repere
Valeriu DIȚULEASA – „Buletinul Bibliotecilor din Franța“ 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI
Inventar Nr. 34135
https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Răsfoiri

Caragiale şi Balzac

Mihai RALEA

Ori de cîte ori s-a scris despre Caragiale, s-a uitat una din marile plăceri pe care o lasă cititorului această operă: impresia de patriarhalitate.

Se desfăşoară înaintea noastră o viaţă simplă, bună, optimistă, cîteodată chiar idilică. Eroii lui Caragiale sînt sănătoşi sufleteşte, trăiesc fără tensiune, fără mari ambiţii, fără deziluzii amare şi fără ciocniri tragice. Ridicolul lor nu ni-i face odioşi, nici dezgustători.

Majoritatea acestor personaje sînt simpatice. Oricît l-ar fi speriat pe marele nostru satiric începuturile de modernizare şi europenizare ale României, pe care le-a ridiculizat, eroii săi, cu toate maimuţărelile lor occidentale, mai mult de suprafaţă, sînt, în adîncul lor, însufleţiţi de sentimente simple, de tradiţională şi dulce patriarhalitate. Ei trăiesc viaţa simplă şi comodă din acele timpuri lipsite de grandoare, dar şi de meschinărie.

Ceea ce surprinde iarăşi la aceşti eroi e superficialitatea lor. Pasiunile sau poftele nu le sînt adînci. Ei n-ar comite nelegiuiri ori crime ca să le satisfacă. Fac gălăgie mare, se laudă, se grozăvesc cu ura lor de carnaval, dar în fond sînt „bon enfant", plini de jovialitate şi bonomie.

Şi apoi nu sînt răutăcioşi. Ei rezumă psihologia momentului istoric de atunci: mentalitate în fond bucolică, caracteristică regimurilor cvasi-feudale, şi apoi psihologia etnică a românului, lipsită de rancună şi de pasiune.

Ţara noastră, cu tot constituţionalismul şi capitalismul ei, rămăsese la moravurile unei societăţi înapoiate, simple şi de treabă. Eroul lui Caragiale, cu foarte mici abateri, e omul „cumsecade", cu ridicolul său, fruct al unei sociologii de idealism feudal. Un burghez care are la mahala casă cu cerdac, în care-şi bea cafeaua, care are grădină cu nuci subt care-şi citeşte gazeta liniştit, care nu-şi bate capul cu afaceri complicate şi cu o existenţă prea grea, nu poate fi feroce. Nu e viaţa febrilă şi mizerabilă de metropolă industrială şi comercială. Dacă ne gîndim bine, este ceva rousseauist în Caragiale. E tocmai societatea românească de pe la 1880. Pentru un neurastenic, ars de complicate probleme sufleteşti, poate exista mai minunat antidot decît această literatură şi această societate? De aceea, comicul lui Caragiale (conştient de simpatia pe care o inspiră personajele sale) e mai aproape de umor sau de burlesc, decît de ironie, cu toate că marele nostru satiric nu era un sentimental, ci mai degrabă un sarcastic. Dar materialul l-a învins.

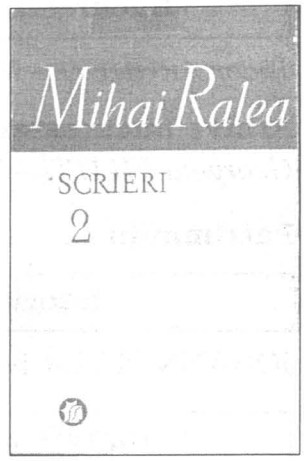

Ironia e o ură uşoară îndreptată în contra unor oameni pe care îi iei în serios. Dar majoritatea eroilor caragialeni nu pot fi luaţi în serios, fiindcă sînt naivi. Poate numai Caţavencu e mai serios, şi încă ...

Defectele lor sînt omeneşti, adică sînt mici slăbiciuni ridicule, pe care le iertăm cu un zîmbet. Caragiale nu ne mişcă, nu ne cutremură, dar ne distrează.

Dar de la marele război încoace lucrurile s-au schimbat. Au intrat în compoziţia societăţii noastre elemente eterogene, cu alte educaţii şi alte principii. Moravurile blînde, uşoare, fără îngrijorare s-au alterat. S-au efectuat mari salturi sociale de la clasă la clasă. Sedimentele adînci, aşezate pe fundul societăţii, s-au tulburat şi au ieşit la suprafaţă. Oamenii şi lucrurile s-au amestecat în combinaţii nepotrivite, încă neconsolidate.

Şi moravurile economice sînt altele. Proprietatea mare a dispărut. Revoluţiile monetare au ridicat sau minat averi considerabile. Apetiturile au crescut fără frînă. Auzim, în fiecare zi – lucru necunoscut în gazetele aşa de nevinovate de altădată – de crime monstruoase, de violuri feroce, de drame pasionale zguduitoare. În viaţa cotidiană întîlnim lăcomia brutală, spirit nemăsurat de aventură, şiretenie adîncă şi laşitate perversă. Abuzuri, nedreptăţi, perfidii, trădări şi dezerţiuni. Sînt cazuri în care, comparativ, Caţavencu ar apărea un înger. Lumea lui Caragiale există, desigur, încă. Dar ea e adînc atinsă. Poftele şi patimile iau proporţii de seriozitate. O nouă lume, pentru pictura căreia umorul nu va mai fi de ajuns, se alcătuieşte. După toate aparenţele, ieşim din epoca Caragiale şi intrăm în epoca Balzac. Dar poate tocmai acest nou mediu va ajuta literatura noastră să se adîncească şi ea.

Mihai Ralea, *Scrieri*,
vol. II, ediţie şi studiu introductiv
de N. Tertulian,
Editura Minerva, Bucureşti, 1977

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ovidiana - 2000

Scoica sarmatică

Eusebiu CAMILAR

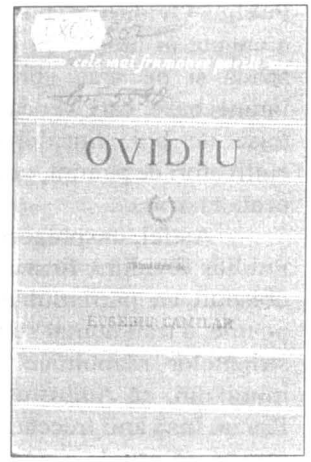

O muncă nemaipomenită a însemnat pentru mine ajungerea la imaginile lui Ovidius. Am pătruns la ele greu, însă am căutat să ştirbesc cît mai puţin din nemuritoarea frumuseţe. Oamenii cu rutină, specialiştii, criticii, mă pot învinovăţi că nu m-am ţinut de text, ca orbul de gard, însă nu cred că mă pot acuza în privinţa ştirbirii imaginilor, de sărăcire a frumoaselor şi înaltelor idei... N-am urmărit să fac operă de specialist, căci nu sînt specialist în nimic! Îmi pun totdeauna la bătaie sentimentele, şi pe drumul lor am încercat să ajung la inima deznădăjduită a elegiacului de acum două mii de ani. L-am tălmăcit în metru modern, pentru ca şi mai limpede să i se audă geamătul, la întrecere cu gemetele Pontului Euxin. Prin sinceritatea cu care-şi arată suferinţele, prin atît de autenticul uman, de care sînt străbătute operele din surghiun, Publius Ovidius Naso e poet modern, opera lui se poate integra în contemporaneitatea universală a veacului nostru. Nimeni pînă la el, şi puţini după el, au izbutit să cînte adîncimile sufletului omenesc, dorul de casă, de patrie, de familie, deznădejdea, jalea, singurătatea, tristeţea, speranţa; nimeni n-a arătat mai bine trădarea prietenilor, după cum nimeni n-a crezut mai puternic ca el în Artă, pînă la asfinţitul zilelor. Chiar din clipa surghiunirii, el a început să-şi aştearnă suferinţele în elegii. Iată-l pe Marea Ionică, sub o înspăimîntătoare furtună, scriind în legănarea navei...

Dar s-o luăm cu binişorul, s-o luăm „sistematic".

Publius Ovidius Naso s-a născut în localitatea Sulmona, în anii 43, înainte de vremurile noastre, dintr-o familie nobilă. A mai avut un frate, cu un an mai mare, şi la timp li s-au adus la amîndoi magiştri vestiţi; amîndoi au fost trimişi la Roma, la timp, spre desăvîrşirea învăţăturii. Fratele mai mare a fost atras spre elocinţă. Publius Ovidius a fost atras de mic, spre Helicon – lăcaşul Muzelor, spre îngrijorarea tatălui său, care-i spunea deseori:

„... te trage firul spre-o boală fără leac!
Doar ştii că şi Homeros s-a prăpădit sărac!"

Publius Ovidius, cu toate că a ocupat unele posturi publice, a ajuns curînd un poet cu faimă în tot imperiul. Făcea parte dintre intimii împăratului Augustus, şi în timpul vieţii lui a avut fericirea de a-i asculta pe Horatius, pe Virgilius, Tibulus, Propertius, Macer şi Ponticus, şi pe atîţia alţi mari poeţi de care era plin acel secol bogat în idei şi-n toate artele strălucite. După cum era obiceiul la nobilii romani, Publius Ovidius fusese în Grecia, la alţi magiştri vestiţi, vizitase Asia şi Egiptul – într-un cuvînt, era un om cu o cultură desăvîrşită şi un desăvîrşit om de lume, demn să stea la masa celui mai mare dintre împăraţi. Pînă la vîrsta de cincizeci şi ceva de ani scrisese destul de mult, opere ce i-au adus o bine meritată faimă: *Arta de a iubi*, *Metamorfozele*, *Heroidele* şi altele.

Într-o noapte din preajma iernii anului VIII al vremurilor noastre, peste casa lui a picat o înfiorătoare năpraznă. Lucea luceafărul de ziuă peste templul Capitoliului, cînd pe străzile pustii ale Cetăţii Eterne s-au auzit paşii surzi ai unor soldaţi, apropiindu-se. Curînd, centurionul bătea cu pumnul în poartă, somînd să se deschidă, în numele împăratului! La lumina faclelor, în faţa prietenilor tremurînd de spaimă, şi a oamenilor de casă albi de groază, centurionul a desfăşurat în faţa lui Publius Ovidius un sul, edictul imperial prin care i se poruncea, ca înainte de a se zări de ziuă, să părăsească Roma... Din ce pricină, edictul n-o spunea. Cît despre locul de surghiun, i se indica o cetăţuie tocmai de la hotarul de Miazănoapte al imperiului, Tomis. Şi astfel, fără a i se lăsa nici timp să se pregătească spre părăsirea patriei, Publius Ovidius a şi pornit spre Brundissium, de unde a luat o corabie. Apoi, a ajuns în Marea Egeică; tot timpul se întreba de ce fusese pedepsit aşa de îngrozitor. Se spunea de către unii că ar fi vinovată opera lui *Arta de a iubi*; alţii credeau că era de vină o femeie vestită prin crime şi intrigi, anume Julia; iar alţii credeau că osînda i-a venit din pricină că ar fi profanat misterele zeiţei Issis. Asupra adevăratei cauze nu ştie nimeni nimic, pînă în zilele noastre.

Cum a pus piciorul pe puntea corăbiei, Publius Ovidius a prins a scrie, arătîndu-şi îngrozitoarea stare sufletească. A scris pe Marea Ionică, sub o furtună, după cum înainte s-a arătat: a scris şi călătorind pe altă mare. Fiind firav, şi fiindu-i teamă de viforele acelei ierni pe ape, a străbătut istmul Corintului pe jos, din post în post, prin bunăvoinţa unui mare ofiţer roman, care-l cunoştea şi-l respecta pe fostul favorit al împăratului. Apoi, în plină iarnă, iată-l ajuns la Tomis, la Constanţa noastră de astăzi, pe-atunci un mic port la hotarul negurii şi barbarilor. Cum arăta Tomisul pe-atunci? Aceasta se vede din operele lui ulterioare, şi îi sîntem recunoscători marelui poet pentru preţioasele indicaţii! El nu s-a mărginit doar la suferinţele lui trupeşti şi sufleteşti, ci a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

descris oamenii, locurile şi obiceiurile, cu o mare şi strălucitoare plasticitate.

S-a întîmplat ca tocmai pe vremea aceea, partea de miazănoapte a imperiului să fie straşnic tulburată de seminţiile din nordul Istrului. Năvăleau asupra imperiului, în Moesia, dacii, sub conducerea regelui lor Cotiso, şi însoţiţi în năvală de către sarmaţi, geţi şi iasygi. Cetăţuia Tomis, aflîndu-se de o vreme cucerită de romani, era mereu călcată de seminţiile din nord. Porţile ei stăteau mereu încuiate, încît, după cum se plînge Publius Ovidius, n-avea nici loc unde să se plimbe spre a cugeta în linişte. El însuşi, mai tîrziu, a pus mîna pe spadă şi pe scut, spre a lupta împotriva neamurilor întunecoase, care veneau peste Istrul îngheţat, cu carele trase de boi. Localnicii din afara cetăţii erau geţii cultivatori de pamînt, nevoiţi să ţină cu o mînă plugul, cu cealaltă arma...

Astfel, unsprezece sau doisprezece ani, cît a trăit, Publius Ovidius, firavul şi delicatul poet de odinioară, obişnuit cu parfumul de verbină şi cu lyra ce picură poeme, a trăit numai sub zăngănitul armelor, sub groaza strigătelor războinice! Nădăjduia mereu, în adîncul inimii lui, că Augustus îl va ierta, şi-l va rechema la Roma. Însă anii treceau. Surghiunitul îşi va da seama cu groază că prinde a uita limba de-acasă, că amestecă în scrieri cuvinte gete şi sarmate. Apoi, a prins a scrie în limba getă, obişnuindu-se, poate, cu ideea că va pieri la Tomis, că nu va zări peristilurile Romei niciodată... Ceea ce s-a şi întîmplat, căci a venit şi bătrîneţea, iar împăratul Augustus a murit. S-a resemnat Publius Ovidius în surghiunul lui? Nicidecum, căci pînă şi ultimele scrieri îi sînt stropite cu lacrimi. În timp ce el se topea de nostalgie, la Roma i se tipăreau şi i se recitau *Tristele* şi *Epistolele pontice* trimise, nu se ştie prin ce mijloc, la mîna prietenilor şi soţiei. Pedeapsa lui Augustus s-a limitat la exilarea omului şi nu şi a operei lui, şi-i sîntem recunoscători pentru acest gînd bun, căci altfel aproape o sută de poeme, scrise pe meleagurile noastre, s-ar fi pierdut din tezaurul culturii universale

Cum a pierit Publius Ovidius e o taină acoperită de pulberea secolelor. Adevărul este că nici Tiberius, urmaşul lui Augustus, nu l-a iertat, nu l-a rechemat la Roma. Într-o elegie, Publius Ovidius arată cum zace bolnav într-o locuinţă friguroasă, lipsit de orice ajutor medical, în mijlocul barbarilor:

„Iar cînd îmi pierd puterea sub boala asta grea.
Străinii duc pocalul cu vin spre gura mea..."!

Poate va fi murit de moarte bună; sau, după cum se poate presupune, într-o zi va fi sosit la Tomis vreun credincios de-al lui Tiherius şi-i va fi poruncit să bea otravă sau să-şi taie vinele, după obiceiurile acelor vremuri. Oricum, Publius Ovidius a trăit la Tomis mai bine de zece ani, şi istoria nu pomeneşte nimic despre stingerea lui în vecinătatea Istrului, pe ţărmul Pontului Euxin...

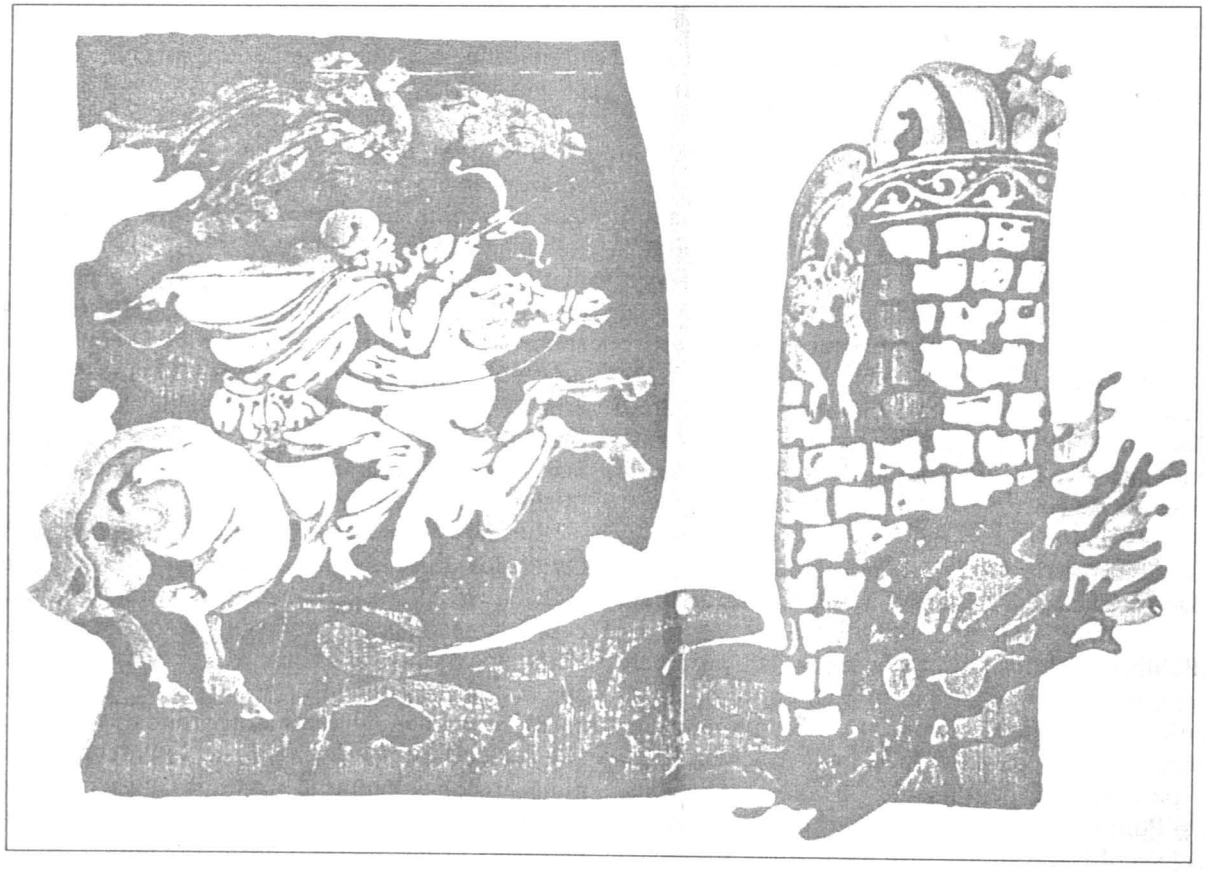

Mircea Dumitrescu – ilustraţie la *Tristele*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

TRISTELE

Elegia a X-a

De n-ați uitat de Naso, de-l pomeniți arar,
De mai trăiește-n Roma cu numele măcar,
Să știți că el se află departe la sarmați,
Sub niște aștri palizi și-atît de depărtați,
Că în oglinda Mării nicicînd nu se răsfrîng!
Barbaria mi-i țara și sînt străin și plîng...
În jurul meu, sălbatici, roiesc sarmații beți,
Și mă-nconjoară vezii, și mă-nconjoară geți...
Se-ntîmplă că adese trăim mai liniștiți,
Dinspre pletoase neamuri de Istru ocrotiți,
Cît vînturile calde bat line pe la noi,
Ne ocrotește Istrul de groaznicul război,
Dar cum se lasă iarna, cum gerul diafan
Întinde peste fluviu un pod marmorean,
Cînd lucitoare drumuri se-ntind din mal în mal,
Sub Ursa Mare bate doar vîntul boreal,
Și în foșnirea largă a stufului pletos,
S-arată neamuri negre din Nordul neguros!
Zăpezile, pe cîmpuri, rămîn neîncetat;
Nici soarele, nici ploaia nu le topesc vreodat';
În loc să se înmoaie la vreme, val cu val,
Se întăresc mai tare sub vîntul boreal,
Și vin zăpezi, și-adese abia se ia un rînd,
Și se arată altul, văzduhu-ntunecînd,
Și ține iarna asta adeseori, doi ani,
Și îngroziți se uită barbarii tomitani,
Cînd vine Acvilonul înspăimîntat urlînd,
Smulgînd acoperișuri și turnuri retezînd...
Bărbații de pe-aicea, sub gerurile iuți,
Se-mbracă-n piei păroase și-n cioarecii cusuți,
Doar fața li se vede, cînd trec spre Pont în jos,
Acoperiți de pielea veștmîntului păros,
Și trec, cu promoroaca în bărbi, și trec pe rînd,
Cu țurțurii de gheață în plete răsunînd,
Și să tot vezi bărbații, la chefuri, cîteodat',
Spre bărbi sălțînd ulcioare cu vinul înghețat,
Să-i vezi, de pragul casei ulcioarele izbind:
Solidul vin, barbarii îl sfarmă-n dinți, scrîșnind...

Înlănțuiește fluviul cumplitul iernii ger,
Și curge largul Istru spre negrul mării cer,
Se varsă, larg ca Nilul, prin numeroase guri,
Și îl îngheață vîntul cu aspre lătrături,
Albastrul fluviu-ngheață curînd, din mal în mal,
Sub Ursa Mare bate doar vîntul boreal;
Treceau mai ieri corăbii pe fluviul luminos,
Și-acum, barbari și vite în cîrduri trec pe jos,
Și auzim adese copitele cum bat...
Se zvîrcolește Istrul spre Mare ne-ncetat,
Sub gheața albă; cete, barbari înfricoșați,
S-arată-n care trase de surii boi sarmați...

O, nu vă cer să credeți ce spun! E dureros,
Dar sînt acestor locuri un martor credincios!
Și am văzut oglinda imensei negre Mări,
Sub gheață argintie cuprinsă pînă-n zări,
Pe suprafața Mării am mers, și-am încercat,
Și apa ei, piciorul nici nu mi l-a udat!
De nimereai pe-aicea, o, Leandru, nu piereai!
De-a ta pieire Marea n-o învinovățeai...

Îngheață pînă-n zare tot Pontul Euxin.
Nu se mai zvîrle-n aer sălbaticul delfin,
Sub Ursa Mare bate doar vîntul boreal,
De ger încremenite stau navele la mal;
Și-așa trăim de ghețuri, de frig, asediați.
Lopeți nu taie Marea spre țărmii depărtați...
Văzut-am pești în gheața lucioasă cum se zbat!
Cînd geme Acvilonul pe Pontul înghețat,
Și cînd îngheață Istrul sub gerul diafan,
Cînd undele s-acopăr sub pod marmorean,
Cînd lucitoare drumuri se-ntind din mal în mal,
Sub Ursa Mare bate doar vîntul boreal,
Și în foșnirea largă a stufului pletos
S-arată ginți barbare din Nordul friguros,
Și vin, și vin ca vîntul, barbari necunoscuți,
În cetele pletoase gonind pe caii iuți,
Și zbîrnîie în vînturi cumplitele săgeți,
Și-i cotropesc barbarii pe liniștiții geți...
Văzduhul sîngerează spre Istru, ca un rug.
Vin cetele sarmate și pămîntenii fug,
Din biata lor strînsură s-alege vînt și praf,
Vin cetele sarmate la-ngrozitorul jaf,
Trec cete peste Istru în groaznic uragan,
Și-i jefuit la sînge sărmanul pămîntean...
Iar cînd se-ntorc spre Istru năvălitori sarmați,
Duc vite și duc care și mii de prinși legați,
Trec prinșii și se uită furiș, uciși de dor
Spre țarina săracă și spre căminul lor...
Și se tot duc spre Istru, gemînd, și unii pier,
Izbiți de vijelia săgeților de fier,
Și vin ca o furtună, ca vijelia vin,
Săgeți încîrligate și unse cu venin...
Și nimicesc barbarii, strigînd sub cerul șters,
Tot ce nu iau cu dînșii și tot ce cade-n mers,
Și se zborșește cerul cînd, crunt, din loc în loc,
Peste colibe trece mistuitorul foc...
Așa, mereu, de groaza barbarului sarmat,
Cum să-și mai scoată plugul în țarini la arat,
Sărmanul get?! Și-i timpul adese liniștit,
Dar tremurăm de spaima războiului cumplit!
Nu știe pămînteanul de-atîtea ori prădat,
De unde-l mai pîndește sălbaticul sarmat
Și-și părăsește cîmpul, așa, încet-încet,
Și-așa se-nțelenește mereu, pămîntul get...
S-ar chinui degeaba pe-aici niște tîlhari
Să fure noaptea struguri pietroși de sub lăstari
Și ar veni degeaba pe-aici un băutor,
Căci n-o să afle vase cu must clocotitor ...
Acontius! Vreodată pe-aici de-ar fi să vii
Ai căuta degeaba un măr, pe el să-i scrii
Iubitei: n-avem arbori; pămîntu-i pustiit,
Și nu-l poftesc aicea pe omul fericit...

Gîndiți-vă: pămîntul e-atît de lung și lat,
Și eu, în țara asta mă aflu exilat...

Ovidiu, *Tristele*,
tălmăciri, cuvînt înainte și note de Eusebiu Camilar,
Editura Tineretului, București, 1957

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Mogoşoaia

Tudor ARGHEZI

În dimineața unei zile de iulie 1956, eram în noua gară Mogoşoaia.

Altădată, în copilărie, toată Calea Victoriei fusese Podul Mogoşoaiei, după cum Calea Şerban Vodă era Podul Beilicului. Pe acolo plătea turcilor biata țară, pentru că fusese devastată, tributul cuvenit năvălitorului, începînd cu cel de sînge: mii de copii pentru trupele ienicerilor musulmani.

La vîrsta de doisprezece ani, în scarlatină, izolat cîteva luni la croitorul Marcu şi îngrijit de soția lui, Sofia, bătrîni amîndoi, am stat în locuința lor, bînd ceai de «Paparoane». Am auzit acolo, povestite de mahalagii mult mai bătrîni ca ei, dramaticele despărțiri ale mamelor de copii, zmulşi din brațe după înțărcare. Se pare că au trecut de la aceste spectacole ale cruzimii numai cîteva zile, atît sînt de apropiate de noi, care le-am uitat, cum ne uităm pe noi înşine în toată durata poporului românesc.

Nu aş putea descifra în numele Mogoşoaiei, care ar fi fost, se vede, o cucoană stăpînitoare, niciun Mogoş, poate că mocan venit cu oile încoace, către ținuturile de iernat dobrogene. Orişicum, actuala Piața Victoriei era denumită Capul Podului, încă pînă acum vreo patruzeci de ani. Podul era strada acoperită cu bîrne, ca un pod peste rîu, pentru caleştile boiereşti, ferite de noroi. Bătrînii spuneau că, slab încheiate, bîrnele jucau din capete, scuturate de roți, si că pe dedesubtul bîrnelor circulau turme de şobolani. Era vremea Vadului Sacagiilor, din dosul fostei poliții. Din vad sacalele se aprovizionau cu apa vîndută cu donița prin oraş. Sacaua era un butoi pe două roate, astupat în fundul din spate cu cep. Sacagiul zmulgea cepul gros şi da drumul apei în găleata sau donița cumpărătorului, vîrînd cepul cu o lovitură scurtă la loc. Mocirla Dîmboviței gîlgîind în Vadul Sacagiilor da culoare vînătă apei, bătută cu bățul în putina de acasă pentru o limpezire, oarecum, cu «piatră acră».

O cană de tinichea, burduşită, spînzura de putina cu asemenea băutură, prin prăvălii, la îndemîna muşteriilor cu gura uscată, de căldură. Clientul însetoşat scufunda tinicheaua cu mînă cu tot şi cînd zeama, din ce în ce mai întunecată, era pe fund, el intra pe jumătate în putină, încălecînd ca să o ajungă pe mîzgă, cu picioarele în aer. Braga bragagiului turc era scumpă, cinci parale măsura. În donița lui cu bragă sau «limonadă» plutea un bolovan de gheață răcoritor, păstrînd în cristalul lui nămolul lacului Herăstrău de unde fusese iarna, cu topoare, cängi şi lopeți, recoltat. La Floreasca, pe maluri, un şir de bordeie țuguiate, adînci, păstra pe toata vara gheața capitalei, răzbită de o arşiță devastatoare.

Tot în doniță călătorea pe uliță şi limonada. Intrînd şi oltenii în meserie, turcii au fost nevoiți, unul cîte unul, să se retragă, încercînd alte negustorii.

Olteanul adevărat nu poate trăi fără poezie, vînzîndu-şi marfa cu diminutive:

Ardeiaşi
De ceia graşi,
Dovlecei, dovlecei,
joacă soarele pe ei.

Mai tîrziu, donița cu limonadă, părăsită, a dat loc unui aparat cu țevi, construit ca o biserică şi purtat în spinare.

Oprit în fața clientului înnălțat, negustorul se apleca, încovoind spinarea şi genunchiul, şi, zgîrcit pînă la pămînt, îşi lăsa limonada să curgă pe o țeavă curbată într-o cană desprinsă dintr-un cîrlig.

Aparatura lui îl făcea de trei ori mai lung şi, văzîndu-l de departe venind, ți se părea că iese din mare un scafandru. În aspectul lui de dansator mistic cambodgian, era concurat de alte două metalice matahale: de omul-orchestră şi de omul-pian. Cel dintîi ducea în cîrcă ceva enorm, care licărea din sumedenii de reflexe. În cap avea o chivără de clopoței, şi, agățat cu lanț de pe undeva, călcîiul tras ritmic făcea să răsune un clarinet meşteşugit şi o tipsie.

Ce lipsea concertului ambulatoriu era un repertoriu. Inventatorul simplei bazaconii nu putea merge înnainte, mărginit la o furtună de zgomote scrîşnite, împrăştiate şi dezarticulate. Era o aplicare a ceea ce se cheamă pe nemțeşte *Katzenmusik*, o muzică de mîțe.

Un alt concurent era omul-pian, exploatat în special de țigani, cu vocație egală pentru romanță şi hingherie.

Omul-pian erau doi, unul purtînd tot în spinare un fel de coşciug, jumătate de dric, cu manivelă, pasivul, poziția lui era obligatorie răscăcărată. Al doilea, solistul, făcînd pe baiadera, dansînd cu brațele ridicate şi bătînd în tamburină. Unicul efect al complexului era o furie nestăpînită să iei concertanții cu un retevei la bătaie.

La concert se adăogau, de cum intrau artiştii într-o curte, urletul cîinilor şi huiduiala oamenilor adunați din toată mahalaua la poartă, galeria.

Fireşte că odată cu sfîrşitul concertului dispăreau şi rufele de pe frînghie.

Încă un concurent al limonagiului cu carapace de alamă era jugănarul, un om încins cu tot soiul de scule, înşirate pe o curea caricaturală. Acest specialist cunoştea o artă subtilă, a castrării de vieri şi armăsarilor. Armăsarii

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ajungînd prea rari, probabil că profesioniştii scopitului au adoptat meseria de geamgii: «Jamùr, jamùr!». Ei ştiau să facă şi oi din berbeci şi din cocoşi claponi, senatori ai curților de găini.

Stolurile vaste de vrăbii se înmulțeau în Bucureşti văzînd cu ochii. Dintr-un copac se aruncau cu miile într-altul. Epoca le era prielnică şi generoasă, domnii cei de la trăsuri şi căruțe lăsîndu-le gratuit mingile cu ovăz risipite.

La Capul Podului funcționau «axizele» de impozit pe alcool. O fabrică de spirt, afară din oraş, aproviziona capitala, cîrciumile şi băcăniile, cu butoiul, iar contrabanda îşi făcea loc larg în cîte un şir de căruțe.

Unul din marii contrabandişti, mai tîrziu proprietarul celei mai mari fabrici de bere, a fost prins aducînd pe barieră butoaiele de apă prevăzute cu butoi interior de spirt. Rațele din dreptul butoiului de axize adăpîndu-se la picăturile strecurate, prin canà, se dădeau, îmbătate, peste cap.

Fabricantul de bere, om de inițiativă, avea un concurent, de care trebuia să se scape, o a doua fabrică în Bucureşti, cu toate că berea ei era proastă.

Proprietarul acesteia murise, lăsîndu-i-o moştenire soției, o nemțoaică. Marele fabricant s-a căsătorit cu văduva consolată, şi din ziua nunții avea două fabrici într-o mînă.

Dar el nu era un ins oarecare. Se împrietenise cu Vlahuță, pe care, generos, îl ajuta la nevoie.

Dintr-un timp, de cîte ori se întîlnea cu poetul, fabricantul rămînea tulburat. Primise două scrisori de cerere de bani, banii îi fuseseră trimişi, şi, ca un ingrat, Vlahuță nu-i mulțumea la nicio întîlnire. S-a descoperit mai tîrziu, şi mult mai tîrziu, cînd relațiile dintre poet şi industriaş se răceau, că scrisorile veneau de la un plastograf, care cunoştea legăturile dintre cei doi contimporani.

Dar simpatiile fabricantului pentru scriitori nu izbutiseră să se răcească după asemenea pungăşii. Cumpărînd o întindere mare de terenuri în vederea nerealizată a unei noi şi mai mari fabrici decît primele două, proiectul a fost zădărnicit de evenimente, şi bunul berar s-a gîndit şi atunci la scriitori. Din miile de metri de teren le-au fost dăruite mai multe locuri de casă. Unul din ei a fost scriitorul D. D. Pătrăşcanu, profesor de istorie şi colaboratorul revistei *Viața românească*, seria ieşeană. Noii proprietari au fost larg ajutați şi la clădit.

Vizitîndu-l pe atunci la librărie (Pătrăşcanu între timpuri se făcuse librar), îl aud parcă şi acum: «Ce să fac? Să mă încurc, ori nu? Ce zici mata?» – «Încurcă-te», i s-a răspuns. Şi umoristul s-a încurcat destul de avantajos, alegîndu-se cu o casă confortabilă şi nouă.

Bucureştii clădiți în golurile lor de meşteri şi zidari italieni, care înființaseră o adevărată colonie, intrau în faza betonului armat, şi, parțial, într-o estetică a lui de mai tîrziu nouă. De la suprafețe şi muchi, două elemente nelipsite nici egiptenilor, nici goticului medieval, arhitectura aştepta expresia unui echilibru inedit de volume, destinat să varieze tema după normele gîndite, ale oricărei arte, asociată cu inspirația şi cu o personalitate.

Arhitecții se împuținaseră mult aproape, colaborînd cu inginerii, interesați mai ales de rezistența materialelor şi de rețetele mai puțin influențate ale tencuielii. Ca în epoca azbestului şi cauciucului, s-au creat, – a crea implică temperatură, chimie, presă hidraulică, – sumedenii de surogate cu numele terminat în *it*. Se lua de la piatră, de la ciment, de la nisip sau var, molecula răspunzătoare de duritatea unui mortar, se trecea de-a lungul unui mediu artificial care ar reproduce o condiție adecuată a naturii şi se obținea o sticlă care nu era de geam, un granit ştiințificeşte disciplinat, şi totul se transporta cu sacul mic, cu cornetul şi punga. În patru luni, o nouă corcitură a prizmei şi a cubului apărea în cîte un colț de stradă, grație eforturilor financiare ale domnilor Matache sau Costică, băcani sau cîrciumari, şi gustul acestor personalități de portmoneu fecundase inspirația cîte unui domn tehnic, iară Doctor în beton.

Desen de Theodor Pallady

Pe marginea Dîmboviței buna inspirație a cîtorva savanți a creat o insulă de reculegere calmă, cedată studiului benedictinilor de laborator. Împărțită în cîteva parcuri adînci, cu edificii distribuite între arbori şi crînguri, ea meditează în zeci şi sute de celule de faguri, tăcute. În interior, între cristale, cilindri, eprubete, autoclave, aparate, un doctor în stihar imaculat, cu ochiul prins de microscop, scrutează, examinează lumea infinitului mic. E cîte o chilie de unul singur din nenumăratii călugări albi ai mînăstirilor risipite în pădurea ştiinței. Sute de chilii, zeci de săli şi coridoare, mii de ferestre mai apropiate şi mai depărtate de pămînt. Insula Institutelor e mărginită, în cel mai liniştit peizaj al capitalei, de patru străzi, o şcoală de chimie, o şcoală pentru suferințele bietelor animale, un Institut Pasteur şi Institutul Cantacuzino, universitatea serului şi a vaccinului, ilustră.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Moşii

Exista în mijlocul bîlciului anual un ins fabricat de materiale tari, construit probabil din sîrmă, lemn şi cauciuc, însărcinat să primească o palmă grea, pe falca lui mare, contra plată de un leu. El se prezinta cu stînga umflată pe dedesubt de un resort de fotoliu, pe care, dacă-l atingeai convenabil, cu o putere neuzitată, se întîmpla desigur ceva neaşteptat. Am aşteptat să iasă o complicaţie fantezistă din întîlnirea palmelor cu acest obraz. Niciodată nu s-a ivit nimic, sport-menii boxului, cu zuluf şi cravată, care s-au apucat, şi ei hotărîţi, s-o silească să se pronunţe, au renunţat după primul leu, părăsind încercarea cu braţul dizlocat. Un amator a manifestat o scăpărare de dureri cu lacrimi, şi mîna cu care a lovit i-a rămas strepezită de suferinţă, ca atunci cînd, iluzionat, maxilarul, socotind că îmbucă o bomboană normală, îşi rupe dinţii într-o bucată de pietriş, strecurată prin fatalităţi în fondant.

Omul insensibil avea ochii întocmiţi cu pensula mare, în orbite extravagante de muşama, cu sforile cusăturii aparente. El sta jos, bătut în piroane pe un trunchi de lemn, ca să fie mai accesibil, de sus în jos. O femeie supărată de insuccesul tuturor bărbaţilor din familie, cu care venise să petreacă, gătiţi frumos şi încălţaţi cu mînuşi de piele de culoare pandişpan, şi poate că aţîţată şi de reminiscenţe, a tăbărît asupra omului de paie şi l-a bătut cu umbrela, înjurîndu-l de o sumedenie de coincidenţe şi organe ce-i lipseau.

Mai docile sînt păpuşile, aşezate la rînd şi împiedicate într-un arc interior, elastic. Lovite cu mingea în cap, ele se răstoarnă pe spate, oferind spectacolul comic al pasagerului căzut din tramvai. Cu o bucată de ciomag, «directorul» acestui teatru ibsenian îşi ridica artistele, aplicînd principiul pîrghiei şi sprijinindu-l în ceafă. Păpuşile se întorceau la loc, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Patru mingi la doi lei.

A dispărut din tîrgul Moşilor ologul biblic, culcat în căruţa trasă de o nefericită mîrţoagă descompusă, a căruia înnaintare înceată prin gloată era ca o agonie pe picioare. Monstru gratuit, fără capital, fără tijghea, fără firmă, fără baracă, fără flaşnetă electrică, nici personal, slăbănogul îşi expunea ambulant infirmităţile, amplificate cu o bubă incurabilă şi cu guşă. El îşi prezinta marfa şi numărul de varieteu, însoţind pasul bolnav al calului cadaveric şi îndeobşte orb, fantomă schiloadă echilibrată pe o frînghie de întuneric etern, cu o stranie cantilenă tărăgănată de isonul grupului cerşetor. Neavînd o vitejie, un patos şi o abilitate, cu care să purceadă în privelişte în picioare, pe catedră şi la tribună, ologul îşi scotea jelania teatrală, logosul şi drepturile din paralizie, argumentînd cu mucegaiul bălos al subsuorii, ridicată în văzul publicului sensibilizat. «Săracul, de ce nu-l ia mai bine Dumnezeu?».

Mecanica ţine loc de motor sentimental în toate actele de milostenie şi de petrecere colectivă. Un invalid face bumbac dulce, într-un aparat «american» cu turbină, din zahăr, şi cîţiva admiratori jurîmprejur îmbucă din vata lui suavă, servită la cornet. Limonada aurie e distribuită în pahare cu toartă, de un căruţaş bătrîn jerpelit, al căruia nas îi curge paralel cu licoarea acrişoară, ca un robinet cu gelatină. Citez versuri de limonadă, din memoria copilăriei la Moşi:

Aici, aici,
La băiatu sprîncenatu
Litra opt,
Cinzeaca patru.
Cine bea
Rămîne grea.

Ele nu sînt cu mult mai puţin delicate ca ale poeţilor premiaţi, şi, într-o privinţă, – a versului inegal, – sînt opera unui precursor limonagiu.

Dar poate că mai interesantă decît ţapul furios, aşezat pe două şine fără consecinţă, decît călătoria răsucită aeriană într-un cărucior vertiginos, decît turta dulce, decît cornurile cu sare şi decît ciocolata aproximativă, care ţin laolaltă intact prestigiul, an de an, al tîrgului de primăvară; decît baletista bătrînă cu graţii sinistre, decît opereta cu flaut dintr-o mustărie cu bere, – mai originală şi mai îndrăzneaţă este pictura, neinfluenţată cîtuş de puţin de ivirea maeştrilor incontestabili, afirmaţi săptămînal. Cu o bidinea, cu un deget şi un băţ, corectate cu o cîrpă, un mare număr de artişti anonimi se exprimă la intrare în compoziţii şi grupuri destinate să vorbească ochiului de miracolele şi tainele din barăci. O floră splendidă şi o faună blajină înfrăţesc în mîzgă uleioasă contrariile din univers. Mielul nu mai paşte floarea din jurul lui, ci o admiră. Tigrul nici nu se mai uită la miel. Şarpele se gîdîlă cu broasca. Pe litere mari şi printre litere se văd, împrietenite cu abecedarul, vacile cu două cocoaşe, foca, zgripţorul şi pasărea Phoenix. Portretul cîte unui mareşal consacrat de războaie, stilizat în vopsea de acoperiş, apare flăcău la o baratcă, în care un indian fakir, ocultist şi cititor în palmă, destăinuieşte oricui plăteşte un pol viitorul cunoscut astrologului ca un trecut. Ah! dar cum a ucis cinematograful Panorama! Un cal despletit făcea înconjurul băncilor şi-ţi spunea de cîte ori ai iubit, îţi lua pălăria sau batista şi fugea cu ele în dinţi, în aplauzele generale. Prestidigitatorul scotea douăzeci şi patru de cutii, una dintr-alta, şi din cea din urmă o fantomă, iar după reprezentaţie te învăţa să repeţi păcăleala în familie. Lucarne împărechiate pe pereţele Panoramei ca ferestrele de vapor, îţi permiteau să vezi pe Napoleon călare, războiul Rusiei cu Japonia, viţelul cu două capete, peştele-geamantan, Gioconda şi pe Ioana d Arc – şi mai cu seamă valurile mării, zugrăvite cu mişcare şi în mărime naturală.

Tudor Arghezi, *Scrieri*, 18, *Proze*,
Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Arhive bucureștene

Partidul Naţional Liberal
(I)

Georgeta FILITTI

Între zecile de dosare păstrate la Biblioteca Națională (Fondul St. Georges) privitoare la activitatea Partidului Național Liberal în perioada interbelică, atrage atenția unul întocmit în martie 1933 și prilejuit de Adunarea Consultativă profesională despre școală și biserică. Aflați în opoziție (guvernul I. G. Duca se va forma în noiembrie același an), liberalii discută situația celor două instituții cu destulă patimă. În același timp însă documentarea este abundentă, convingătoare și creionează un tablou extrem de interesant al societății românești interbelice. În plus, pentru cititorul de azi, se desprind câteva concluzii: guvernele liberale s-au caracterizat de-a lungul timpului prin activități creatoare în sfera învățământului; factorul politic a precumpănit mereu când a fost vorba de structura școlară, fie că privea cele patru clase elementare ori cursurile universitare. De aici și modificarea permanentă a legilor din acest domeniu în așa fel încât n-au existat în România două generații care să poată susține că s-au școlit după același sistem.

În raportul prezentat la Adunare I. Pillat afirma: „Școala și biserica sunt rădăcinile și tulpinile firești pe care se dezvoltă florile culturii unui neam. Într-un stat modern, un muzeu sau o bibliotecă, un post de radiodifuziune sau lansarea unui film sunt o armă tot atât de vitală pentru apărarea integrității sufletești a națiunii precum o escadrilă de avioane...". În schimb, țărăniștii își însușiseră, după credința sa, „concepția târnăcopului și a rumbei culturale", adică distrugerea pătimașă a creațiilor liberale și „ideea fantezistă a improvizației în ritm exotic și neserios". Ca *intermezzo*, se făcuseră „experiențele catastrofice ale fostului guvern Iorga" când învățământul s-a dezorganizat și numărul analfabeților a crescut. Apoi guvernul Maniu a desființat Ministerul Artelor, organizând Direcția educației poporului (la Ministerul Muncii și Sănătății); curând N. Iorga a trecut-o la Ministerul Instrucțiunii publice, dar fără teatre. Lucrul cel mai primejdios rămânea desființarea învățământului primar obligatoriu și cultivarea regionalismului. Învățătorii români ajunseseră să aibă o situație materială mai rea decât cei de la școlile confesionale ale minorităților. Campania antiregățeană a țărăniștilor era evidentă. Într-un cuvânt, „toți fac experimente" iar asta creează „un haos foarte dăunător".

*

Dincolo de spiritul partizan în care se desfășoară această Adunare, datele statistice aduse în discuție rămân grăitoare. Opera remarcabilă de ctitorire a învățământului românesc realizată de liberalul Spiru Haret la cumpăna veacurilor XIX – XX e continuată, după primul război mondial, de dr. C. Angelescu (exprimată în primul rând în legea din 1924).

Care era zestrea țării întregite în materie de învățământ după 1918? În Regat, între 1897 și 1916 se construiseră 3.000 școli primare. În 1918 erau 11.000 școli primare (o treime din necesar) cu 20.000 învățători. Analfabetismul afecta în Vechiul Regat 43% din populație, în Transilvania 40%, în Bucovina 60% iar în Basarabia 94%.

Ca pepiniere de învățători funcționau 29 școli normale în Vechiul Regat, 5 în Transilvania, una în Bucovina și nici una în Basarabia.

În efortul de integrare într-un sistem unic, egal și omogen al învățământului, între 1923 și 1928 se ridică 7.000 localuri noi de școală și se amenajează 14.000 săli de curs. Esențial la acest spor a fost obolul populației țărănești care a înțeles, pretutindeni pe pământul românesc, importanța învățăturii. O dovadă în acest sens este și succesul campaniei de alfabetizare a adulților: 1.800 în 1923 și 730.000 în 1924. tot atunci se instituie și învățământul obligatoriu, cursurile școlilor primare prelungindu-se de la patru la șapte clase.

În 1928, 360.000 elevi frecventau 7.300 școli primare dotate cu 2.000 ateliere. Peste cinci ani, în 1933, existau 3.000.000 copii cu vârste între 5 și 16 ani cărora le erau necesari 75.000 învățători. Deficitul la această profesie era de 35.000 cadre. În mod surprinzător, din cele 105 școli normale vechi sau nou apărute după război, guvernul țărănist, în 1928, păstrase doar 44; ele furnizau anual 1.000 absolvenți, dar în același timp se pensionau ori încetau din viață 2.000 învățători. Tot atunci se anulează învățământul obligatoriu. În plus, publicitatea pentru locurile vacante e haotică, încât ocuparea catedrelor se face după criterii politice. Alături de preoți, învățătorii constituiau cele mai bune cadre de agenți electorali. Un exemplu rămâne elocvent: în județul Ialomița, din 73.000 copii doar 24.000 erau școlarizați. De aceea, într-o statistică a Ligii Națiunilor privitoare la situația din 53 de țări, România se situa pe penultimul loc (înaintea Turciei), având un învățător la 450 locuitori (în timp ce Bulgaria asigura un învățător la 200 locuitori).

Discrepanța continuă și în ceea ce privește liceele: în 1928 România avea 292 licee, în timp ce în Prusia funcționau 1537. Dar chiar în cuprinsul României mari situația era îngrijorătoare, căci în Transilvania erau 52 licee pentru 1.300.000 unguri, 9 licee pentru 250.000 germani și 4 licee pentru 3.500.000 români.

Încercarea de redresare din anii 1919 – 1928, prin sporirea numărului școlilor practice (de meserii) de la 119 la 445, crearea a 150 internate cu 12.000 bursieri, limitarea numărului de elevi într-o clasă (50 la gimnaziu și 40 la liceu), introducerea examenului anual pentru promovarea dintr-o clasă într-alta ca și a celui, foarte riguros, de trecere de la gimnaziu la liceu, apoi de bacalaureat, devine inoperantă în 1930. Atunci acest filtru excelent reprezentat de examene a fost desființat. Dacă în 1928 luaseră bacalaureatul 40% din candidați, în 1932 procentul era de 74%. În schimb numărul studenților crește în acest răstimp de la 29.426 la 37.446. Motivația guvernanților țărăniști era pe de o parte încurajarea viitorilor studenți, iar pe de alta sprijinirea naționalităților, spre a nu fi învinuiți de șovinism. Rezultatul, cum se constata anterior, este apariția unui proletariat intelectual slab pregătit profesional și de aceea greu plasabil, dar pradă ușoară pentru partidele extremiste ce se nasc în acești ani.

Concluzia o trage un viitor ministru, Alexandru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Lapedatu: liberalii consideră școala ca „un laborator de acțiune și reacțiune sufletească" unde se pun temeliile viitorului și de aceea e nevoie ca știința de carte să fie răspândită cât mai larg și cât mai uniform în masa poporului. Țărăniștii o percep ca pe o instituție silnică unde credulitatea omului simplu îl face permeabil demagogiei politice, încât e preferabil să rămână cu o instrucție sumară.

Pe acest fundal învrăjbit de creație/distrugere reprezentanții opoziției liberale continuă discuția asupra situației învățământului, îmbinând descrierea plină de dramatism cu recomandările cele mai diverse.

În ceea ce privește învățământul primar, „școala prețuia atât cât prețuia învățătorul", iar acesta trebuia să fie „bine pregătit, plin de devotament, avânt și voință, adevărat suflet de apostol".

Gh. N. Costescu, învățător, primar și deputat, constata că „apostolul" se ocupă, în afară de lecții, de cantina și coloniile școlare, cooperativa de ajutor, bibliotecă, teatrul sătesc, banca populară, obștea satului, șezători și conferințe culturale.

Leon Mrejeriu, învățător, arată că salariile se plătesc cu cinci luni întârziere, colegii săi nu beneficiază de legea de armonizare (cu inflația), nu li se plătesc gradațiile, sporurile de definitivat ori de avansare.

Petre Puchianu, din Galați, propune ca învățătorii să studieze agronomia ca să poată, prin școală, îndrepta gospodăria țăranului, cultiva simțul estetic, igiena și spiritul de tovărășie. Învățământul religios să fie atribuit preotului satului. Apoi biblioteca sătească să fie rezultatul cooperării între preot, medic, judecător, agronom, învățător, inspector școlar și prefect. O gazetă pentru săteni, în fiecare județ, pornită din inițiativa învățătorilor, ar fi trebuit să cuprindă o cronică săptămânală cu știri din sate, alta agricolă, una medicală și alta consacrată bisericii. Pagini de literatură populară și texte alese din scriitori clasici români ar fi încheiat sumarul publicației.

Mai multe sugestii, aplicabile în primul rând în mediul rural, aduce învățătoarea *Cristalina Crăciun*. E vorba de învățământul menajer. Până în 1901 acesta fusese doar o inițiativă particulară; atunci Spiru Haret a creat clasele de gospodărie și lucru manual, care în 1928 au devenit obligatorii. Acum participanta la Adunarea consultativă propune înființarea unor școli elementare de trei grade, funcționând pe lângă cele primare, dar cu gospodărie separată și ateliere adiacente. Cursanții ar fi fost despărțiți pe sexe de la 12 ani. Era vorba de o construcție aparte „în stil românesc", cu bucătărie, cuptor de pâine, unelte de bucătărie, cameră cu război de țesut covoare, apoi lăptărie, grădină de zarzavat, hambar, grajd, cocină, cotețe. Școlile de menaj – câte una în fiecare județ – ar fi trebuit să constituie modele pentru țărani. În afara cunoștințelor de gospodărie propriu-zise, elevii dobândeau noțiuni de pedagogie, religie, limbă, istorie, geografie. Cât privește școlile de menaj de gradul II (2 – 3 în toată țara), acestea urmau să pregătească absolvenți pentru a-i trimite în străinătate la o supraspecializare.

O problemă deosebit de sensibilă, pe care liberalii și țărăniștii au rezolvat-o în mod diferit, a fost cea a învățământului particular și minoritar. *Nicolae I. Rusu* declară că școlile minorităților pot cere drepturi dar nu privilegii și simplul control al Ministerului Educației dovedise că în asemenea instituții era multă indisciplină, se făcea propagandă antistatală, se cultiva iredentismul. Apoi limba română abia se învăța iar traficul cu diplome era în floare.

În 1924, prin legea C. Angelescu cu privire la învățământul particular, funcționau 187 școli primare maghiare, 10 germane și 41 evreiești. În 1928 numărul lor era de 811 și respectiv 339 pentru cele dintâi. Peste doar 4 ani cifrele au sporit la 874 și 438.

*

Învățământul liceal este și el abordat – uneori în registru alarmist. *N. Regman*, profesor la Sibiu, vorbește de „școala rănită de moarte", cu profesori „umiliți și flămânziți"; vine însă și cu soluții constructive: profesorii să fie încadrați doar în specialitatea pentru care s-au pregătit; programa analitică să fie stabilă, nu rodul „dibuirii miniștrilor de resort", cu introducerea neașteptată de cursuri noi. Apoi programa să fie întocmită de inspectori și profesori cu experiență (inclusiv din provincie).

Eugen Teofănescu insistă pe necesitatea examenelor, căci în absența ori tratarea lor cu superficialitate învățământul secundar se dezorganizează și promovarea la bacalureat atinge 60 – 80% – ceea ce era, în opinia sa, nepermis de mult. Din cauza unor examene de admitere la liceu de mântuială „toată gloata de elevi admisă în liceu a năvălit la ușa examenelor de capacitate și bacalaureat" iar mai apoi „lipsa condamnabilă de examene serioase a dus la suprapopulație în universități și școli speciale". Urmarea pe plan social: numărul postulanților întrecea de o sută de ori numărul locurilor vacante din învățământ, ceea ce a dus la apariția „clasei șomerilor intelectuali".

Prof. *Eliodor Constantinescu* vine cu recomandări foarte stricte: liceul să fie de opt clase (din care la ultima elevii să poată opta pentru litere ori științe); să se reînființeze examenul de sfârșit de an; notarea să se facă cu cifre (1 – copiat, 2 – rea-voință dovedită...). Apoi programa să fie simplificată în așa fel încât conținutul să fie „puțin și bine asimilat". Profesorul proclamă în continuare: „la istorie, prea mulți regi, prea multe războaie inutile. Istoria popoarelor să se predea în cadrul ei general, să se insiste mai mult asupra ideilor". În schimb vede necesitatea predării limbii latine (trei ore săptămânal). Cere ca manualele să fie sever controlate, dând exemple de erori flagrante din cele de limba franceză și limba latină. Apoi profesorii să nu fie cumularzi (concomitent și avocați, de pildă) iar preoții ce predau religia să nu mai dețină parohie. Femeile să fie excluse din corpul profesoral al liceelor secundare de băieți. Detașările să fie suprimate, la fel suplinirile cu personal necalificat.

Profesorii secundari din Dolj depun un memoriu în care cer abrogarea legii Iorga prin care titularii rămași fără catedră prin desființarea școlii erau încadrați din oficiu în altă localitate. În felul acesta se înființau și desființau școli din rațiuni politice. La fel cereau anularea cumulului și suprimarea diferențelor de salariu între București și provincie. Condițiile de admitere în învățământ trebuiau să fie limpezi: licența, atestatul de absolvire a seminarului pedagogic și examenul de capacitate constând din trei probe scrise și alte trei orale. Cei respinși de trei ori la acesta din urmă trebuiau excluși din învățământ. Leafa profesorilor începători să fie asimilată cu a judecătorilor ori căpitanilor. Gradația de 25% din salariu să se dea o dată la 5 ani și să nu fie limitată doar la 5. controlul științific al calității actului de predare urma să fie făcut de profesori universitari, iar inspectorii „să fie din când în când și dascăli". Directorii să fie aleși de minister dintre trei profesori cu cinci ani vechime pe o durată de patru ani.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecţiile Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

C. XENI, ***Take Ionescu 1858 – 1922***
Ediţia a III-a, Editura Universul, Bucureşti, 1933

... paginile ce urmează n'au intenţia să fie o simplă apologie, un monoton imn de glorie, alunecat din pana unui devotament amical. Aceste pagini s'au ferit chiar să trădeze acea înclinare firească a biografilor de a-şi poetiza eroul cu „parţialitatea plină de dragoste" de care vorbeşte Goethe. Nici nu era nevoie de altfel. Căci Take Ionescu n'a pretins niciodată că e infailibil. El a intrat însă în Istorie prea masiv, prea indiscutabil, pentruca biograful său să rişte a-i mutila imaginea prin teama de a nu-i releva unele greşeli...

Sabina CANTACUZINO, ***Din viaţa familiei I. C. Brătianu. Războiul 1914 – 1919***
Ilustraţii de Stef. Constantinescu, Editura Universul, Bucureşti, 1937

Soldat necunoscut, simbol curat al morţilor cari de bună voe şi-au dat viaţa pentru desrobirea fraţilor şi întregirea ţării, ţie îţi închin aceste amintiri din vremuri grele, când orice jertfă şi orice durere ne erau dulci pentru că ne apropiau de tine – şi tot ţie pe cele de nețărmurită fericire, când prin tine şi cei ce te-au condus, am trăit descătuşarea şi înfăptuirea visului, de veacuri năzuită.

Cât timp nu-şi va uita datoria către tine şi către ei, Românul va păşi mândru şi cu temei pe calea înaintaşilor lui. (Închinare Soldatului Necunoscut)

Cuvântările Regelui Carol I, 1866 – 1914: II, 1887 – 1914
Ediţie îngrijită de Constantin C. Giurescu, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1939

... Ţara e doritoare de a-şi păstra situaţia politică dobândită prin evenimentele anului trecut, de a lărgi şi întări temeliile noastre sociale, numai doritoare de muncă paşnică şi de bună gospodărie internă, chezăşie puternică pentru un nou avânt al propăşirii sale.

Fac urări fierbinţi ca să puteţi satisface aceste legitime dorinţe care sunt şi ale Mele, căci nu râvnesc altceva mai mult decât a putea închide ochii liniştit, lăsând în urma mea o Românie tare şi un popor fericit... (Răspuns la Adresa Adunării Deputaţilor, 21 Iunie/ 4 Iulie 1914)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

JOHANN PETER ECKERMANN

Convorbiri cu Goethe

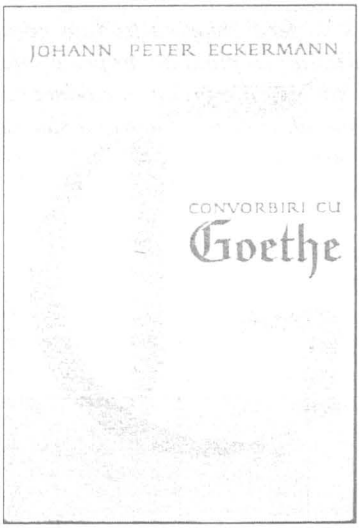

... înțeleg să-mi însușesc tot ceea ce am izbutit să adun în cartea aceasta, pe care o privesc oarecum ca podoaba cea mai de preț a vieții mele...

Socotesc că aceste convorbiri cuprind nu numai o seamă de deslușiri și învățăminte de neprețuit pentru viață, artă și știință, dar și că prezentele schițe, alcătuite nemijlocit după modelul viu vor contribui în chip cu totul deosebit la desăvîrșirea imaginii pe care fiecare din noi ne-am făurit-o despre Goethe de pe urma lecturii feluritelor sale opere.

Sînt însă în același timp departe de a crede că în cele ce urmează ar fi înfățișat întregul univers lăuntric al lui Goethe. Spiritul și omul acesta extraordinar pot fi asemănate, pe drept cuvînt, cu un diamant avînd numeroase fațete, fiecare dintre ele reflectînd o altă culoare. Și, după cum, cu prilejuri diferite și față de persoane diferite, Goethe era mereu altul, așa și eu, în ceea ce mă privește, pot spune – bineînțeles cu toată modestia – că acesta e Goethe așa cum l-am văzut **eu...**

Precuvîntarea lui Eckermann
Weimar, 31 octombrie 1835

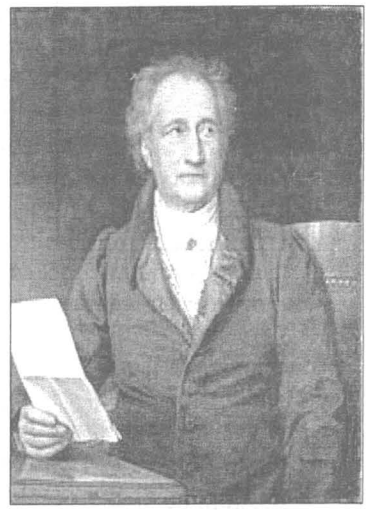

Tălmăcirea românească a *Convorbirilor lui Goethe* cu J. P. Eckermann a fost făcută după ediția *Gespräche mit Goethe in den letzten Jahren seines Lebens von Johann Peter Eckermann*, apărută la Insel-Verlag, Wiesbaden, 1955.

Fără a-și putea făuri... un nume propriu ca expresie a unei poezii originale în cadrul epocii sale, Johann Peter Eckermann s-a impus totuși prin *Convorbirile cu Goethe*, o carte aproape unică în felul ei, care s-a bucurat, din momentul apariției, în 1837 și pînă în vremea noastră, de o reputație cu adevărat mondială. Lucrarea s-a înfățișat, dintru început, ca un izvor de bază al biografiei și creației de bătrînețe a lui Goethe și nici unul dintre cercetătorii de mai tîrziu n-a putut s-o ignore. Dacă Eckermann nu izbutise – prin opera sa originală – să-și cucerească un loc în literatura germană a timpului, publicarea *Convorbirilor* i-a legat pentru totdeauna numele de poetul din Weimar și i-a asigurat o reputație ce nu s-a stins nicicînd și care i-a situat cartea în fruntea scrierilor ce se integrează vastei bibliografii goetheene. Au existat păreri autorizate, ca de pildă cea a istoricului literar Paul Reimann, care a socotit că această lucrare nu se poate compara cu nici o carte din literatura burgheză despre Goethe, iar un cercetător mai vechi, ca Georg Witkowski, observa: „... numai în cartea aceasta se poate simți măreția lui Goethe". Referindu-se la el însuși, Eckermann mărturisea de altfel în *Precuvîntarea Convorbirilor* că această carte constituie „podoaba cea mai de preț a vieții mele", și că ei i s-a dedicat exclusiv, cu toate forțele spiritului său, renunțînd la propriile lui strădanii creatoare, ceea ce comunică de altfel el însuși unuia dintre vizitatorii lui Goethe: „... I-am răspuns (consilierului Schultz) că nu am alt scop în viață decît să fiu de folos literaturii germane și că las cu plăcere pe planul al doilea intențiile mele literare, în speranța de a fi *aici* util".

Eckermann a făurit astfel din jarul admirației sale pentru Goethe o carte căreia i s-a recunoscut totdeauna – în mare parte – nu numai o valoare documentară, ci și una artistică.

Cel de al doilea merit de seamă al scriitorului, pe lîngă cel de mai sus, îl constituie contribuția sa la editarea scrierilor de bătrînețe ale lui Goethe. Poetul a lăsat într-adevăr, prin testament, o hotărîre pe care *Convorbirile* o consemnează cu limpezime în următorul cuvînt adresat de Goethe discipolului și prietenului său: „... ca dumneata să te îngrijești de publicarea operelor literare ce vor rămîne după moartea mea. Azi-dimineață am întocmit un fel de contract pe care urmează să-l semnăm amîndoi". De fapt, încă din primele zile după sosirea lui Eckermann la Weimar, Goethe îi încredințase micile sale recenzii din „Frankfurter Gelehrte Anzeigen" spre a le revedea și pregăti pentru o eventuală republicare, apoi 11 caiete din revista „Kunst und Altertum"; mai tîrziu îi va cere chiar și părerea pentru umplerea unor goluri din lucrările *Poezie și adevăr* și *Anii de drumeție*, iar Eckermann va compune un protocol, conținînd propuneri foarte judicioase cu privire la problemele ridicate de editarea acestor scrieri, propuneri pe care Goethe le va aproba. Se poate spune chiar că discipolul a jucat nu numai rolul unui editor, ci chiar și pe acela de stimulator al creației goetheene, întrucît l-a îndemnat mereu, de pildă, să-l continue pe *Faust,* scriind partea a doua a operei, și a discutat de mai multe ori cu poetul unele aspecte ale procesului său creator...

Sedus cu totul de personalitatea lui Goethe, Eckermann își propusese să-i redea temperamentul, comportarea și gîndirea prin notații cît mai precise. Poetul i-a sprijinit intenția, îndemnat și de apariția convorbirilor lui Byron cu Medwin, traduse în limba franceză în 1827, i-a citit însemnările și s-a arătat de acord cu ele, dar nu a fost de părere ca ele să fie publicate înainte de moartea sa. Eckermann s-a conformat acestei dorințe, astfel că volumul îndelung plănuit a apărut abia în 1837...

Apariția în limba română a *Convorbirilor cu Goethe* trebuie deci salutată pentru toate satisfacțiile intelectuale și emotive pe care le dăruiește, pentru toate contribuțiile ei istorice și artistice, pentru întreg orizontul uman pe care îl desfășoară – amplu și expresiv – în fața ochilor noștri.

Al. DIMA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Duminică, 19 octombrie 1823

Pentru întîia oară am luat masa de prînz la Goethe. Afară de el, nu mai erau decît doamna von Goethe, domnişoara Ulrike şi micuţul Walter, aşa că ne simţeam între noi, nestingheriţi. Goethe se purta întocmai ca un tată de familie, împărţind fiecare fel de mîncare, tăind cu deosebită dibăcie friptura de pasăre, şi nu uita să toarne din cînd în cînd vinul în pahare. Noi, ceilalţi, pălăvrăgeam de toate cele: despre teatru, despre tinerii englezi şi alte întîmplări de-ale zilei; mai cu seamă domnişoara Ulrike era foarte veselă şi grozav de amuzantă. Goethe, în general, era tăcut şi numai din cînd în cînd făcea cîte o observaţie plină de miez, îşi arunca ochii asupra gazetelor, împărtăşindu-ne şi nouă cîte ceva, îndeosebi ştirile despre succesele repurtate de greci pe cîmpul de luptă…

După masă, Goethe mi-a arătat cîteva experienţe referitoare la teoria culorilor. Obiectul îmi era însă cu desăvîrşire străin, aşa încît n-am înţeles nici fenomenul, nici ceea ce îmi explica dînsul; trăgeam totuşi nădejde că în viitor voi găsi destul răgaz şi prilejuri spre a mă iniţia oarecum în ştiinţa aceasta…

Miercuri, 25 februarie 1824

Nu putem şti ce ne vor aduce anii următori; mi-e teamă totuşi că nu ne vom bucura prea curînd de linişte. Nu i-e dat lumii să ştie ce înseamnă moderaţia: nici celor mari să nu abuzeze de putere şi nici maselor ca, în aşteptarea unor îmbunătăţiri treptate, să se mulţumească deocamdată cu o situaţie modestă. Dacă *omenirea* ar putea fi făcută perfectă, atunci ne-am putea închipui şi o stare de perfecţiune. Aşa însă ea *se* va clătina şovăind pururi încolo şi încoace, una din părţi pătimind, în timp ce cealaltă parte se simte bine; egoismul şi invidia, aceşti demoni răuvoitori, îşi vor face mendrele după bunul lor plac, iar părţile nu vor înceta să se războiască între ele.

Lucrul cel mai cuminte e întotdeauna ca fiecare să-şi vadă de meşteşugul pentru care l-a înzestrat natura şi pe care l-a învăţat şi să nu-l împiedice pe celălalt să-şi vadă de meseria lui. Cizmarul să rămînă la calapod, ţăranul la coarnele plugului, iar domnitorul să ştie cum să domnească. Căci şi asta e o meserie ce se cere învăţată şi de care nimeni nu trebuie să se apuce dacă nu se pricepe la ea…

Sîmbătă, 6 martie 1830

Ceea ce francezii numesc astăzi curent nou în literatură nu e, de fapt, nimic altceva decît reflexul celor ce a urmărit şi a realizat, în ultimii cincizeci de ani, şi literatura germană. Germenul pieselor istorice, pe care ei le consideră ca fiind ceva nou, îl găsim încă de acum o jumătate de veac în *Götz* al meu. De altfel, mai adaugă el, scriitorii germani nu s-au gîndit şi nici n-au avut vreodată intenţia să influenţeze cumva pe francezi. Eu însumi nu aveam niciodată altceva înaintea ochilor decît Germania mea şi abia de ieri sau alaltăieri mi-a venit în gînd să-mi îndrept privirile şi spre apus, ca să văd ce gîndesc vecinii noştri de dincolo de Rin despre mine. Dar nici acum nu au nici o influenţă asupra producţiei mele. Chiar şi Wieland, care a imitat formele şi modelele estetice ale francezilor, a rămas, în fond, întotdeauna german şi n-ar face figură bună într-o eventuală tălmăcire.

Duminică, 11 martie 1832

Nu ne dăm seama, continuă Goethe, cît de mult datorăm lui Luther şi Reformei în genere. Ne-am eliberat de cătuşele ce ne apăsau spiritul şi, mulţumită progresului culturii noastre, am izbutit să ne întoarcem la izvorul unde puteam să regăsim creştinismul în toată curăţia lui. Avem acum din nou curajul să stăm aşa cum se cuvine pe acest pămînt al Domnului şi să ne simţim iarăşi ca oameni dăruiţi de Dumnezeu. Oricît ar propăşi cultura noastră spirituală, oricît s-ar adînci cunoştinţele noastre privitoare la ştiinţele naturii, oricît s-ar dezvolta spiritul omenesc, niciodată el nu va fi în stare să treacă dincolo de măreţia şi de etica creştinismului aşa cum scînteiază şi luminează ele în paginile evangheliilor…

– Cînd auzi cum vorbesc oamenii, spuse Goethe, aproape îţi vine să crezi, după cum îşi închipuie ei, că Dumnezeu s-ar fi retras la odihnă încă din vremurile străvechi şi că omul stă astăzi pe propriile sale picioare, trebuind să se descurce fără prezenţa lui Dumnezeu şi fără acel suflu invizibil pe care îl primea zilnic de la el. În probleme de religie şi morală, încă se mai vorbeşte cîteodată de o influenţă divină, dar în ce priveşte domeniul ştiinţei şi artelor se crede că totul e numai un produs pămîntesc, datorat exclusiv forţelor omeneşti.

Încerce însă unul să producă numai datorită voinţei şi forţelor omeneşti ceva care să poată fi pus alături de creaţiile unui Mozart, unui Rafael sau unui Shakespeare. Ştiu prea bine că oamenii aceştia aleşi nu sînt singurii pe lume şi că pe toate tărîmurile artei au fost o mulţime de spirite luminate care au produs lucruri tot atît de desăvîrşite ca şi cele pe care le-am numit. În cazul că aceste spirite erau atît de mari ca primele, nu poate fi tăgăduit că se situau deasupra naturii omeneşti obişnuite în aceeaşi măsură ca şi cele dintîi, fiind tot atît de dăruite de la Dumnezeu ca şi ele.

Şi apoi ce este şi ce va să fie? După cele şase zile de creaţie, aşa cum ni le închipuim noi, Dumnezeu nu s-a dus să se odihnească, ci, dimpotrivă, el lucrează încă necontenit ca şi în ziua dintîi. Fără îndoială că nu i-ar fi făcut nici o plăcere să îmbine lumea asta din tot felul de elemente simple, lăsînd-o an după an să se învîrtească sub lumina razelor soarelui, dacă în realitate n-ar plănui ca pe această temelie materială să ridice o pepinieră în care să cultive o lume a marilor spirite. În felul acesta el plămădeşte necontenit naturile superioare, căutînd să ridice pînă la ele şi pe cele mai puţin înzestrate.

Goethe tăcu. Eu însă am păstrat în inimă cuvintele mari şi bune pe care le rostise.

Texte reproduse din: Johann Peter Eckermann, *Convorbiri cu Goethe în ultimii ani ai vieţii sale*, în româneşte de Lazăr Iliescu, prezentare de Al. Dima, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1965. Portret Goethe: Wikipedia.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Horia GÂRBEA

Trecute vieţi de fanţi şi de birlici

... Că joci cărţi şi rîd toţi de tine ca de o mazetă.
Lache

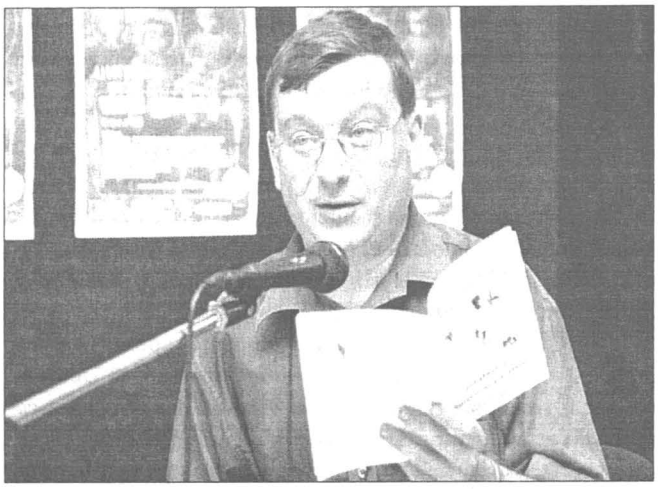

Biobibliografie

Născut la 10 august 1962, în Bucureşti.

Este cadru didactic la Facultatea de Îmbunătăţiri Funciare şi Ingineria Mediului din Bucureşti. A publicat 8 volume cu caracter ştiinţific şi didactic.

Este preşedintele Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti din anul 2005.

Cărţi publicate: poezie, proză, teatru, critică literară şi teatrală, eseuri. În total, 14 piese reprezentate în ţară, în Anglia şi Franţa. A tradus în limba română şi a adaptat pentru scenă 16 piese de Jacques Copi, Pierre Corneille, S.I. Witkiewicz, Fernando Arrabal, A.P. Cehov, N. Machiavelli, Dario Fo, Tennessee Williams, Marivaux etc.

A publicat peste 20 de volume de literatură.

A obţinut numeroase premii literare. Romanul *Căderea Bastiliei* a fost distins cu trei premii naţionale în 1998.

A primit Premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie pe anul 1999 şi Premiul Academiei pentru dramaturgie – 2001.

În 1998 a început să realizeze scenarii de filme şi show-uri pentru televiziune la ProTV, apoi la Prima TV, Naţional TV ş.a. A realizat două cicluri de emisiuni la TVR Cultural în anii 2002 – 2004.

Distins cu Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler.

Nu vreau să vă pierdeţi vremea cu o introducere despre rostul jocurilor în societate, despre alienarea noastră, care ne jucăm singuri la PC, faţă de strămoşii care se jucau în grup socializîndu-se. Vreau să ajung mai repede la ţintă: jocurile din societatea românească aşa cum le zugrăveşte literatura.

Lumea interbelică de la noi, ca şi secolul XIX au fost foarte ludice, Bucureştiul excela, dar cazinourile din Constanţa, capodoperă Art Nouveau, din Sinaia şi alte staţiuni nu erau niciodată goale. Se juca tare şi în familii, nu numai la Arnoteni, şi nu pe chibrituri. Deţin numeroase mărturii ale unor membri longevivi ai familiei mele şi ale prietenilor lor ce atestă că pe vremea aceea plăcută zăbavă nu era numai cititul cărţilor, ci şi jucarea lor. Am am fost întristat că doamna Ioana Pârvulescu, în admirabilele sale cărţi despre secolul XIX şi primele decenii din XX, nu a dat locul cuvenit jocurilor care marcau societatea. Dar literatura contemporanilor nu le-a putut ocoli! Făceau parte din viaţă. Pentru cititorii mai tineri, felul cum se jucau acestea este poate necunoscut.

Personajele lui Caragiale din grupul lui Caţavencu joacă **stos**, un joc de atu, ca un fel de licitaţie, dezvoltat apoi în **maus**, pe care îl jucau *Gaiţele* lui Kiriţescu. Venită de la Paris, nepoata lor Wanda le notifică faptul că ea joacă doar **bridge**. Un joc popular era **concina** la care trişa Pampon şi care apare şi la Ionel Teodoreanu. Era un fel de **şeptic** la care rolul dominant în avea valetul (fantele). De aceea Pampon e poreclit „Concina cu cinci fanţi". După ce el bate cu valetul şi ia cărţile, strecoară în mînă la loc valetul pentru o viitoare ocazie, precum Dandanache păstra scrisoarea „becherului" pentru un şantaj ulterior.

Alte personaje ale lui Teodoreanu joacă ca şi unele din Brăescu, acesta fiind un **66** în doi. Cînd sînt mai mulţi jucători, numitul **écarté** devine **préference**. Aceste jocuri sînt de levată, pe puncte transformabile în bani. Aşa jucau şi Moş Costache cu familia soră-sii şi cu Pascalopol. Deşi autorul nu numeşte explicit jocul, din unele expresii ale dialogului rezultă că era acesta sau unul înrudit.

Mai aprige sînt jocurile de cazino sau de tripou descrise pe larg de Brăescu care le consacră schiţe speciale, mai ales **baccaralei**, dar şi de Teodoreanu. Avocatul Deleanu, stăpînul Medelenilor, şi fratele său se „pîrleau" la **baccara**. Alegeau cărucioarele hamalilor după criteriul jocului: cifrele însumate să facă nouă (abataj), cele la care totalul era 10 (bac) fiind înlăturate. **Baccaraua** e precursorul european al **black-jackului** numai că suma trebuie să fie cît mai aproape de 9, nu de 21.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

E joc de cazino, cu crupier care extrăgea cărțile puse într-un sabot. Sabotul apare la Radu Albala (chiar și acasă la un boier Paleologu) și la Camil Petrescu. „Dădeam o talie", zice un colonel, personaj din *Suflete tari*. Pentru că, înainte de a se băga în sabot pachetele de cărți, patru de obicei, se tăiau ca și azi la black-jack (valetul sau fantele negru). Azi la Casa Vernescu et comp s-a englezit și sabotul și se cheamă „shoe".

Dar cel mai popular joc de noroc rămîne **pokerul,** în sistemul englez, cu 32 cărți peste 7. Asta jucau *Craii* lui Mateiu și Pașadia „îl scutura pe Pirgu într-o uriașă întîlnire". Adică la confruntarea a două figuri mari. **Poker** jucau babele din „careul de dame" al lui Brăescu, tot la poker cîștigă un personaj al lui Preda care își găsește apoi casa demolată de o bombă și nevasta moartă în brațele unui necunoscut. Norocul exagerat la cărți nu-i a bună!

În *Titanic Vals* femeile fac **pasențe**, căutînd un sens divinatoriu în rezultat, iar un alt personaj al lui Mușatescu se numește Birlic după numele Asului din cărți. Un actor care îl joacă rămîne cu porecla agățată și o transformă în renume: Vasiliu-Birlic. „A bate birlicul" e un sinonim ironic pentru „a juca jocuri de cărți". Așa e pe lume, spune zicala: unii muncesc, alții bat birlicul.

În perioada comunistă scriitorii evită să evoce jocurile, etichetate ca „distracție burgheză". O fac doar ca să evoce lumi decăzute. Astfel la Eugen Barbu, pe vremea *Princepelui*, personajele se ruinează pe **pharaon**, un precursor de poker, ca și nevasta lui *Kir Ianulea*. Mai încoace, în *Groapa*, bandiții joacă **tabinet** pe bani sau mai ales **barbut**, prilej pentru autor să noteze expresii argotice cu savoare suburbană: spatiu, șapte boabe, pară-n coadă etc. Tabinet, benign însă, joacă și țăranii lui Preda.

Bridge-ul nu prea prinde în literatură pentru că, de la strămoșul **whist** evocat de G. Alexandrescu, trece un timp pînă la apariția, în anii 30, a jocului iar apoi, după 23 august 1944, el e aproape clandestin, fiind interzis complet după 1983. Nobilul joc abia e evocat în *Mitică Popescu* de Camil Petrescu și în două piese de Kirițescu, odată sub forma ironică „bridge dansant" pentru că se juca prost dar în lumea bună, ca mondenitate. Metoda lui Culbertson apare tradusă în românește în 1933.

În afară de jocurile de cărți, literatura noastră atestă practicarea unor jocuri precum **zarurile** și **tablele**, chiar în societatea burgheză. **Biliardul** cu trei bile e frecvent din secolul XIX, cînd e citat de Radu Rosetti. După acesta, juca însuși Regele Carol I. Un necioplit, invitat la Peleș, execută 21 de carambolaje consecutive nelăsînd suveranul să dea și el măcar o dată. Învins cu 21 – 0, regele e siderat. Exista Academia de Biliard, confundată de Pirgu cu Academia Română, unde se juca după reguli complexe: „un trei benți, un pul secret". „Benți" înseamnă aici „mante", marginile mesei, care nu avea găuri ca varianta ei americană. Chiar pe vremea *Crailor* jocul decăzuse și „îl jucau numai alunarii", adică grecii.

La cazino se joacă **baccara**, dar și **ruletă**. Călătoarea din *Steaua fără nume* fuge avînd la ea doar cîteva fise de cazino. Un personaj din *Jocul ielelor* intră în Cazinoul din Sinaia cu cinci lei și cîștigă cît să plece la Paris. În familie se joacă și **loton**, un fel de bingo de casă cu jetoane cu numere, atestat de Călinescu în *Cartea nunții*, ca joc favorit în „casa cu molii".

O mențiune aparte merită **dardărul**. El apare la Brătescu-Voinești și e numit, glorios, de Mateiu Caragiale. Pirgu întîrzia la întîlnirile crailor pentru că „avea de moșit o poliță cu maimuța sau se încurca la **dardăr** cu Mehtupciu". Din motive neelucidate, Mateiu folosește majuscula, ceea ce poate lăsa impresia că e vorba de un nume propriu (precum Boiangiu, Sacagiu etc.). Înclin să cred că majuscula e o eroare, personajul nu reapare, ca să merite un nume, iar mehtupciu desemnează funcția partenerului de dardăr al lui Pirgu: redactor de hotărîri și edicte domnești adică de „mehtupuri". Dar ce era **dardărul**? Un titirez cu fundul semisferic și fețele laterale egale, un fel de zar. Dardărul se rotea și, pierzînd viteza cădea cu una dintre fețe în sus, ea aducînd jucătorului un cîștig din miza existentă sau obligația de a cotiza în plus la această miză. Posed un dardăr nemțesc moștenit de la o mătușă care are un echilibru remarcabil – se rotește peste un minut. În tîrgurile germane de Crăciun, la tarabele cu jucării din lemn, se vînd și azi dardăre. Cuvîntul de la noi provine însă din turcește.

În zilele noastre, jocurile electronice, acasă, pe internet și la cazino, interzic o comunicare între jucători, marea plăcere a oricărui joc. Fiecare butonează în dușmănie, închis în el, răzuiește sau bifează bilete. Oameni puțini și mai ales de vîrste venerabile se mai adună la cîte o partidă ochi în ochi, cu cărți sau pietre adevărate, nu virtuale. Iar jocurile rămîn în cărțile de literatură ca o plăcere a vremurilor apuse.

Din vol. *Trecute vieți de fanți și de birlici. Viața și, uneori, opera personajelor*, Editura Cartea Românească, București, 2008

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

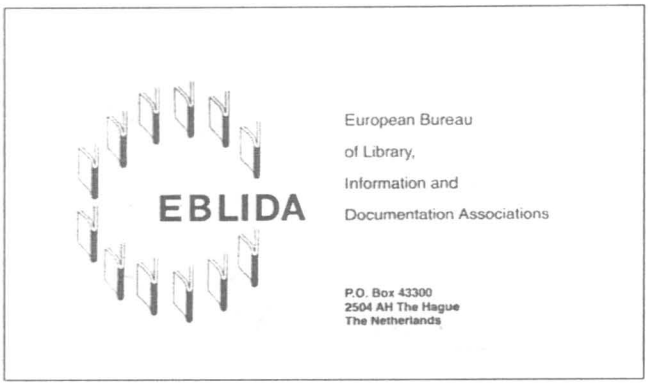

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Copyright – Informare – Educație

Numărul 9 din septembrie 2008 al „EBLIDA NEWS" prezintă câteva informări importante legate de conferințele și dezbaterile care au loc în Moldova (la Chișinău), Italia (la Milano și Veneția) și în Marea Britanie (la Londra) pe teme legate de copyright – între accesul și dreptul la informație și respectarea drepturilor autorilor în cazul împrumuturilor și închirierilor care se efectuează în biblioteci; teme legate de legea copyright-ului pentru înregistrările audio, societatea informațională și culturală în viziunea și pe agenda Uniunii Europene; conștientizarea cadrului educațional în Europa. Despre conferința reunită care va avea loc la Chișinău (IFLA, EBLIDA și eIFL) vom redacta o informare în numărul următor.

Reuniune a Grupul Experților EBLIDA în Legislația Informației (EGIL) la Veneția

EGIL se va reuni la Veneția, pe 2 și 3 octombrie 2008, cu un program plin și un număr de subiecte importante de discutat. Prioritate va avea discuția pe tema răspunsului EBLIDA față de *Cartea Verde a Copyright-ului în Economia Cunoașterii*, recent publicată, care ridică un număr de probleme relevante pentru sectorul bibliotecilor din Europa, incluzând problema excepțiilor și a restricțiilor în baza licenței și a înțelegerilor contractuale. Atâta timp cât contractele pot să nu țină cont de excepțiile prevăzute de copyright, EBLIDA consideră că bibliotecarii și utilizatorii au protecție redusă în fața contractelor editorilor care limitează accesul la un produs, d.e. cercetarea și utilizarea personală.

Având în vedere că majoritatea membrilor EBLIDA va fi informată în legătură cu lista excepțiilor, în directiva INFO SOC accesul devine voluntar (d.e. un membru afirmă că poate căuta și alege excepțiile în legislația sa națională) și exhaustiv (un membru afirmă că nu poate introduce alte excepții), chiar dacă o nouă excepție ar trece de faimosul test în trei pași. Acesta a însemnat că majoritatea țărilor au o listă mai restrânsă de excepții și restricții decât permite directiva INFO SOC și faptul că nici o altă excepție nouă nu poate fi introdusă chiar dacă aceasta ar fi în beneficiul societății în general. EBLIDA solicită să fie obligatorie listarea tuturor excepțiilor de la directiva INFO SOC și ca aceasta să permită noi excepții.

Pe agenda de lucru va fi și propunerea Comisiei pentru extinderea perioadei de copyright pentru înregistrările audio de la 50 la 95 de ani. EBLIDA recunoaște că aceste consecințe pentru biblioteci nu ar fi dramatice, dar, ca principiu, extinderea perioadei este îngrijorătoare, cel puțin din cauza faptului că se opune recomandărilor raportului Institutului pentru Legislația Informației (IVIR), institut desemnat de Comisia Europeană să-l realizeze.

EBLIDA se opune extinderii perioadei întrucât nu consideră că acest lucru va avea o influență benefică asupra societății în general, argumentarea propunerii fiind insuficientă și neconvingătoare.

Grupul EGIL a luat în discuție mai multe lucrări pentru Centrul de Informare și Cunoaștere pe teme de PLR (dreptul împrumutului public), protejarea datelor și restricțiile și excepțiile de la copyright, pe care le vom publica pe website-ul EBLIDA în momentul în care sunt finalizate.

Vineri, 3 octombrie, EGIL va ține un scurt seminar pentru colegii noștri italieni, în cadrul căruia membri ai grupului vor vorbi despre EBLIDA, problemele curente de copyright în Uniunea Europeană și răspunsul dat *Cărții Verzi a Copyright-ului în Economia Cunoașterii*. Seminarul va include prezentări ale lui Fernando Tozzi, Giuliana De Francesco și Rosa Maiello.

Andrew CRANFIELD
Director EBLIDA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Grupul Experților EBLIDA pe probleme de Cultură și Societate Informațională (EGCIS) se întrunește la Milano

EGCIS s-a reunit cu scopul de a consilia Comitetul Executiv EBLIDA pe probleme de cultură și societate informațională prevăzute de agenda Uniunii Europene. Grupul expert răspunde de prezentarea problemelor relevante și de elaborarea documentelor care exprimă poziția EBLIDA.

În prezent, grupul are șapte membri: Rubina Afzal (Danemarca), Karin Åström Iko (Suedia), Tuula Haavisto (Finlanda), Hella Klauser (Germania), Marian Koren (Olanda), Barbara Lison (Germania), Aldo Pirola (Italia), Andrew Cranfield (EBLIDA). Președintele adunării este Barbara Lison; Hella Klauser a fost numit manager iar Andrew Cranfield a fost desemnat secretar.

În cadrul primelor două întruniri, grupul a discutat despre activitatea viitoare, a schițat o declarație a misiunii și a evaluat rezultatele recomandărilor prezentate de grupul de discuții la întâlnirea Consiliului de la Haga din luna mai. A fost proiectat un plan de lucru și au fost formulate câteva recomandări pentru posibile acțiuni EBLIDA. Acestea vor fi prezentate comitetului executiv la următoarea întâlnire de la Atena, din 2 noiembrie.

Barbara LISON
Vicepreședinte EBLIDA și Președinte EGCIS

Întâlnire a Grupului Experților EBLIDA pe probleme de Informație și Educație Biblioteconomică (ILEG) la Londra

Grupul expert din care fac parte Jill Martin (Marea Britanie), Annamaria Tammaro (Italia), Carl-Gustav Johanssen (Danemarca), Inge Simon (Germania), Jurgita Rudzioniene (Lituania), Pedro Hípola și Marion Huckle (Marea Britanie) s-a întrunit în Londra, pe 9 septembrie pentru a discuta probleme legate de educația profesională prin LIS (Library and Information Studies). Cadrul pentru discuțiile acestui grup a fost lucrul grupului de educație profesională (PEG) care s-a întrunit în perioada 2005 – 2007 pentru a cerceta dacă profesia de bibliotecar a fost reglementată în Europa. Pentru a folosi mai degrabă un termen neștiințific, grupul a ajuns la concluzia că, în timp ce a existat o semi-regularizare în câteva țări (d.e. în Marea Britanie prin conceptul de *chartered librarians* [conceptul desemnează bibliotecarii care au obținut o calificare de la Asociația Bibliotecilor, pe lângă licență sau diplomă în biblioteconomie, n.trad.]), denumirea de bibliotecar nu este protejată, iar obstacolele muncii în această profesie nu au dus la această formă.

ILEG va investiga și va raporta cum procesul Bologna influențează profesia și ceea ce Cadrul Calificărilor Europene (European Qualifications Framework – EQF) va înseamna pentru biblioteconomie și educația asociată acesteia în Europa. Pentru asociațiile de bibliotecă este important ca EBLIDA să conștientizeze ce se întâmplă în cadrul educațional european, deși grupul recunoaște că cele mai multe asociații nu dispun de resurse sau de împuternicire pentru a rezolva această problemă a acreditării educaționale.

Grupul va înainta luările de poziție și reflecțiile educației LIS în Europa, procesul Bologna, EQF-ul, proiectul ENGCARD cu finanțare europeană (un pașaport al calificărilor pentru ingineri, dar care va fi intersant ca dispozitiv pentru alte profesii) și proiectul CERTIDoc pentru certificarea competențelor ca contribuitori importanți la înființarea Centrului de Informare și Cunoaștere EBLIDA.

Cu o asemenea mobilitate și flexibilitate ridicate pe agenda europeană este vital ca EBLIDA să înțeleagă problemele și să lucreze în vederea promovării unei hărți a transparenței pentru educația LIS în Europa.

ILEG se va întâlni din nou în Portugalia în ianuarie 2009 în același timp cu conferința BOBCATSSS, unde vom profita de oportunitate să discutăm cu partenerii în EUCLID, care sunt la fel de interesați de acest subiect.

Andrew CRANFIELD
Director EBLIDA

Traducere de Gabriela TOMA

Marcel Duchamp, *Nud coborând scara*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Măsurarea calității
Măsurarea performanțelor în biblioteci
(III)

Roswitha POLL
Peter te BOEKHOST

2.4 Estimarea impactului/rezultatului și măsurarea performanței

Măsurările performanței estimează calitatea serviciilor de bibliotecă, fie prin date cantitative, fie prin percepția utilizatorilor asupra calității. Estimarea impactului sau rezultatul încearcă să afle dacă serviciile de bibliotecă au un efect vizibil asupra utilizatorilor.

Se poate presupune că serviciile de bună calitate (viteză, temeinicie, orientare către utilizator) vor avea un impact mult mai pozitiv asupra utilizatorilor decât serviciile de proastă calitate. Dacă estimarea arată că rezultatele pe care biblioteca încearcă să le obțină nu sunt atinse, măsurarea performanței poate ajuta la identificarea problemelor sau eșecurilor în oferirea/furnizarea de servicii care ar putea duce la reacții puțin pozitive sau chiar negative ale utilizatorilor.

Studiul literaturii informaționale este un bun exemplu pentru a arăta relațiile dintre impact și estimarea performanței. Dacă participanții la sesiunile de studiu nu demonstrează abilități mai bune la testele de după studiu, biblioteca poate folosi chestionare/sondaje de apreciere a satisfacției pentru a afla motivele impactului defectuos. S-ar putea folosi și indicatorul B.10 „Frecvența la cursurile de pregătire per capita" pentru a vedea dacă aceste cursuri atrag o suficientă parte a populației.

Un alt exemplu este relația între utilizarea bibliotecii și succesele academice ale utilizatorilor. Dacă rezultatele unei astfel de comparații arată că studenții cu succese mai mari nu au folosit frecvent serviciile bibliotecii, din nou sondajele de apreciere a satisfacției vor ajuta la detectarea motivelor pentru neutilizarea anumitor servicii. Biblioteca ar putea apoi aplica anumiți indicatori pentru măsurarea calității acelor servicii cu scopul de a vedea dacă furnizarea insuficientă de servicii a influențat utilizarea serviciilor, împiedicând astfel rezultatele pozitive din partea utilizatorilor.

2.5 Proiecte de estimare a rezultatelor

Un număr de proiecte internaționale încearcă să găsească metode, măsuri și mijloace de estimare a impactului/rezultatului serviciilor de bibliotecă și informaționale:

• Proiectul eVALUEd, care face parte din baza de dovezi de la Universitatea din Central England, a fost menit să dezvolte un model transferabil pentru evaluarea bibliotecilor electronice în educația superioară. Proiectul a produs un set de mijloace pentru evaluarea serviciilor informaționale electronice.

• Evaluarea proiectelor pe baza informațiilor oferite de către curatorii de la IMLS (Institutul Muzeului și Serviciilor de Bibliotecă).

• Inițiativa Noilor Măsuri ale ARL (Asociația Bibliotecilor de Cercetare) include câteva programe bazate pe efecte/rezultate:

– Rezultatele studiului;

– Revista de cercetare a rezultatelor educației superioare;

– MINE (Măsurarea impactului serviciilor electronice oferite în rețea).

• IBEC, o inițiativă de cercetare realizată în colaborare de către Școala de Informații a Universității din Washington și Școala de Informații a Universității din Michigan, a dezvoltat un set de unelte pentru estimarea impactului informației în comunități.

• SCONUL (Societatea Bibliotecilor colegiale, naționale și universitare) și LIRG (Grupul de cercetare a bibliotecii și informației) au demarat o inițiativă de impact.

3. O privire de ansamblu asupra indicatorilor

Setul de indicatori folosiți în acest manual are multe surse și a fost dezvoltat de-a lungul timpului. Cei 17 indicatori din prima ediție, referitori doar la bibliotecile universitare, au fost bazați pe literatura existentă, pe rezultatele sesiunilor IFLA din 1989 și 1990, și pe teste practice efectuate de autori. Acești indicatori au fost parțial adoptați de proiectul EQLIPSE (1995 – 1998), un proiect de cercetare inițiat de Comisia Europeană pentru un management de calitate și măsurarea performanțelor în biblioteci, și chiar și de grupul ISO care a editat primele standarde internaționale de măsurare a performanțelor în biblioteci. Autorii acestui manual/ghid au colaborat la ambele proiecte.

Până în 1998, măsurarea performanțelor lua în considerare, în principal, serviciile tradiționale de bibliotecă. Pasul următor a fost, din nou, inițiat de un proiect al Comisiei Europene: EQUINOX (1998 – 2000), unde, aproape aceiași parteneri din cadrul proiectului EQLIPSE, au testat indicatorii de performanță pentru resursele și serviciile bibliotecilor electronice. Rezultatul a fost o listă de 14 indicatori care au influențat foarte mult metodele internaționale de măsurare a calității în biblioteci, în special Raportul Tehnic ISO pentru măsurarea performanței în serviciile bibliotecii electronice.

În 1999, un proiect german pentru controlul în bibliotecile universitare a fost inițiat de Fundația Germană pentru Cercetare și condus de Biblioteca Universitară din Münster. Acest proiect a adaptat sistemul Balanced Scorecard, dezvoltat pentru sectorul comercial de către Kaplan și Norton, pentru uzul său în biblioteci. Indicatorii de performanță utilizați în proiect s-au bazat doar parțial pe ceea ce s-a făcut înainte, deoarece noi indicatori au trebuit dezvoltați pentru a acoperi toate perspectivele sistemului Balanced Scorecard, în special perspectivele „posibilități și dezvoltare". Proiectul a avut ca finalizare un manual în anul 2002.

Multe dintre ideile și indicatorii folosiți în acest manual de control au fost apoi preluați de către proiectul german de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cotare BIX, proiect început pentru bibliotecile publice în 1999 de către Fundația Bertelsman în cooperare cu Asociația Bibliotecilor Germane. Datele sunt colectate și publicate anual. În 2002, proiectul a fost extins și asupra bibliotecilor universitare. Cei 17 indicatori utilizați pentru bibliotecile universitare sunt grupați în perspectivele sistemului Balanced Scorecard.

În 2004 s-a început lucrul la ediția revizuită a Standardului Internațional ISO 11620. Scopul era acela de a combina performanțele indicatorilor pentru serviciile bibliotecilor tradiționale și electronice, pe cât posibil rezultând niște indicatori „combinați". Exemplul german a condus la adoptarea sistemului Balanced Scorecard și a noilor indicatori pentru posibilități și dezvoltare. Standardul ISO va fi publicat probabil spre sfârșitul anului 2007.

Astfel, influențele din acest manual sunt variate, existând o mare varietate de indicatori din care să se aleagă. Și totuși, autorii au decis să dezvolte și să testeze doi noi indicatori, deoarece câteva aspecte cruciale păreau să lipsească: un indicator pentru calitatea paginilor web ale bibliotecii, un altul pentru costurile totale per caz de utilizare, incluzând atât formele tradiționale de utilizare (împrumut, utilizare la domiciliu), cât și descărcările pe Internet.

Pentru a evita numirea surselor generale la fiecare indicator, o listă a indicatorilor împreună cu sursele principale a fost adăugat la Anexa 2.

4. Descrierea indicatorilor

Fiecare indicator este prezentat în formatul standard descris mai jos.

4.1 Nume

Fiecare indicator are un nume unic, descriptiv.

4.2 Fondul

Declarația de fond descrie starea prezentă și importanța serviciului, activității sau aspectul pe care indicatorul trebuie să-l măsoare.

Declarația arată ceea ce este considerat drept calitate în serviciu, activitate sau aspect în biblioteci și ce măsuri/indicatori au fost deja folosite pentru estimarea calității.

4.3 Definiția

Definiția descrie datele necesare pentru indicator și relația dintre ele.

Pe definițiile elementelor folosite se bazează o mare parte a ISO 2789. Dacă termenii sunt folosiți într-un anume sens în cadrul unui indicator, este dată o definiție specială.

Termenii clari folosiți în sens obișnuit/uzual nu sunt definiți.

4.4 Scopurile indicatorului

Explică ceea ce trebuie să măsoare indicatorul, în relație cu scopurile bibliotecii.

Descrie ce tipuri de servicii sau activități ar beneficia cel mai mult din utilizarea indicatorului și limitărilor în aplicarea indicatorului.

Explică sub ce circumstanțe este posibilă comparația rezultatelor cu alte biblioteci.

4.5 Metodă (Metode)

Declarația/Expunerea metodei descrie modul de colectare a datelor și de calculare a rezultatelor.

Dacă mai mult de o metodă s-a dovedit efectivă pentru același scop, sunt descrise mai multe metode.

Dacă este posibil, descrierile metodelor indică efortul necesar pentru pregătirea, colectarea datelor și analiza rezultatelor.

4.6 Interpretarea și folosirea rezultatelor

Interpretarea declarației discută ce ar putea indica rezultatele, în special motivele pentru eficacitatea scăzută. Indică dificultățile și circumstanțele care ar putea afecta rezultatele.

Declarația numește reacțiile posibile la rezultate, în scopul obținerii unor rezultate mai bune și explică ce alți indicatori ar putea fi utili în același context.

4.7 Exemple și lecturi suplimentare

Sunt oferite referințe pentru a documenta sursa indicatorului sau a indicatorilor similari.

Dacă este posibil, sunt exemplificate rezultatele folosirii acestora indicatori sau ale unor indicatori similari, pentru a arăta gama de scoruri ce se pot obține și pentru a ajuta bibliotecile în interpretarea rezultatelor lor.

5. Lista de indicatori

Definițiile indicatorilor urmează, în mare parte, informația și documentația Standardului Internațional ISO 2789 (2006) – statisticile bibliotecii Internaționale.

Descrierea metodelor în indicatori se bazează în parte pe cele mai noi proiecte de informare și documentare ale Standardului Internațional ISO DIS 11620 (2006) – indicatorii de performanță ai bibliotecii.

Indicatorii sunt prezentați în perspectivele sistemului Balanced Scorecard și, în cadrul acestora, împreună cu cele ale ariilor de deservire. Sistemul Balanced Scorecard, care este definit pentru instituțiile comerciale, a avut la origine 4 perspective: utilizatori, finanțe, procese și studiu de dezvoltare. Aici, ca și în standardul 11620 și proiectul BIX, aceste perspective sunt adaptate pentru biblioteci, după cum urmează:

- Resurse, infrastructură;
- Utilizare;
- Eficiență;
- Posibilități și dezvoltare.

Utilizarea sistemului Balanced Scorecard ajută la luarea în considerare a problemelor relevante de management și la stabilirea unui „echilibru" între orientarea spre utilizator și rentabilitate, organizarea efectivă și abilitatea de a face față viitoarelor progrese.

A. Resurse, infrastructură: Ce servicii oferă biblioteca?

Aspectul „Resurse/infrastructură" este reprezentat de 10 indicatori. Atractivitatea bibliotecii ca loc de studiu și cercetare este definită de dimensiunea ariei de acoperire, de disponibilitatea locurilor de lucru oferite utilizatorilor și de programul de lucru. Calitatea colecției este măsurată prin cheltuielile de achiziție per capita, printr-o comparație între

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cererea şi oferta din cadrul împrumutului interbibliotecar şi de disponibilitatea suporturilor media cerute (Indicatorii A.5, A.6 şi A.8). Resursele de personal şi calitatea paginii web sunt fiecare reprezentate de câte un indicator.

Biblioteca – loc de studiu şi cercetare
A.1. Aria de acoperire per capita
A.2. Locuri per capita
A.3. Orele de lucru în comparaţie cu cererea

Colecţii
A.4.Cheltuielile pentru provizia de informaţii per capita
A.5. Disponibilitatea titlurilor cerute
A.6. Procentajul sesiunilor refuzate
A.7. Raportul între cererile primite şi cererile trimise în cadrul împrumutului interbibliotecar
A.8. Disponibilitatea imediată

Personal
A.9. Personal per capita

Pagina web
A.10. Accesul direct de pe pagina de start (homepage)

B. Utilizarea: Cum sunt acceptate serviciile?

Această perspectivă este reprezentată de 12 indicatori. Pătrunderea pe piaţă, satisfacţia utilizatorului şi numărul de vizite sunt folosite ca indicatori generali pentru serviciile orientate către utilizator. Rata de ocupare a locurilor este indicatorul pentru bibliotecă văzută drept loc/spaţiu. Atractivitatea colecţiei fizice este evaluată prin folosirea datelor despre împrumut (Indicatorii B.6, B.7 şi B.8), iar cea a colecţiei electronice prin descărcări.

Acceptabilitatea serviciilor de informare ale bibliotecii este măsurată prin comparaţie cu frecvenţa la cursuri a utilizatorului şi cu întrebările de referinţă per capita. Frecvenţele sunt folosite şi ca un criteriu pentru atractivitatea evenimentelor.

Există un indicator care se adresează în special problemei utilizatorilor externi.

General
B.1. Pătrunderea pe piaţă
B.2. Satisfacţia utilizatorului
B.3. Vizite la bibliotecă per capita

Biblioteca – loc de studiu şi cercetare
B.4. Rata de ocupare a locurilor

Colecţii
B.5. Numărul de unităţi de conţinut descărcate per capita
B.6. Utilizarea colecţiei (Randament)
B.7. Procentajul stocului neutilizat
B.8. Împrumuturi per capita
B.9. Procentajul împrumuturilor către utilizatorii externi

Servicii de informare
B.10. Participarea la cursuri de instruire per capita
B.11. Întrebări de referinţă per capita

Activităţi culturale
B.12. Participarea la evenimente per capita

C. Eficienţa: Serviciile oferite sunt rentabile?

Perspectiva „eficienţei" include ambii indicatori care măsoară rentabilitatea şi indicatorii pentru calitatea proceselor.

Cheltuielile de operare ale bibliotecii sunt stabilite în funcţie de utilizatori, vizite şi totalul utilizărilor colecţiilor. Costurile achiziţiilor sunt comparate cu costurile de personal în vederea estimării dacă partea din buget alocată colecţiei este suficientă. Eficienţa constituirii colecţiei este calculată ca şi costul per descărcare şi costul per document procesat.

Eficienţa proceselor este evaluată prin viteză (de achiziţie, de procesare a mediilor, împrumut şi împrumut interbibliotecar) şi corectitudine (a aranjării la raft şi a răspunsurilor de referinţă).

General
C.1. Cost per utilizator
C.2. Cost per vizită
C.3. Cost per utilizare
C.4. Raportarea costurilor de achiziţii la costurile de personal

Costurile de colecţie
C.5. Cost per document procesat
C.6. Cost per descărcare

Procese – viteză
C.7. Viteza de achiziţie
C.8. Viteza de procesare a mediilor
C.9. Productivitatea angajatului în procesarea mediilor
C.10. Viteza de împrumut
C.11. Viteza de împrumut interbibliotecar

Procese – temeinicie
C.12. Rata de îndeplinire a competenţelor
C.13. Acurateţea aşezării la raft

D. Posibilităţi şi dezvoltare: Există suficiente posibilităţi pentru dezvoltare?

Această perspectivă este în mod deosebit importantă în vremuri de constante schimbări, deoarece estimează capacitatea bibliotecii de a face faţă cu astfel de schimbări. Nu a fost uşor să se găsească indicatorii de performanţă pentru acest aspect, aşa cum este arătat şi de numărul mic.

Posibilitatea de dezvoltare este măsurată, pe de o parte, în contrast cu investiţia făcută de bibliotecă în serviciile electronice (cheltuielile cu colecţia electronică, procentajul personalului în serviciile electronice) şi pe de altă parte în contrast cu succesele bibliotecii în obţinerea fondurilor/resurselor de la instituţia sa şi din surse externe sau din venituri proprii.

Cel mai relevant indicator pentru posibilităţi şi dezvoltare este cu siguranţă investiţia bibliotecii în pregătirea personalului.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Servicii electronice

D.1. Procentajul costurilor de achiziții cheltuite pe colecția electronică

D.2. Procentajul personalului bibliotecii care furnizează și dezvoltă servicii electronice

Perfecționarea personalului

D.3. Participarea la cursuri de perfecționare per membru al personalului

Buget

D.4. Procentajul resurselor bibliotecii primite din donații speciale sau din venituri proprii

D.5. Procentajul resurselor instituționale alocate bibliotecii

Traducere de Liliana MATEI

Roswitha Poll, Peter te Boekhost, *Measuring Quality – Performance Measurement in Libraries*, K.G. Saur, München, 2007 IFLA Publications 127

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

O nouă filială în haine noi

Redeschiderea oficială a Filialei *ALEXANDRU ODOBESCU* a avut loc, joi, 16 octombrie 2008, în prezența directorului general al Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru. Domnia sa a precizat, în alocuțiunea susținută, că instituția se apropie de finalizarea unui program ambițios de modernizare a tuturor filialelor. Concomitent sunt derulate altor proiecte extrem de importante pentru viitorul celei mai mari biblioteci publice din România (realizarea Bibliotecii Virtuale a României, informatizarea colecțiilor de la filiale, introducerea *ALEF*-ului, *RFID*-ului ș.a.).

Complet modernizată și reorganizată, filiala reprezintă principalul furnizor de lectură și informații de interes public din zona Colegiul Național „Iulia Hasdeu", îndeplinind, în momentul de față, cerințele unei biblioteci publice moderne. Filiala dispune de peste 16.000 de documente de tip enciclopedic, pe diverse tipuri de suport

Așa cum afirma și șeful Serviciului Informare Comunitară, Sergiu Găbureac, toți bucureștenii interesați pot împrumuta, spre informare, cercetare, documentare sau lectură, la domiciliu sau la *sala info-documentară*, atât documente de bibliotecă pe suport tradițional (hârtie), cât și documente stocate pe alte tipuri de suport (CD-ROM-uri, CD-uri sau DVD-uri). Grație Modulului *INFORMARE și CONSILIERE COMUNITARĂ*, modul finanțat de Consiliul General al Municipiului București – Primăria Municipiului București, prin cele două stații de lucru se asigură, gratuit, accesul *on-line* la orice informație din orice domeniu al cunoașterii umane.

Toate acestea au loc în anul aniversar în care biblioteca publică a Bucureștiului aniversează 170 de ani de la deschiderea oficială – 8 iunie 1838 – fiind găzduită la liceul Sf. Sava. Prin noi, deveniți mai puternici!

Contact: Sectorul 2: Str. Oborul Nou, 13; 021.252.76.93; www.bmms.ro

Anca BADEA

Cum să rămânem tineri!

În ziua de 22 octombrie 2008, cu prilejul Zilei Filialei *DIMITRIE BOLINTINEANU*, a fost organizată manifestarea *Cum să rămânem tineri!*

Invitații speciali ai manifestării au fost: doamna Anna Eva Budura, sinolog, autor a numeroase cărți despre cultura și civilizația chineză, domnul Romulus Ioan Budura, fost ambasador al României în China, scriitorul italian Gaetano Camillo, ale cărui cărți au fost traduse și în limba română, precum și scriitorul Eduard Tonceanu.

Amfitrionul întâlnirii a fost domnul Sergiu Găbureac, șef Serviciu Informare Comunitară – Biblioteca Metropolitană București.

Anna Eva Budura a făcut o prezentare a cărților a căror autoare este: *Țara simbolurilor*, *Tărâmul Zeilor*, *Triumful Dragonului*, *Diplomația chineză*, titluri care, prin bunăvoința autoarei, se găsesc și la filiala noastră.

Romulus Ioan Budura a vorbit despre *China zilelor noastre*, prezentarea fiind ilustrată cu imagini surprinse la poalele ghețarului Dragonul de Jad.

A urmat lansarea cărții lui Gaetano Camillo, *Arborele înțeleptului* (*L'albergo del saggio*), apărută la Editura Serafica în 2005, cu o prezentare făcută de prof. Doina Sanda și Thea Luca, redactor. Autorul a oferit publicului prezent cărți cu autograf.

Scriitorul Eduard Tonceanu a participat cu o prezentare a cărții sale *Timpul imperfect*, volum oferit gratuit tuturor participanților.

Decernarea premiilor anuale pe anul 2007 a încheiat manifestarea.

A fost organizată cu acest prilej o expoziție de carte având ca titlu *Cum să rămânem tineri* și *Călătorie imaginară prin China*, cu documente din fondul bibliotecii noastre .

Au participat Colegiul Tehnic Media, Liceul Teoretic „Constantin Brâncoveanu", Școala Generală nr. 179, utilizatori de vârsta a treia ai bibliotecii.

Evenimentul a avut un real succes și mulțumim colaboratorilor pentru sprijinul acordat.

Daniela RADU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

Dimitrie Cantemir şi Antioh Cantemir – personalităţi ale culturii europene

La împlinirea a 335 de ani de la naşterea lui Dimitrie Cantemir şi a 300 de ani de la naşterea lui Antioh Cantemir, în ziua de 8 octombrie 2008, la St. Petersburg, a avut loc conferinţa *Dimitrie Cantemir şi Antioh Cantemir – personalităţi ale culturii europene*, organizată de Universitatea de Stat din St. Petersburg, Consulatul General al României la St. Petersburg şi Biblioteca Naţională Rusă.

În cadrul conferinţei, dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, a prezentat comunicarea *Primul proiect românesc al ediţiei de opere complete Dimitrie şi Antioh Cantemir*.

Programul conferinţei a cuprins:

Cuvinte de deschidere

• Vladimir Moiseevici Grusman, directorul Muzeului Etnografic, lucrător emerit al culturii din Federaţia Rusă.

• prof. dr. Nicolai Nicolaevici Kazanski, directorul Institutului de Cercetări Lingvistice, membru al Academiei de Ştiinţe a Rusiei.

• Vladimir Nicolaevici Zaiţev, director general al Bibliotecii Naţionale Ruse.

• Ion Bistreanu, Consul general al României.

Sesiune de comunicări

Federaţia Rusă

• prof. dr. Piotr Evghenievici Buharkin, Facultatea de filologie şi arte (Universitatea de Stat din St. Petersburg): *Antioh Cantemir în evoluţia timpului.*

• Igor Vasilievici Saharov, directorul Institutului de Cercetări Genealogice, preşedintele Societăţii genealogice ruse: *Urmaşii ruşi ai Cantemireştilor.*

• Nicolai Alexandrovici Kopanev, şef de sector al „Bibliotecii Voltaire" din cadrul Bibliotecii Naţionale: *Primele ediţii ale* Satirelor *lui Antioh Cantemir.*

• Bronislava Alexandrovna Gradova, bibliotecar principal la secţia manuscrise a Bibliotecii Naţionale din St. Petersburg: *Dicţionarul rus-francez al lui Antioh Cantemir.*

România

• prof. dr. Dan Râpă-Buicliu, Universitatea „Dunărea de jos", Galaţi: *Dimitrie şi Antioh Cantemir. Excurs istoriografic şi orizont bibliologic.*

• prof. dr. Andrei Pippidi: *Biblioteca lui Antioh Cantemir.*

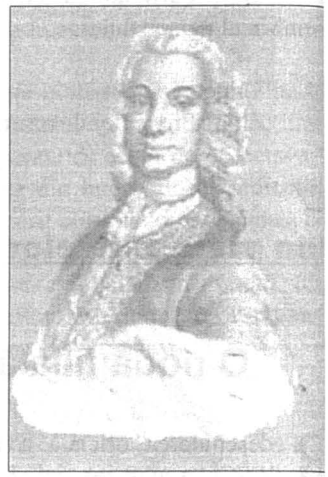

• conf. dr. Elena Tîrziman, director general, Dina Paladi, redactor, Biblioteca Naţională a României: *Dimitrie şi Antioh Cantemir – documente aflate în colecţiile Bibliotecii Naţionale a României.*

• dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti: *Primul proiect românesc al ediţiei de opere complete Dimitrie şi Antioh Cantemir.*

• dr. Ioana Feodorov, cercetător ştiinţific la Institutul pentru Studii Sud-Est Europene: Divanul *lui Dimitrie Cantemir tradus în limba arabă,* o *punte culturală între creştinii est-europeni şi cei orientali.*

• dr. Monica Joiţa, director a.i., Institutul Român de Cultură şi Cercetare Umanistică de la Veneţia: *Surse şi aplicaţii ale teoriei lui Dimitrie Cantemir privind „incrementorum et decrementorum" – „creştere şi descreştere".*

• dr. Ludmila Bejenaru, lector la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi: *Activitatea diplomatică a lui Antioh Cantemir.*

Republica Moldova

• dr. doc. L. G. Ciumak, prorector al Universităţii Slavone: *Filosofia noilor vremi în lucrările lui D. Cantemir.*

• dr. în ştiinţe istorice V. I. Tvircun, membru al Academiei de Ştiinţe Pedagogice a Federaţiei Ruse: *D. Cantemir şi emigraţia moldoveană în Rusia.*

Germania

• prof. dr. Klaus Bochmann: *Limbile lui Dimitrie Cantemir.*

Vernisaj

Expoziţia *Dimitrie şi Antioh Cantemir în fondurile Bibliotecii Naţionale Ruse şi ale Bibliotecii Naţionale a României.*

Fotoexpoziţia *Documente privind viaţa şi opera Cantemireştilor* (colecţie personala a prof. Dan Râpă-Buicliu, România).

Cuvinte de închidere

• V.N. Zaiţev, director general al Bibliotecii Naţionale Ruse.

• Elena Tîrziman, director general al Bibliotecii Naţionale a României.

• prof. Dan Râpă-Buicliu, România.

• Ion Bistreanu, Consul general al României.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Primul proiect românesc al ediţiei de opere complete Dimitrie şi Antioh Cantemir

Dr. Florin ROTARU

Asociat tendenţios cu imaginea unui conservator, păcat de neiertat în optica burgheză de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, Constantin Negruzzi ocupă în literatura română penumbra locului secundar. Stigmatizarea aparţine criticului şi istoricului literar Eugen Lovinescu, contrariat de echidistanţa scriitorului faţă de *Regulamentul Organic*, de revoluţia paşoptistă şi de actul Unirii. În realitate, opera demonstrează contrariul. Constantin Negruzzi nu a fost un demagog şi nu s-a manifestat în cadrul unor mişcări ideologice sau de stradă. Expectativa era atitudinea sa preferată. O condiţionare regăsim în originea familială modestă, ţărănească sau mic boierească, precum şi în educaţia rafinată primită din partea dascălilor de greacă şi franceză. Însuşi tatăl său, Dinu Negruţ, aflat în slujba boierului Constantin Balş, era un sincer iubitor de carte şi un moderat. În timpul Eteriei, în 1821, s-a retras cu întreaga familie în Basarabia. Aici, în primăvara anului 1822, Constantin în vârstă de numai 14 ani, cunoaşte *un om tânăr de o statură mijlocie purtând un fes pe cap*, care se plimba zilnic însoţit de o tânără fată în parcul oraşului. Era marele poet rus Puşkin. Conversaţia se purta în limba franceză, prilej cu care erau corectate greşelile gramaticale ale interlocutorului român. Concomitent, Negruzzi primea primele lecţii de limba rusă. Avea să înveţe bine. Peste ani aceste cunoştinţe îi vor permite să traducă opera lui Antioh Cantemir din limba rusă.

Prima intenţie a publicării operelor complete ale tatălui şi fiului, Dimitrie şi Antioh Cantemir, a fost anunţată în 15 decembrie 1838. Autorii anunţului, Constantin Negruzzi şi Mihail Kogălniceanu, prezintă în antiteză situaţia tragică din Moldova şi aprecierea din Europa Occidentală a operelor lui Dimitrie şi Antioh Cantemir: *„Dimitrie Cantemir, vestitul Domn al Moldovei, sfetnicul şi prietenul lui Petru cel Mare, este cunoscut prin scrierile sale de toată lumea civilizată. Istoria împărăţiei otomane s-a tradus aproape în toate limbile şi s-a tipărit în mai multe ediţii. Fiul său, Antioh Cantemir, silit de împrejurări să-şi aleagă o altă patrie, este întîiul poet satiric al Rusiei. Prin satirile sale, cele scrise cu mult duh, el s-a făcut cunoscut tot atît de mult ca şi strălucitul său părinte, cîştigîndu-şi numele de «Boileau al ruşilor»* [...] *Cînd, însă, toată Europa se miră de aceşti doi oameni însemnaţi, numai noi românii, compatrioţii lor, am rămas necunoscători ai slavei lor, deşi se revarsă şi asupra noastră* [...] *Iar noi nu avem în limba română scrierile întregi ale acestor doi români care cu condeiul lor au făcut patriei lor tot atâta bine, cît Ştefan cel Mare prin sabia sa. O asemenea indolenţă este pentru noi o ruşine ce trebuie să ne grăbim a o spăla într-un mod vrednic de Cantemireşti şi de români"*.

Analiza aceasta a fost influenţată şi de aprecierile satirelor lui Antioh Cantemir făcute de doi scriitori ruşi din epocă: Vasilii Andreevici Iukovskii (1783 – 1852) şi Constantin Nicolaevici Batinşcov (1787 – 1855).

Ediţia ar fi fost publicată prin subscripţii, în următoarele condiţii:

1. Tot lucrul tipografic va fi întrebuinţat pentru această ediţie ce se va tipări în 9 volume, în format 8°, pe hîrtie albă şi cu literele de la Cantorul de avis din Bucureşti, turnate special. La această ediţie se vor alătura şi portretele ambilor autori, Dimitrie şi Antioh Cantemir.

2. Preţul celor nouă volume va fi de şapte galbeni, din care trei se vor plăti anticipat, iar patru după publicarea volumului patru;

3. Cîteva exemplare se vor tipări pe cea mai frumoasă hîrtie, numită grande papier velin satiné. Preţul unui asemenea exemplar va fi de nouă galbeni din care patru se vor plăti anticipat, iar cinci la primirea volumului al patrulea.

4. Imediat ce se vor înscrie două sute de subscriptori (plătitori anticipaţi), va începe tipărirea şi se va termina într-un an şi jumătate;

5. Plata anticipată se face în Iaşi la redacţia Albina Românească şi la Librăria domnului Vell şi Comp. În Bucureşti, la redacţia Curierul Românesc, iar în judeţe la domnii prefecţi şi profesori publici;

6. Această ediţie va cuprinde toate operele originale ale lui Dimitrie şi Antioh Cantemir, după cum urmează:

Volumele I, II şi III.

– *Viaţa Domnului Dimitrie Cantemir*, alcătuită de Mihail Kogălniceanu;

– *Istoria împărăţiei otomane*, tradusă din limba franceză de Mihail Kogălniceanu;

Volumul al IV-lea

– *Istoria religiei otomane*, tradusă din limba rusă de Constantin Negruzzi;

Volumul al V-lea

– *Lumea şi sufletul*, după ediţia publicată în limba română, în Iaşi, de însuşi Dimitrie Cantemir;

– *Istoria caselor Brîncoveanu şi Cantacuzino*, tradusă din limba greacă de Mihail Kogălniceanu;

Volumul al VI-lea

– *Descrierea Moldovei*, tradusă din limba germană de Mihail Kogălniceanu;

– Deosebite opere mai mici ale Domnului Dimitrie Cantemir;

Volumul al VII-lea şi al VIII-lea

– *Hronicul Româno-Moldo-Vlahilor*, după ediţia tipărită, în 1835, la Iaşi;

Volumul al IX-lea

– *Viaţa şi operele originale ale prinţului Antioh Cantemir*, tradusă din ruseşte de Constantin Negruzzi.

Proiectul ediţiei de opere complete nu s-a realizat. Despre cauzele exacte nu avem mărturii documentare. Totuşi, desfăşurarea ulterioară a evenimentelor ne permite formularea unor ipoteze. Desigur, lipsa resurselor financiare a fost un impediment serios, dar nu hotărâtor. Cauza cea mai importantă credem că a constat în nepregătirea temeinică a ediţiei de opere, îndeosebi de tânărul de numai 21 de ani, Mihail Kogălniceanu. Întors în ţară de la studii din Berlin, în februarie – martie 1838, Kogălniceanu este cuprins frenetic de acest proiect. Dar foarte repede este deturnat de alte preocupări literare şi niciodată nu a revenit la această ediţie. Numai Constantin Negruzzi continuă lucrul şi în 1844 publică împreună cu Alexandru Donici traducerea din limba rusă a satirelor lui Antioh Cantemir. Cealaltă intenţie privitoare la traducerea din limba rusă a *Sistemei religiei mahomedane*, deşi avea posibilitatea consultării versiunii franceze, a fost abandonată pentru totdeauna. Proiectul editării operelor complete ale scriitorilor Dimitrie şi Antioh Cantemir a rămas în responsabilitatea românilor până în prezent.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Genealogia Cantemireştilor

(din referatul lui I. V. Saharov)

Fiodor
|
Grigorii
|
Ivan
|
Vasilii
|
Nector
|
Fiodor
|
Constantin (1627 – 1693) Domn al Moldovei (1684 – 1693)
= 1) Principesa Anastasia Ghika, fiica domnitorului Valahiei
= 2) Roksana Garasieva
= 3) Anna Fiodorovna Bantăş († 1667)

Principesa Roksana
=Jupul,
spătar moldovean

Cneazul Antioh († 1726),
domn al Moldovei
= N., fiica domnitorului Moldovei,
Duca

Cneazul Dimitrie (1663 – 1723),
domn al Moldovei în 1710.
În 1711 s-a refugiat în Rusia, i s-a conferit titlul de mare cneaz.
În 1723, titlul de cneaz al Imperiului Roman. Consilier de
taină, senator.
= 1) Din 1699 Principesa Kassandra
Cantacuzino (1682 – 1713),
fiica domnitorului Valahiei
= 2) Din 1717 principesa Anastasia Iv. Trubeţkaia (1700 – 1755),
fiica feldmareşalului cneaz Iv. Iur. Trubeţkoi (în a doua căsătorie cu
contele Ghessen-Gomburgskim)

Principesa Elisaveta
= Rakoviţa, domn al Moldovei

Cneazul Constantin
† 1776, general-adjutant
= 1) NNN, moldoveancă
= 2) Natalia Iv. Golovina
= 3) Sofia Bogdan Passek † 1783

Cneazul Dimitrie
† 1758

Principesa Maria
= Kampinion,
boier moldovean

Cneazul Dimitrie (1749 – 1820), colonel
= Elisaveta Hruşciova, fiica brigadierului
(căsătoria recunoscută nelegitimă şi destrămată)

Principesa Maria
1700 – 1754

Principesa Smaragda
1703 – 1719

Cneazul Matei
1704 – 1771
adjutant principal
= Principesa Agrafena Iac. Liubanova-Rostovskaia

Cneazul Constantin
† 1747
căpitan principal
= Principesa Anastasia Dim. Goliţîna

Cneazul Serghei (Şerban)
† 1780
brigadier

Elena
= Dimitrie Fiod. Alfimov

Evdochia
= A. S. Stepanov

Cneazul Antioh
1708 – 1744
diplomat, scriitor,
consilier de taină,
camerger

doi copii

Cnejii Petru şi Ivan
au murit de mici

Principesa Ecaterina (Smaragda)
1719 – 1761
= Cneazul Dim. Mih. Goliţîn

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Transcriere în limba română de Ana LEFTER

Starea lumii

Christopher FLAVIN
Preşedinte al Worldwatch Institute

În studiul său original despre aspectele economice ale schimbărilor climatice, fostul economist şef al Băncii Mondiale, Nicholas Stern, descrie modificările actuale în atmosfera Pământului drept „cel mai mare şi mai de amploare eşec al pieţei, din câte se cunosc". Este un eşec economic pe care economia globală nu este pregătită să-l înfrunte şi majoritatea analizelor economice de astăzi nu-l pot înţelege.

Este paradoxal faptul că tocmai triumful economiei de piaţă atacă acum fundamentul care a contribuit la succesul său. Economiile tradiţionale se bazează pe piaţă – cumpărători şi furnizori în număr mare – mai degrabă decât pe planificatori pentru a determina cea mai eficientă alocare a resurselor. Tema mecanismului preţului şi profitului a avut un succes enorm în stimularea înnoirii tehnologice şi satisfacerea necesităţilor oamenilor, asigurând alimentaţie adecvată, apă curată, condiţii de locuit şi transport, precum şi numeroase alte bunuri şi servicii pentru miliarde de oameni. Aşa cum a spus Daniel Yergin, capitalismul de piaţă a atins „înălţimea de comandă" a lumii moderne, împingând comunismul şi alte teorii concurente în grămada de gunoi a istoriei.

Gânditori economici de pionierat ca Thomas Malthus au intuit limitele biofizice între care opera economia din zilele lor. Dar revoluţia industrială de la finele secolului XVIII a permis depăşirea a numeroase dintre aceste limite – cu noi materiale care le-au înlocuit pe cele deficitare şi noi tehnologii care au permis creşteri neaşteptate peste tot, de la producţia agricolă la utilizarea energiei. În acelaşi timp, expansiunea colonială şi migraţia au permis accesul la resurse puţin folosite din cele două Americi şi alte părţi ale lumii. Până către finele secolului XX, creşterea economică a constituit principalul obiectiv al majorităţii guvernelor şi consilierilor economici: veniturile în creştere ajutau la scoaterea din sărăcie a numeroşi oameni şi creau oportunităţi pe întregul spectru economic.

Acest model economic a durat mult timp, dar nu va supravieţui secolului XXI. Într-o lume limitată fizic, creşterea materială nu poate continua indefinit, iar când această creştere este exponenţială – şi implică megaţări cum sunt China şi India, limitele sunt atinse mai abrupt şi catastrofic decât pot prezice chiar şi cei mai buni oameni de ştiinţă. De la scăderea nivelului apelor freatice, la creşterea preţului petrolului şi declinul resurselor piscicole, sistemele ecologice care susţin economia globală se află sub o presiune imensă. Economiştii care au crezut că pot analiza lumea economică ca şi cum ar fi separată de cea fizică vor avea dificultăţi în a-şi găsi de lucru în anii care urmează. [...]

Starea lumii 2008 pune accentul pe inovaţiile care vor fi necesare pentru a face posibilă o economie durabilă. În acest scop, noi am recrutat un grup deosebit de atent de experţi, care au scris pe subiecte mergând de la noi abordări ale producţiei industriale, la noii indicatori ai progresului economic, sau la micro-finanţare şi dezvoltarea unor pieţe pentru emisii de carbon şi protecţia biodiversităţii. Volumul include numeroase exemple interesante de activităţi economice de pionierat în domenii cum sunt energia solară, investitori care finanţează crearea de afaceri legate de mediu şi comunităţi care se mobilizează pentru a stimula inovaţia durabilă la nivel local. Respectivele iniţiative creează noi modele economice şi practici de afaceri care promovează economii ce satisfac necesităţile oamenilor, protejând în acelaşi timp planeta.

Acest proiect ne-a sădit convingerea că urmează să se nască un lucru deosebit, probabil revoluţionar, pe măsură ce liderii economici, investitorii, politicienii şi publicul larg creează arhitectura pentru o economie durabilă. Într-adevăr, este fascinant să vezi ce inovaţii au fost descătuşate de valul de preocupări legate de schimbarea climatică ce s-a dezlănţuit în întreaga lume în anul care a trecut, culminând cu decernarea Premiului Nobel pentru Pace principalilor oameni de ştiinţă climatologi şi celui mai eficient propovăduitor al lor, Al Gore. [...]

Atât în China, cât şi în SUA „tehnologia curată" este al treilea mare sector pentru investiţiile de capital. Un impact şi mai mare îl au inovaţii cum sunt noua lege din China privind energia regenerabilă şi sistemul european de tranzacţii cu emisii de carbon, care asigură că acest tip de investiţii va continua încă mulţi ani.

Trecerea de la paradigma economică tradiţională la una bazată pe economie ecologică sau durabilă va necesita ani de schimbări la numeroase niveluri – de la teorii în sălile de curs, la practica economică şi politici guvernamentale. Stabilirea de preţuri pentru bunuri şi servicii astfel încât costurile şi beneficiile ecologice să fie luate în calcul este o măsură cheie – simplă în principiu, dar adesea dificil de acceptat de către oameni sau politicieni. Şi trebuie găsite de asemenea căi creative pentru a înlătura barierele în calea schimbării – de exemplu modificând reglementările privind utilităţile electrice, astfel încât economia de energie să fie cel puţin la fel de rentabilă ca şi construirea de noi centrale energetice.

Pentru a prevala, economia durabilă trebuie să satisfacă nevoile oamenilor şi ale planetei. Susţinătorii economiei de piaţă şi ai globalizării adesea se referă la cei 300 milioane oameni care au scăpat de sărăcie din 1990 încoace, majoritatea lor în China şi India. Rămân însă peste un miliard de oameni extrem de săraci în lumea de azi, iar ţările în curs de dezvoltare care nu au beneficiat încă de imensa creştere a economiei globale în secolul trecut sunt decise să elimine acest decalaj în următoarele decenii. [...]

Sunt multe aspecte de admirat şi de preţuit în economia de piaţă din lumea, tot mai mică, de astăzi. Fiind atâtea lucruri de făcut într-un timp atât de scurt, alocarea eficientă a resurselor şi motivarea oamenilor pentru a acţiona sunt mai importante ca oricând. Dar economia secolului XXI trebuie bazată pe o înţelegere mai realistă a lumii fizice şi biologice de care depindem. După cum a spus Albert Einstein: „Nu putem rezolva problemele folosind acelaşi tip de gândire care l-am folosit când le-am creat". Această propoziţie ar trebui afişată pe pereţii şcolilor de economie, sălilor de consiliu ale corporaţiilor şi marilor săli unde se face publică politica mondială.

Prefaţă la volumul *Starea lumii: Inovaţii pentru o economie durabilă 2008*, traducere şi adaptare din limba engleză de Nicolae Damaschin, consideraţii preliminare de Ion Iliescu, Editura Tehnică, Bucureşti, 2008

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Masacrele de la Katyń
(II)

Dr. Ion CONSTANTIN

5) Dezvăluirile germane

Soarta prizonierilor dispăruți a rămas un mister până în aprilie, când s-au descoperit gropile comune din pădurea de pe Dealul Caprei de lângă Katyń. Descoperirile făcute de nemți confirmau unele date pe care ei le aveau încă mai înainte în legătură cu soarta prizonierilor polonezi. Pe 16 iulie 1941, în cadrul *Blitzkrieg* a fost cucerit orașul Smoleńsk și împrejurimile, de către trupele din Grupul de Armate „Centru", sub conducerea gen. Fedor von Bock. Direcția forțelor armate germane pentru cercetarea încălcării drepturilor popoarelor (*Wehrmachts-Untersuchungsstelle für Verletzungen des Völkerrechts*) a primit, în data de 2 august 1941, un raport care reda mărturia unui anume Merkulov, prizonier de război rus, conform căruia „toți ofițerii polonezi, căzuți prizonieri la ruși în războiul ruso-polonez din 1939, au fost împușcați". Mărturia nu permitea însă și localizarea corpurilor celor uciși, pentru aceasta fiind necesare o serie de verificări. Un alt indiciu a apărut în noiembrie 1941, când soldații germani, ajunși în pădurea de lângă Katyń, au găsit cruci din lemn de mesteacăn, puse de localnici deasupra unor presupuse morminte, aspect despre care ei au raportat unui oarecare colonel Ahrends. În 1942 s-a raportat aceluiași colonel despre faptul că localnicii știau de execuții în masă, prin împușcare, care avuseseră loc în zonă. Ca indiciu suplimentar, în zonă fuseseră găsite acolo oase umane târâte de lupi. Colonelul nu a întreprins însă nici o acțiune, lucru explicabil având în vedere că, pentru Germania, atunci era prioritară campania militară împotriva Uniunii Sovietice.

Începând de la 6 ianuarie 1942, în regiunea Kosogorî (sau Kozii Gorî – Dealul Caprelor), timp de trei luni a staționat batalionul de geniu (muncă) nr. 2005 al Organizației „Todt", în rândurile căruia se aflau și muncitori polonezi, care lucrau la linia ferată din împrejurimile localității Gniezdov. Înainte de a-și încheia activitatea aici, ei au aflat de la un țăran rus care locuia în zonă că acolo au fost executați militari polonezi. La indicațiile țăranului, muncitorii au săpat într-un loc deluros, unde fuseseră plantați de curând puieți de pin – o măsură luată de N.K.V.D. pentru a masca gropile comune. După descoperirea primului cadavru de ofițer polonez, muncitorii au reacoperit groapa pentru că, dacă doreau să se afle mai multe despre cele întâmplate, trebuiau să apeleze la ajutorul germanilor. Ceea ce s-a și întâmplat. În acel moment, însă, nemții nu erau prea interesați în lămurirea afacerii, atâta vreme cât Wehrmacht-ul se afla în plină ofensivă spre Volga. După căderea prezumată a Stalingradului, ei sperau să cucerească Moscova. În această perspectivă, problema secretelor care se ascundeau în pădurea Katyń nu părea un lucru demn de prea mare atenție.

De menționat că muncitorii polonezi care au făcut descoperirile păstrau legătura cu mișcarea de rezistență din Guvernământul General, prin intermediul căreia s-a transmis guvernului polonez aflat în exil la Londra informațiile obținute de la țăranul rus. În cadrul Guvernământului General, dependent de Oficiul Central de Securitate al Reich-ului și, în cooperare cu Gestapo-ul și SD-ul, fusese creat un detașament special numit „Soko Spilker", având ca misiune crearea de legături cu organizațiile din rezistența poloneză, în scopul stabilirii unei cooperări, pe baza sentimentelor comune anticomuniste, toate acestea în pofida politicii devastatoare a forțelor de ocupație germane din țară. Astfel, la sfârșitul lunii octombrie 1942, a avut loc o reuniune secretă în cadrul căreia emisarii polonezi au cerut părții germane să întreprindă unele cercetări în zona orașului Smoleńsk. Un raport al acestei reuniuni a fost trimis Oficiului Central de Securitate al Reich-ului. Cu toate acestea, nu a fost inițiat vreun demers în perioada imediat următoare. În iarna 1942 – 1943, s-a constatat că, în pădurea de la Katyń, câinii și lupii zgârmau doar în anumite locuri, iar „poveștile" spuse de localnici păreau tot mai credibile, fapt despre care s-a raportat comandanților germani de nivel superior. Nici aceste elemente nu au fost de natură să ducă la inițierea unei cercetări serioase a problemei.

O schimbare de atitudine a germanilor în această chestiune se va produce abia în primele luni ale anului 1943, după capitularea armatei feldmareșalului Friedrich von Paulus și contraofensiva Armatei Roșii, care au marcat o cotitură decisivă în desfășurarea războiului, în favoarea coaliției antifasciste. În această situație nouă, poliția secretă germană a început o anchetă energică în problema militarilor polonezi executați și îngropați în pădurea Katyń. La mijlocul lunii februarie 1943, Ivan Krivoșerțov, membru al serviciului de ordine local instituit din ordin german, se adresase poliției secrete regionale (*Feldpolizei*) și, împreună cu alți doi ruși, raportaseră cele cunoscute în primăvara anului 1940. La rândul ei, poliția germană informase Wehrmacht-ul asupra acestor stări de lucruri. Pe 18 februarie 1943, au început săpături de sondaj care au permis localizarea câtorva morminte masive, unde s-au descoperit rămășițe ale unor ofițeri polonezi, iar la 29 martie încep, din ordinul Înaltului Comandament al armatei, exhumările sistematice. Dr. Johannes Conrad, judecător pe lângă Grupul de Armate „Centru", a condus interogatoriul chiar la fața locului. În ziua de 28 februarie 1943 au fost audiați locuitori ai satului din apropiere, între care s-au aflat Ivan Andriev și Fiodor Kuftikov. Așa cum va arăta dr. Johannes Conrad și la Procesul de la Nürnberg (1946), din scrisorile și jurnalele găsite asupra victimelor rezulta că executarea ofițerilor polonezi a avut loc în aprilie 1940. Tot pe 28 februarie 1943, conducerea Grupului de Armate „Centru" a informat Comandamentul General al Armatei Terestre (*Oberkommando des Heeres-OKH*) cu privire la rezultatele investigațiilor făcute de șeful poliției secrete locale. În scurt timp, toate materialele referitoare la cele descoperite în pădurea Katyń au ajuns la șeful Secției Operațiuni a Comandamentului General al Forțelor Armate germane (*Oberkommando der Wehrmacht – OKW*), gen. Alfred Jodl și au fost predate apoi directorului Direcției de Medicină Legală și Criminalistică al Universității din Wrocław (Breslau), prof. Gerhard Buhtz. Pe 29 martie 1943, OKH-ul a dat ordinul să fie dezgropate mormintele colective din pădurea Katyń, să se stabilească numărul persoanelor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

îngropate în acestea şi împrejurările morţii lor.

Conform ordinului personal dat de Hitler, întreaga afacere trebuia să aibă un răsunet cât mai mare pe plan internaţional. La locul exhumărilor din pădurea Katyń au fost trimişi ziarişti din Suedia, Elveţia, Spania şi statele satelite ale celui de-Al Treilea Reich. Pe 11 aprilie 1943 a ajuns acolo prima delegaţie poloneză compusă din câteva zeci de persoane din Guvernământul General, reprezentând diverse medii şi instituţii din Varşovia şi Cracovia. La faţa locului, în pădurea Katyń, delegaţia a luat cunoştinţă de rezultatele operaţiunii de exhumare şi i s-au arătat mostre din obiectele găsite în gropile comune, precum şi rămăşiţele generalilor Mieczysław Smorawiński şi Bronisław Bohatyrewicz. Relatări despre investigaţiile făcute şi discuţiile realizate de membri ai delegaţiei, inclusiv cu martori din rândul populaţiei locale, au fost transmise la posturile de radio în limba polonă din Guvernământul General.

Pe 13 aprilie 1943, Radio Berlin anunţa: „Din Smoleńsk ni s-a comunicat că populaţia locală a semnalat autorităţilor germane un loc în care bolşevicii ar fi desfăşurat pe ascuns execuţii în masă şi unde G.P.U. a ucis 10.000 ofiţeri polonezi. Autorităţile germane s-au deplasat la faţa locului – o reşedinţă de vară sovietică, numită Kosogorî – făcând o descoperire macabră. A fost găsită o groapă de 28 m lungime şi 16 m lăţime, în care se găseau aranjate în 12 straturi cadavrele ofiţerilor polonezi în număr de peste 3.000. Acestea erau îmbrăcate complet în uniforme militare, multe victime având mâinile legate, toate având răni provocate prin împuşcare în ceafă. Identificarea cadavrelor nu se va face cu greutate, întrucât ele se află în stare mumificată datorită particularităţilor solului, iar bolşevicii au lăsat asupra victimelor toate documentele de identitate. S-a stabilit deja că printre cei ucişi se află generalul Smorawiński din Lublin. Ofiţerii s-au aflat iniţial la Koziolsk, lângă Oriol, de acolo, în februarie şi martie 1940, au fost aduşi în vagoane pentru transportul vitelor la Smoleńsk, iar de acolo, cu autocamioanele, transportaţi în Kosogorî, unde au fost împuşcaţi de către bolşevici. Continuă căutarea şi deschiderea altor gropi. Sub straturile deschise se descoperă straturi noi. Numărul total al ofiţerilor polonezi se estimează la 10.000, ceea ce corespunde aproximativ corpului ofiţeresc polonez, luat în prizonierat de bolşevici. Corespondenţii publicaţiilor norvegiene, care au fost prezenţi la faţa locului şi au putut să se convingă personal de adevărul privind această crimă, au anunţat publicaţiile lor din Oslo". Difuzarea ştirii fusese dispusă de ministrul Propagandei din guvernul nazist, dr. Joseph Goebbels, care a sesizat imediat potenţialul uriaş al acestui fapt în lupta pentru ruperea alianţei dintre polonezi, aliaţii occidentali şi sovietici. După catastrofa de la Stalingrad, petrecută cu două luni înainte de exhumări, Goebbels avea neapărat nevoie de un asemenea subiect care să vină în sprijinul propagandei antisovietice. El miza nu numai pe crearea de disensiuni între guvernul polonez anticomunist din exil şi Stalin, dar şi pe provocarea indignării britanicilor şi americanilor. În jurnalul său, Goebbels scria: „Însuşi Führerul ne-a dat permisiunea să dăm o declaraţie dramatică presei germane. Voi ordona ca acest material să fie exploatat la maximum. Vom putea aşadar trăi săptămâni de pe urma lui... Problema Katyń-ului devine o colosală bombă politică, urmând ca în anumite împrejurări ea să producă nu doar o undă de şoc. O folosim în conformitate cu toate principiile

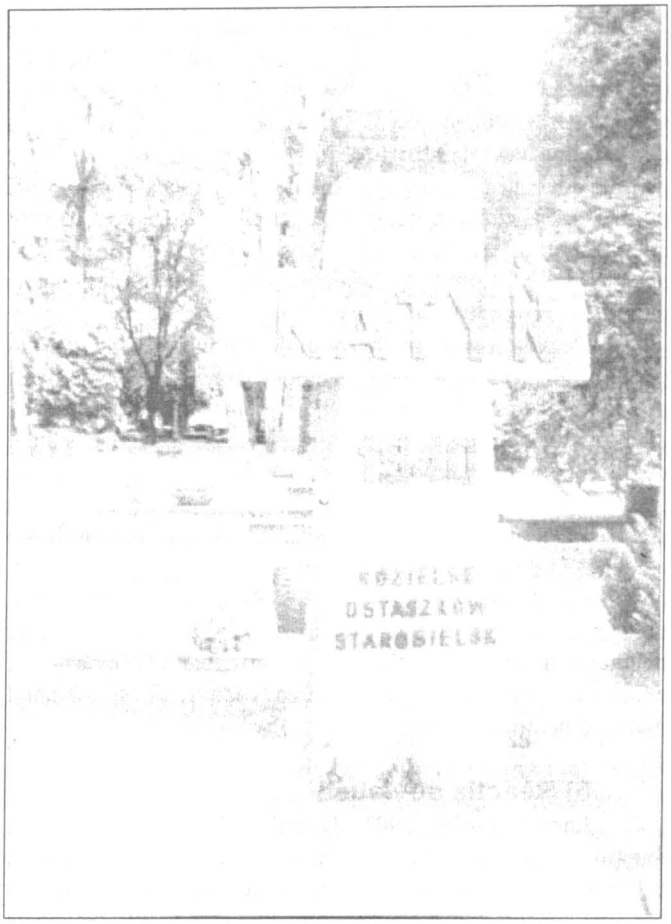

Monument pentru comemorarea celor ucişi la Katyń, ridicat în Varşovia

artei. Aceşti 10 – 12 mii de ofiţeri polonezi, care deja au plătit o dată cu viaţa... ar putea să ne servească nouă pentru a deschide ochii popoarelor Europei asupra bolşevismului". Numărul morţilor găsiţi a fost exagerat în mod premeditat în ştirea germană radiodifuzată, pentru a i se conferi acesteia un efect propagandistic cât mai puternic. Mai mult, Goebbels nota în jurnalul său, la 8 mai 1943, cu stânjeneală: „Din păcate, în gropile de la Katyń s-a găsit muniţie germană. Trebuie văzut cum a ajuns aceasta acolo. Fie este vorba de muniţie vândută Uniunii Sovietice pe vremea acordului, fie sovieticii au aruncat cu mâna lor această muniţie în gropi". Cercetările ulterioare au dovedit că simpla utilizare a muniţiei de origine germană nu era suficientă pentru a concluziona că masacrul a fost săvârşit de către germani. Cu atât mai puţin s-au putut justifica şi unele afirmaţii, conform cărora Gestapoul şi-ar fi dat acordul pentru săvârşirea acestui genocid.

În zilele următoare au fost difuzate informaţii mai detaliate, prin intermediul postului de radio german „Transozean", pe unde scurte, având audienţă în întreaga lume. La 15 aprilie 1943, oficiosul NSDAP, „Völkischer Beobachter" titra pe prima pagină: *Genocidul de la Katyń: opera măcelarilor evrei (Der Massenmord von Katyń: Das Werk jüdischer Schlächter)*. Astfel, în mod caracteristic propagandei naţional-socialiste, antibolşevismul era strâns relaţionat cu antisemitismul, bolşevismul fiind considerat produsul direct al conspiraţiei mondiale evreieşti. Desigur, nu s-au putut aduce dovezi în favoarea faptului că acoliţii G.P.U. (în realitate N.K.V.D.-ul fusese implicat) erau cu toţii evrei şi, în plus, în această versiune se omitea faptul că aproximativ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

200 dintre ofițeri erau de origine evreiască. În ceea ce privește vinovăția Germaniei: nu s-au putut justifica afirmațiile conform cărora Gestapo-ul și-ar fi dat acordul pentru săvârșirea acestui genocid. Partea de vină a Germaniei a derivat din Pactul Molotov-Ribbentrop, din august 1939: astfel, doar de pe urma implementării acestuia, ofițerii polonezi ar fi căzut în mâinile sovieticilor. Toate acestea sunt adevărate, totuși uciderea ofițerilor polonezi nu a fost un țel în sine și nici o formă de implementare a Pactului mai sus amintit, ci o inițiativă proprie a sovieticilor.

Dezvăluirea crimelor bestiale comise de sovietici în pădurea Katyń a constituit începutul unei ample campanii propagandistice. La locul exhumărilor au sosit noi grupuri de ziariști din multe state, prizonieri de război din statele coaliției, alți reprezentanți ai societății poloneze trimiși de autoritățile de ocupație germane. În ziua de 14 aprilie, în pădurea Katyń a sosit o altă delegație poloneză compusă din câteva zeci de persoane, între care se aflau medici și lucrători ai Crucii Roșii Poloneze (PCK). Până la sfârșitul lunii, delegația s-a lărgit cu alte câteva zeci de persoane, alcătuind delegația tehnică a PCK, care a participat la lucrările de exhumare, ajutând la identificarea cadavrelor și adunând material pentru expertize.

6) Reacția sovietică

La 15 aprilie 1943, Biroul Informativ Sovietic a reacționat cu o declarație intitulată „O calomnie mârșavă a călăilor germano-fasciști", în care se afirmau următoarele: „Pe parcursul ultimelor două-trei zile, clevetitorii lui Goebbels difuzează calomnii mârșave despre împușcarea în masă de către organele sovietice a ofițerilor polonezi, [masacru] ce ar fi avut loc în primăvara anului 1940, în regiunea Smoleńsk. Prin această nouă, monstruoasă născocire, nemernicii germano-fasciști nu s-au oprit în fața celei mai obraznice și josnice minciuni, cu care ei încearcă să ascundă nemaipomenitele crime comise, evident de ei înșiși. Informațiile germano-fasciste nu lasă nici o îndoială în privința sorții tragice a foștilor prizonieri de război polonezi, care în 1941 se găseau în regiunile de vest ale Smoleńsk-ului, la lucrări de construcție, și care au nimerit împreună cu mulți oameni sovietici, locuitori ai regiunii Smoleńsk, în mâinile călăilor germano-fasciști în vara anului 1941, după retragerea oștirilor sovietice din regiunea Smoleńsk. Nu poate fi pus la îndoială faptul că clevetitorii lui Goebbels încearcă acum să mușamalizeze cu ajutorul minciunii și invectivei crimele sângeroase ale bandiților hitleriști. În născocirea lor, ticluită neîndemânatic, despre numeroasele morminte, descoperite, chipurile, de nemți lângă Smoleńsk, mincinoșii goebbels-iști amintesc de satul Gnezdovaia, dar ei în mod fățarnic trec sub tăcere faptul că anume lângă satul Gnezdovaia se găsesc săpăturile arheologice ale istoricei necropole «Gnezdovaia». Iscusiții hitleriști ai afacerilor de acest fel se lasă antrenați în cea mai grosolană falsificare și denaturare a faptelor, răspândind minciuni despre așa-zisele bestialități sovietice, comise în primăvara anului 1940, străduindu-se, astfel, să se eschiveze de la responsabilitatea pentru crimele lor bestiale. Asasinilor patentați germano-fasciști, care și-au pătat mâinile cu sângele a sute de mii de jertfe nevinovate, care nimicesc sistematic populația țărilor ocupate de ei, inclusiv copii, femei, bătrâni, care au omorât în Polonia multe sute de mii de cetățeni polonezi, nu le va reuși niciodată să ne mintă cu născocirile și clevetirea lor josnică. Asasinii hitleriști nu vor putea scăpa de răzbunarea justă și inevitabilă pentru crimele lor sângeroasei". Atât în emisiunile difuzate de Radio Moscova, cât și într-un articol publicat la 16 aprilie de ziarul „Pravda", a fost reluată știrea cu privire la faptul că satul Gnezdovaia era declarat drept loc pentru săpături arheologice, sub denumirea de „necropola de la Gnezdovaia".

7) Poziția britanicilor și a americanilor

Adevărul cu privire la masacrele de la Katyń era incomod nu numai pentru conducerea stalinistă a Uniunii Sovietice, dar și pentru aliații democrați ai acesteia. Roosevelt și Churchill și-au dat seama cât de periculoasă poate fi aflarea acestui adevăr pentru unitatea coaliției antihitleriste. Scopul obținerii unei victorii cât mai rapide în războiul cu Germania hitleristă și aliații acesteia era în mod hotărâtor o chestiune prioritară. Pentru atingerea acestui scop, partenerul sovietic era absolut indispensabil, iar dezvăluirea adevărului cu privire la Katyń nu făcea altceva decât să pericliteze realizarea acestui interes. De aceea, liderii anglo-saxoni au făcut totul pentru a limita ecoul informațiilor difuzate de Radio Berlin referitor la Katyń. Mărturii elocvente în acest sens sunt convorbirile pe care Churchill le-a avut cu reprezentanții politici polonezi, precum și corespondența purtată între liderii celor trei mari puteri membre ale coaliției Națiunilor Unite.

Printre polonezi, comunicatul german a produs un adevărat șoc. Pe timpul dejunului pe care premierul Churchill l-a dat, în ziua de 15 aprilie 1943, primului ministru al guvernului polonez în exil, gen Władysław Sikorski și ministrului Afacerilor Externe din acest cabinet, Edward Raczyński, printre multe probleme s-a discutat și despre comunicatul radioului berlinez. Cu acest prilej, Churchill a afirmat că „informațiile germane au fost confirmate.Știm de ce sunt capabili bolșevicii și cât pot fi de cruzi; despre toate acestea cunoaștem... Dar altă politică nu este posibilă. Obligația noastră este să procedăm astfel încât să salvăm obiectivele esențiale pe care le avem în fața noastră și să le realizăm efectiv". A adăugat că guvernul britanic a luat deja o decizie în această chestiune și a subliniat încă o dată: „Sunt probleme care, deși sunt demne de crezare, nu trebuie să fie făcute publice. Nerespectându-se acest principiu, s-ar comite o gravă eroare". Această declarație arăta în mod clar că Marea Britanie era interesată înainte de toate de continuarea colaborării militare cu URSS iar orice alte probleme în raport cu aceasta erau tratate ca fiind secundare. Referindu-se la această discuție, câteva luni mai târziu, premierul Sikorski relata unor diplomați polonezi în Orientul Apropiat: „Churchill mi-a spus că știe bine că acestea (masacrele de la Katyń) bolșevicii le-au făcut". A început, imediat, o campanie antisovietică a presei exilului polonez, din care n-au lipsit atacurile împotriva premierului Sikorski, acuzat de a fi desfășurat o „dezastroasă politică răsăriteană", iar Katyń-ul fiind considerat tocmai rezultatul acestei politici.

Descoperirea celor întâmplate la Katyń a făcut ca raporturile polono-sovietice să capete o turnură de-a dreptul dramatică. Guvernul polonez din exil se afla în fața unei mari dileme. Întrucât de un an și jumătate partea sovietică nu fusese în stare să aducă lămuriri privind soarta ofițerilor polonezi din lagărul de la Koziolsk, iar cadavrele acestora fuseseră descoperite în pădurea de la Katyń, pentru guvernul polonez nu încăpea îndoială că secretul fusese dezvăluit împotriva

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

voinței Kremlinului. Pe de altă parte, încercarea de a lămuri problema până la capăt putea duce la agravarea conflictului polono-sovietic, în care guvernul Republicii Polone nu era, câtuși de puțin, interesat. Până la urmă, guvernul polonez de la Londra a apreciat că adevărul este cel mai bun instrument politic și, la 15 aprilie 1943, s-a adresat Crucii Roșii Internaționale de la Geneva, cu rugămintea de a clarifica problema la fața locului. În ziua următoare, a fost dat un comunicat al Ministerului Apărării Naționale, semnat de gen. Marian Kukiel și în care, după o amplă prezentare a căutărilor celor 10 mii de ofițeri polonezi, se afirmă că partea polonă, în cunoștință de cauză cu minciunile propagandei germane, trebuie ca, față de afirmațiile „categorice" făcute în comunicatul oficial al Berlinului, să solicite cercetarea problemei de către Crucea Roșie Internațională. La Geneva fusese depusă, însă, o cerere similară din partea Germaniei. Într-un comunicat al guvernului Republicii Polone, din 17 aprilie 1943, se recuza dreptul celui de-Al Treilea Reich de a scoate din crime, pe care le impută altora, argumente pentru propria apărare și se menționa o întreagă listă a asasinatelor hitleriste împotriva poporului polonez și a populației evreiești. În aceeași zi, locțiitorul delegatului PCK în Elveția, Stanisław Radziwiłł a înmânat reprezentantului conducerii Crucii Roșii Internaționale, Paul Ruegger, o notă a guvernului Republicii Polone, prin care se solicita cercetarea afacerii Katyń și trimiterea în locurile unde se efectuează exhumarea ofițerilor polonezi omorâți a unei delegații compuse din reprezentanți ai unor state neutre. Arătând că la Crucea Roșie Internațională a fost depusă în aceeași problemă o cerere asemănătoare din partea autorităților germane, Ruegger a promis că în termen de trei zile va fi organizată comisia solicitată, având în componență reprezentanți din Elveția, Portugalia și Suedia. Față de presiunile părții sovietice, a fost pusă în cele din urmă condiția ca lucrările acestei comisii să înceapă după obținerea aprobării „tuturor părților interesate" – deci și a URSS.

Pe baza deciziei luate în ședința Consiliului de Miniștri al Republicii Polone, din 17 aprilie 1943, ministrul Edward Raczyński a remis o notă ambasadorului URSS la Londra, Aleksandr Bogomolov, în care se exprima regretul pentru faptul că nu au fost găsiți în URSS ofițerii polonezi omorâți și se cerea clarificarea acestei „probleme esențiale".

Față de demersurile poloneze, guvernul de la Moscova a reacționat cu brutalitate. Într-un articol de fond al ziarului „Pravda", intitulat „Colaboratorii polonezi ai lui Hitler", publicat la 19 aprilie 1943, se afirma că ministerul polonez al Apărării, „împotriva bunului simț, nu a găsit altceva mai bun de făcut în comunicatul său decât să susțină josnica provocare hitleristă de a se adresa Crucii Roșii Internaționale cu rugămintea de «a cerceta» ceea ce nu s-a întâmplat. Mai exact, ceea ce au săvârșit călăii de la Berlin și atribuit apoi în mod perfid organelor sovietice. Într-un mod de neiertat, conducătorii polonezi s-au lăsat prinși în această cursă a provocatorilor înverșunați ai lui Goebbels și prin aceasta, de fapt, au susținut trucurile fățarnice și calomniile călăilor poporului polonez. După aceasta nu este de mirare că Hitler, de asemenea, s-a adresat Crucii Roșii Internaționale cu propunerea de «a ancheta» înscenarea pregătită de mâinile iscusite ale complicilor săi în săvârșirea crimelor. Astfel, s-au unit drumurile provocatorilor germani cu acelea ale complicilor lor polonezi...". La 21 aprilie 1943, presa centrală a URSS a difuzat o declarație a Agenției TASS, în care se sublinia că articolul de fond al ziarului „Pravda" din 19 aprilie 1943 reflectă pe deplin poziția cercurilor conducătoare sovietice în problema în cauză.

Moscova a încercat, totodată, să determine Londra și Washington-ul să adopte poziții asemănătoare. Pe 21 aprilie 1943, Stalin a trimis scrisori lui Churchill și Roosevelt, în care procedeele guvernului polonez erau calificate drept „total anormale", întrucât „încalcă toate principiile și normele acceptate în raporturile dintre două state aliate". Faptul că guvernul Sikorski se adresase Crucii Roșii Internaționale era apreciat ca o dovadă că între „dușmanul aliaților, Hitler și guvernul domnului Sikorski există contacte și înțelegere secretă pentru desfășurarea... unei campanii dușmănoase". Kremlinul afirma, de asemenea, că partea sovietică a ajuns la concluzia necesității ruperii raporturilor cu actualul guvern polonez, care „a pășit pe calea conspirației cu guvernul hitlerist". Churchill s-a întâlnit imediat cu Sikorski și l-a acuzat de prea multă grabă în această acțiune, care și așa „tot nu-i învie pe cei morți". În același timp, la 24 aprilie, el i-a scris lui Stalin, apreciind acțiunea guvernului polonez ca o greșeală făcută fără știrea guvernului britanic. Într-un mod destul de stângaci, Churchill a încercat să-l apere pe Sikorski, arătând că eventuala demisie a acestuia ar putea duce la situația ca în locul lui să ajungă „cineva și mai rău", și l-a rugat pe Stalin ca anunțul privind ruperea relațiilor cu guvernul polonez de la Londra să fie făcut în forma unui avertisment. Pentru formularea unui răspuns asemănător, guvernul SUA a avut nevoie de două zile mai mult. Roosevelt l-a apărat pe Sikorski cu argumentul privind numeroasa colonie a polonezilor americani, ceea ce era cam lipsit de sens, arătând, mai degrabă, prevalența unui interes de natură electorală. Ambii lideri occidentali au dovedit că „nu înțelegeau esența faptelor, depunând mărturie pentru crimele sovietice și străduindu-se să fie pe placul criminalilor".

8) Kremlinul rupe relațiile cu guvernul Republicii Polone

Fără să aștepte prea mult timp, în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1943, Molotov i-a prezentat lui Romer o notă cu un conținut aproape identic cu scrisoarea lui Stalin către Churchill, nelipsind imputarea plină de cinism că guvernul polonez „nu a considerat normal să se adreseze guvernului sovietic cu orice întrebare" referitoare la soarta ofițerilor. Partea poloneză era acuzată de „încălcarea oricărui principiu și norme ale relațiilor reciproce dintre două state aliate", imputându-i-se că a dat curs provocării Germaniei hitleriste, sub forma unei „campanii mincinoase ostile" față de URSS. Apreciind că „guvernul actual al Poloniei, lunecând pe calea cârdășiei cu guvernul hitlerist, a încetat de fapt raporturile sale de aliat cu URSS și a adoptat o atitudine ostilă Uniunii Sovietice", guvernul de la Moscova anunța ruperea relațiilor cu guvernul polonez. Romer a refuzat primirea notei și, într-o scrisoare din 26 aprilie, a acuzat partea sovietică de „implicarea guvernului polonez în procedee inadmisibile sub nici o formă și intenții total neconforme cu faptele". Se arăta, între altele, că guvernul Republicii Polone s-a străduit, timp de aproape doi ani, să obțină de la partea sovietică informații despre ofițerii omorâți în Uniunea Sovietică. Ruperea relațiilor polono-sovietice nu era, totuși, irevocabilă. Romer trebuia să părăsească teritoriul URSS, lăsând marea masă de polonezi la cheremul regimului stalinist.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Activitatea echipei de exhumare, Harkov, URSS, 1991

După primirea ştirii despre ruperea de către Stalin a raporturilor cu guvernul polonez, Churchill a trimis o nouă depeşă la Moscova, în ziua de 30 aprilie 1943, dând asigurări că-i va impune lui Sikorski să aibă o colaborare loială cu URSS. A apelat la Stalin să revină asupra deciziei luate şi, înainte de toate, să nu formeze un nou guvern polonez, pe care partea britanică ar putea să nu-l recunoască. La 4 mai, Stalin a răspuns că răbdarea guvernului sovietic nu poate fi nelimitată. El şi-a exprimat speranţa că SUA şi Marea Britanie vor „îmbunătăţi" componenţa actualului guvern polonez, ţinând cont şi de opinia larg răspândită în unele cercuri americane că guvernul Sikorski are puţine şanse să ajungă la putere în Polonia, după război. În acest fel, „de la problema frontierelor, dictatorul sovietic a ajuns să se amestece în treburile interne ale guvernului polonez". În mod ipocrit, Stalin îi mai scria lui Roosevelt că polonezii din URSS vor fi trataţi ca prieteni şi tovarăşi de luptă. În interviurile date, în ziua de 4 mai 1943, lui Ralph Parker, corespondent al ziarelor americane „Times" şi „New York Times", Stalin dădea asigurări cu privire la dorinţa sa de reconstrucţie a unei Polonii puternice şi independente precum şi de colaborare şi alianţă cu viitorul stat polonez. Aceste declaraţii şi-au găsit apoi un larg ecou în presa anglo-saxonă.

Pe 6 mai 1943, adjunctul comisarului Afacerilor Externe, Andrei Vîşinski, a dat o amplă declaraţie în chestiunea Katyń, pentru reprezentanţii presei anglo-americane acreditaţi la Moscova. El imputa guvernului polonez că ar fi nesocotit înţelegerea semnată şi ar fi scos din URSS armata poloneză formată acolo, în loc să o îndrepte spre lupta comună cu Armata Roşie pe frontul de răsărit. Vîşinski acuza, totodată, reprezentanţii diplomatici polonezi din URSS că ar desfăşura activităţi neconforme cu statutul lor, care contravin intereselor federaţiei sovietice.

Este posibil ca hotărârea Kremlinului, din mai 1943, privind dizolvarea Cominternului să fie motivată şi de preocuparea conducerii sovietice de a mai atenua din ecoul negativ pe care l-a avut decizia lui Stalin referitoare la ruperea relaţiilor diplomatice cu guvernul Republicii Polone.

9) Ruptura dintre Moscova şi guvernul polonez din exil – „succes total" al propagandei germane

Pe deplin satisfăcut de rezultatele dezvăluirilor privind Katyń-ul, Goebbels nota triumfător în jurnalul său, la 27 aprilie 1943: „Cel mai important subiect din întreaga dezbatere internaţională este, firește, ruptura dintre Moscova şi guvernul emigrant polonez. Toate posturile de radiodifuziune duşmane şi presa lor împărtăşesc părerea că această ruptură trebuie considerată un succes total al propagandei germane şi mai ales al persoanei mele. Ei admiră priceperea noastră extraordinară cu care am înţeles să legăm de cazul Katyń o problemă de relevanţă politică uriaşă". Pe 28 aprilie 1943, Goebbels avea, totuşi, grijă să-şi instruiască presa ca să nu-şi exprime în vreun fel satisfacţia, având în vedere că acest lucru i-ar putea motiva pe adversari să se împace. În ţările neutre, germanii au răspândit zvonul că guvernul britanic ar fi recomandat polonezilor din exil să se adreseze Crucii Roşii Internaţionale, pentru a provoca, prin intermediul acestora, un conflict cu sovieticii. Acest zvon a fost mai apoi dezminţit în mod categoric de către Parlamentul britanic.

În Guvernământul General, propaganda germană nu a avut un efect prea mare, întrucât populaţia nu putea uita felul în care a fost tratată de forţele de ocupaţie germane. O altă cauză a acestui eşec a fost şi faptul că, la 19 aprilie 1943, a început lichidarea ghetoului din Varşovia. Pe de altă parte, însă, presa poloneză clandestină din Guvernământul General nu s-a lăsat influenţată de neîncrederea în germani, confirmând, la rândul ei, versiunea acestora, referitoare la cele întâmplate la Katyń.

Pentru germani, însă, menţinerea ocupaţiei Poloniei era mai importantă decât încercarea de a prezenta polonezilor stăpânirea germană ca pe o variantă mai puţin rea decât cea bolşevică. Aşa se explică de ce Goebbels nu a dat curs propunerilor şefului S.S.-ului, Heinrich Himmler, de a-l fi invitat să meargă la Katyń pe premierul guvernului polonez în exil, gen. Sikorski, pentru a se convinge la faţa locului de realitatea celor întâmplate.

În legătură cu exagerările propagandei germane, a fost evident de la început că acestea făceau parte din strategia lui Goebbels, având ca scop să-i îndepărteze pe occidentali de sovietici. În schimb, fiul lui Stalin, Iakov, aflat sub supraveghere specială în lagărul pentru prizonieri de război de la Lübeck, a răspuns la interogatoriile privind subiectul Katyń în stilul tatălui său: „De ce atâtea tânguiri pentru 10.000 sau 15.000 polonezi? La colectivizarea Ucrainei au pierit vreo trei milioane de oameni. Ce treabă am avea noi cu ofiţerii polonezi... Inteligheţia era elementul cel mai periculos pentru noi, de ea trebuia să scăpăm". Desigur, o reflecţie cât se poate de edificatoare pentru modul de gândire sovietic.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

10) Comisia Crucii Roşii Internaţionale

Demersurile diplomatice în problema Katyń şi ruperea relaţiilor polono-sovietice făceau abstracţie de un lucru esenţial şi anume responsabilitatea pentru masacru. La 23 aprilie 1943, Crucea Roşie Internaţională a respins solicitarea Poloniei, referitoare la cercetarea problemei de către o comisie a acestui organism, întrucât împotriva cererii se pronunţase delegatul URSS. Impresia generală a polonezilor din exil şi a Occidentului, în general, a fost că Uniunea Sovietică avea ceva de ascuns, fapt datorită căruia propaganda germană a putut să-şi revendice, în cele din urmă, succesul. S-a constituit, astfel, la solicitarea Germaniei, o comisie internaţională de experţi cu înaltă calificare în domeniul medicinei legale din ţările satelite sau ocupate de cel de-Al Treilea Reich: Belgia (dr. Speelers, profesor de oftalmologie la Universitatea din Gent), Bulgaria (dr. Marko Markov, profesor de medicină legală şi criminologie la Universitatea din Sofia), Croaţia (dr. Miloslavici, profesor de medicină legală şi criminologie la Universitatea din Zagreb), Danemarca (dr. Tramsen, asistent la Institutul de medicină legală din Copenhaga), Finlanda (dr. Saxén, profesor de anatomie patologică la Universitatea din Helsinki), Italia (dr. Palmieri, profesor de medicină legală şi criminologie la Universitatea din Neapole), Olanda (dr. Burlet, profesor de anatomie la Universitatea din Groningen), România (dr. Birkle, expert în medicină legală la Ministerul român de Justiţie), Slovacia (dr. Subik, profesor de anatomie patologică la Universitatea din Bratislava), Ungaria (dr. Orsós, profesor de medicină legală şi criminologie la Universitatea din Budapesta), precum şi din neutra Elveţie (dr. François Naville, profesor de medicină legală şi criminologie la Universitatea din Geneva). La lucrările şi întâlnirile Comisiei au mai participat: dr. Gerhard Buhtz, profesor de medicină legală şi criminologie la Universitatea din Breslau (Wrocław), însărcinat din partea Înaltului Comandament German şi dr. Costedoat, inspector medical, însărcinat de guvernul francez de la Vichy.

În calitate de conducător tehnic al operaţiunii de exhumare, prof. dr. G. Buhtz a consemnat în *Materialul oficial privind Masacrul de la Katyń*, redactat în 1943 la cererea Ministerului de externe german: „Absenţa urmelor de insecte indică faptul că uciderea şi îngroparea au avut loc în anotimpul rece, când acestea lipsesc. Din documentele, portofelele, jurnalele şi ziarele găsite asupra cadavrelor reiese, în mod obiectiv, faptul că acţiunile de împuşcare au avut loc în martie, aprilie şi mai 1940".

Prof. dr. F. Naville a refuzat să discute la radio despre constatările făcute, iar mai târziu, la Procesul de la Nürnberg, nu a dorit să se înfăţişeze. În septembrie 1946, în cadrul unei audieri la parlamentul de la Berna, şi-a justificat participarea, demonstrând că cercetarea cazului sub comandă germană a fost cu totul nepărtinitoare. În anii 1951 – 1952, el şi-a susţinut afirmaţiile anterioare, împreună cu alţi medici legişti participanţi, în faţa unei comisii speciale a Congresului american.

Pe 27 aprilie 1943, Crucea Roşie Poloneză a trimis la Katyń, cu acceptul autorităţilor hitleriste, propria comisie, care a luat parte la exhumarea cadavrelor. Aceasta a fost condusă, împreună cu o comisie de medici germani, la gropile comune, toţi putând să examineze materialele găsite asupra cadavrelor şi să discute neîngrădit cu populaţia locală. După reîntoarcerea de la Katyń, mai mulţi membri ai delegaţiei poloneze au întocmit rapoarte asupra celor constatate. Dintre acestea menţionăm pe cele semnate de: scriitorul Ferdynand Goetel; directorul Direcţiei Generale a Consiliului Principal de Protecţie, dr. Edmund Seyfried; reprezentantul prizonierilor din lagărele sovietice, lt. col. Stefan Mossor; dr. Marian Wodziński şi secretarul general al Crucii Roşii Poloneze, Kazimierz Skarżyński.

Din lagărele germane pentru prizonieri au fost aduşi la faţa locului: un ofiţer polonez, doi britanici şi doi americani, care au putut să se informeze şi ei, neconstrânşi, în mod nemijlocit, acceptând fără rezerve versiunea germană a masacrelor. În faţa Comisiei Internaţionale au mai fost aduse delegaţii de jurnalişti din ţările aflate pe atunci sub control german (Norvegia, Olanda, Belgia şi Ungaria). Au fost invitaţi şi suedezi, elveţieni şi spanioli – cetăţeni ai unor state neutre –, care au ajuns la aceleaşi concluzii.

În zilele de 28 – 29 aprilie 1943, un grup de experţi patologi şi anatomişti, sub conducerea şefului serviciului medical al Reichului, Leonard Conti, au efectuat autopsiile a 10 dintre cadavrele exhumate. Pe 30 aprilie, comisia internaţională a încheiat un protocol în care se afirma că asasinatele au avut loc în primăvara anului 1940. Comisia a mai constatat că victimele erau legate cu mâinile la spate cu cabluri provenind de la armata sovietică. Cadavrele aveau orificii osoase de împuşcare în zona occipitală şi urme de înţepare prin baionetă. Aceste plăgi înţepate în trei colţuri, adevărate leziuni marker, au fost interpretate de dr. Miloslavici ca fiind produse de baionete cu trei lame radiare, utilizate numai de Armata Roşie. În cizmele unora dintre victime s-au găsit ceasuri şi inele ascunse. La expertiză au asistat prizonieri englezi şi francezi. Concluziile expertizei, axată cu precădere pe stabilirea datei morţii (cauza violentă a morţii prin împuşcare nefiind controversată) au fost că execuţiile au avut loc în aprilie – mai 1940, şi că de atunci ele au fost brusc întrerupte. Protocolul a fost publicat în numărul din 4 mai 1943 al oficiosului german „Völkischer Beobachter", care n-a avut însă prea mare ecou.

11) Un român în comisia Katyń

În Comisia Crucii Roşii Internaţionale s-a aflat şi dr. Alexandru Birkle, student al lui Mina Minovici, şef de lucrări la catedra de medicină legală şi medic legist al oraşului Bucureşti şi judeţului Ilfov. Alături de cei 11 experţii din diferite ţări europene, dr. Birkle constată pe bază de argumente ştiinţifice că, masacrul s-a produs prin împuşcare în ceafă, în primăvara anului 1940. De asemenea, Alexandru Birkle a participat la investigarea gropilor comune cu jertfele totalitarismului sovietic, găsite de administraţia germană a Ucrainei în oraşul Vinita. Participarea dr. Alexandru Birkle în Comisia Katyń a pus în evidenţă dârzenia deosebită a acestuia în apărarea şi susţinerea adevărului ştiinţific, în pofida represiunilor atroce la care el şi familia sa au fost supuşi ulterior din partea regimului comunist. Concluziile sale ştiinţifice, alături de cele ale altor experţi în medicină legală din cadrul Comisiei Crucii Roşii Internaţionale au putut servi demersurilor întreprinse pe parcursul anilor, pentru restabilirea adevărului despre Katyń.

Printre experţii internaţionali la Katyń a fost şi anatomopatologul bulgar Marko Markov. După ocuparea, în anul 1944, a Bulgariei de către Armata Roşie, ameninţat cu un

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

proces juridic şi supus unor mari şicane, medicul bulgar a declarat că a semnat sub presiunea nemţilor protocolul final al comisiei internaţionale. La procesul internaţional de la Nürnberg, el a fost obligat să afirme, împotriva convingerilor sale, că retenţia cadavrelor în pământ ar fi fost doar de un an de zile. Judecat de noua putere prosovietică de la Sofia, în procesul „participanţilor bulgari în afacerile Katyń şi Vinița", ca răsplată pentru declaraţiile sale false a fost absolvit de responsabilitate. Într-un mod asemănător au fost obligaţi să se dezică de cele susţinute în cadrul comisiei şi alţi membri ai acesteia, precum medicul ceh dr. František Hájek de la Universitatea Karol din Praga.

12) Concluziile Comisiei Internaţionale

În total, în pădurea de la Katyń au fost dezgropate opt mari morminte colective. Cu ajutorul prizonierilor de război care s-au aflat în lagărele sovietice şi a unor locuitori din satele învecinate, din şapte morminte au fost exhumate rămăşiţele a 4.143 de persoane executate. Prin intermediul Crucii Roşii Internaţionale s-a reuşit identificarea a 2.815 de persoane. Toate proveneau din lagărul de la Koziolsk. Asupra trupurilor s-au găsit 3.184 de documente, care au fost datate cel mai târziu la 6 mai 1940, precum şi numeroase obiecte personale. Avându-se în vedere ofensiva Armatei Roşii, care putea să ameninţe Smoleńsk-ul, precum şi canicula din timpul verii, care provoca un miros de nesuportat, cât şi riscul unor epidemii, pe 6 iunie 1943, operaţiunile de exhumare au fost întrerupte, în ideea ca ele să fie reluate într-o perioadă mai potrivită a anului.

În mai 1943, în pădurea de la Katyń s-a aflat şi col. John van Vliet din armata SUA, care, la scurt timp, a prezentat autorităţilor americane un raport special în această problemă. Toţi participanţii la aceste cercetări au subliniat efectuarea lor într-o libertate deplină. Dovezile erau atât de elocvente, încât nemţii nu au avut nevoie să insiste asupra veridicităţii acestora. Înainte de toate, era uluitor faptul că autorităţile sovietice au venit cu declaraţia în această chestiune abia după descoperirea gropilor comune, iar nu în perioada de un an şi jumătate în care polonezii îi tot căutaseră pe ofiţerii dispăruţi. Expertizele medicale au relevat, fără cea mai mică îndoială, că moartea celor îngropaţi la Katyń a avut loc cu trei ani în urmă, iar nu cu un an şi jumătate. Datele rezultate din obiectele găsite asupra cadavrelor, ziare şi scrisori, vârsta copacilor plantaţi deasupra gropilor şi alte dovezi atestau că masacrul a avut loc în anul 1940. Urmele rănilor descoperite pe cadavre arătau, de asemenea, că acestea fuseseră făcute cu baionete aflate în dotarea N.K.V.D.-ului, iar nu cu acelea germane. Mai mult, cadavrele au fost găsite în aceeaşi ordine în care se făcuse transportul de la Kozielsk al celor ce urmau să fie omorâţi. Ca atare, deja de atunci nu exista nici o îndoială asupra vinovăţiei sovieticilor. Mai mult, la scurt timp după masacru, guvernele SUA şi Marii Britanii dispuneau deja de o amplă documentaţie pe această temă. Ele au ascuns, însă, un adevăr care le era incomod.

Culmea cinismului şi perfidiei sovieticilor a constat în faptul că soarta ofiţerilor polonezi a fost folosită pentru ruperea relaţiilor cu guvernul din exil. Asasinaţi odată de N.K.V.D., ei au servit, din nou, tiraniei sovietice pentru lichidarea raporturilor normale dintre guvernele celor două state.

13) Actualitatea Katyń-ului

În întreaga perioadă comunistă, sovieticii au negat orice acuzaţie făcută pe tema masacrelor de la Katyń până în aprilie, când, cu ocazia vizitei generalului Jaruzelski la Moscova, oficialii de la Kremlin au admis că N.K.V.D.-ul este responsabil pentru aceste asasinate ca şi pentru muşamalizarea lor. Varşovia a apreciat gestul Moscovei drept „un mult aşteptat act de justiţie morală", dar a subliniat că mai rămân de rezolvat câteva chestiuni: pedepsirea vinovaţilor, acordarea de compensaţii familiilor victimelor şi accesul liber la locurile unde au fost comise atrocităţile. Micşorând numărul victimelor şi aruncând vina asupra lui Beria – care fusese acuzat de acţiuni criminale si împuşcat după moartea dictatorului –, Gorbaciov voia să acopere guvernul sovietic şi Partidul Comunist, făcând din Katyń o operaţiune ilegală a poliţiei politice şi nu ceea ce a fost de fapt: un act oficial de asasinare în masă. În 1992, Moscova „descoperea" brusc originalul ordinului de execuţie din martie 1940, meritul dezvăluirii acestui document extrem de acuzator la adresa Kremlinului revenindu-i succesorului lui Gorbaciov, Boris Elţîn. În octombrie 1992, preşedintele rus i-a înmânat omologului său, Lech Wałęsa, cópii ale acelui ordin şi altor documente, punându-se, astfel, capăt minciunii sovietice privind Katyń-ul, locul unde a avut loc una dintre cele mai sângeroase crime din timpul celui de-al doilea război mondial.

În timpul vizitei în Rusia a preşedintelui polonez din septembrie, oficialii ruşi au anunţat că doresc să transfere toate informaţiile despre masacrul de la Katyń către autorităţile poloneze de îndată ce ele vor fi declasificate. În martie, autorităţile ruseşti au terminat investigaţiile lungi de un deceniu. Procurorul şef militar a socotit cifra finală a victimelor de la Katyń ca fiind 14.540 şi a declarat că masacrul nu a fost genocid – o crimă de război – sau crimă împotriva umanităţii şi de aceea *nu există nici o bază de discuţie despre aceşti termeni judiciari*. În pofida unor declaraţii făcute mai înainte, 116 din cele 183 volume de documente care s-au adunat în timpul investigaţiilor ruseşti, ca şi decizia de a-i pune capăt, au fost clasificate. Datorită acestui fapt, Institutul Memoriei Naţionale din Polonia a decis să înceapă propriile investigaţii. Procurorii din echipa condusă de Leon Kieres au declarat că vor încerca să-i identifice pe cei care au fost implicaţi în darea ordinelor şi pe cei care au dus la îndeplinire execuţiile. În plus, pe 22 martie 2005, Seimul polonez a votat în unanimitate o moţiune prin care se cerea declasificarea arhivelor ruseşti, precum şi considerarea masacrului de la Katyń drept genocid.

Problema Katyń rămâne, în continuare, deschisă. Polonia având dreptul moral şi datoria de a cere elucidarea destinelor cetăţenilor ei, care s-au ridicat pentru apărarea suveranităţii şi unităţii teritoriale. Autorităţile guvernamentale poloneze fac aceasta din raţiuni umanitare şi se aşteaptă ca partea rusă să înţeleagă şi să sprijine aceste acţiuni.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sesiunea științifică
Slavistica românească. Tradiții și perspective

În zilele de 3 – 5 octombrie 2008, la Universitatea București – Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, a avut loc sesiunea științifică *Slavistica românească. Tradiții și perspective*, dedicată centenarului nașterii profesorilor Ion Constantin Chițimia și Pandele Olteanu. Desfășurată în cadrul **Anului european al dialogului intercultural**, manifestarea a fost organizată de către: Asociația Slaviștilor din România, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine – Catedra de limbi și literaturi slave, Ministerul Culturii, Uniunea Cehilor și Slovacilor din România, Uniunea Polonezilor din România și Uniunea Ucrainenilor din România.

După deschiderea lucrărilor de către prof. dr. Constantin Geambașu – șeful catedrei de Filologie slavă, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, și prof. dr. Alexandra Cornilescu – decanul Facultății de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, a urmat sesiunea plenară *Centenarul nașterii profesorilor I.C. Chițimia și Pandele Olteanu*. Au prezentat comunicări: academician Gheorghe Mihăilă, *Profesorii I.C. Chițimia și P. Olteanu în istoria catedrei de slavistică*; prof. dr. Mihai Mitu, Universitatea din București, *Profesorul I.C. Chițimia – cum l-am cunoscut, cum îl știu, cum mi-l voi aminti întotdeauna*; prof. dr. Petru Ursache, Universitatea „Al.I. Cuza", Iași, *Profesorul I.C. Chițimia despre gândirea folcloristică*; cercet. dr. Silvia Chițimia, *I.C. Chițimia – existență și pelerinaj în lumea cărturărească*; conf. dr. Olimpia Mitric, Universitatea din Suceava, *100 de ani de la nașterea prof. Ion C. Chițimia*; cercet. șt. dr. Iordan Datcu, Institutul „G. Călinescu", București, *I. C. Chițimia și folcloristica românească*; prof. dr. Dan Zamfirescu, Universitatea din Târgoviște, *Contribuția profesorilor I.C. Chițimia și P. Olteanu la studierea literaturii române vechi*; conf. dr. Dagmar Maria Anoca, Universitatea din București, *Personalitatea prof. Pandele Olteanu în contextul raporturilor slovaco-române*.

În cadrul secției de Literatură, moderată de prof. dr. Constantin Geambașu, prof. dr. Virgil Șoptereanu, conf. dr. Adriana Uliu și conf. dr. Octavia Nedelcu, au fost prezentate următoarele comunicări: prof. dr. Virgil Șoptereanu, Universitatea din București, *Neutralitatea procedeului literar*; prof. dr. Borys Bunciuk, Universitatea națională „Iuri Fedkovîci" Cernăuți, *Măiestria versificației poetului Silvestr Iaricevskyi*; conf. dr. Octavia Nedelcu, Universitatea din București, *Dubravka Ugresić între feminism și postmodernism*; conf. dr. Antoaneta Olteanu, Universitatea din București, *Andrei Makine între Rusia și Franța*; prof. dr. Volodymyr Antoficiuk, Universitatea națională „Iuri Fedkovîci", Cernăuți, Universitatea „Ștefan cel Mare", Suceava, *Particularitățile transformării personajelor evanghelice în literaturile slave*; lect. dr. Cristina Godun, Universitatea din București, Bakakaj *sau Gombrowicz la superlativ*; prof. dr. Gheorghe Călin, Universitatea din București, *Motive antice în sonetele lui Ján Kollár*; conf. dr. Adriana Uliu, Universitatea Craiova, Luceafărul *de Mihai Eminescu în traducerea Elisavetei Bagreana*; lect. dr. Ivan Stankov, Universitatea „Sf. Chiril și Metodie", Veliko-Târnovo, *Parcul și Pădurea. Ion Pillat și Dimcio Debelianov*; dr. Katalin Maruzsné Sebó, Universitatea „Juhász Gyula" din Szeged, *Slovenská dolnozemská tradícia v románoch Pála Závadu*; conf. dr. Ileana Mihăilă, Universitatea din București, *Importanța traducerilor lui H. Sienkiewicz în cultura română;* lect. dr. Cătălina Puiu, *Rafinamentul psihologicului în proza scriitorului bulgar Konstantin Konstantinov*; drd. Mihaela Lovin, Universitatea „Babeș Bolyai", Cluj-Napoca, *Rescrierea postmodernistă și canonicul ca stră-text: Janusz Glowacki,* A patra soră; lect. Nicolae Corsiuc, Uni-versitatea din București, *Romanul lui Osyp Turianskyi* Dincolo de limita durerii *și* Pădurea spânzuraților *de Liviu Rebreanu. Similitudini tipologice*; lect. dr. Andreea Dunaeva, Universitatea din București, *Însemnările Ekaterinei Daşkova – oglindă a unei jumătăți de veac*; asist. drd. Camelia Dinu, Universitatea din București, *Orientări tematice în creația avangardistului rus Daniil Harms*; asist. dr. Doina Marinela Dorobanțu, Universitatea Tehnică de Construcții București, *„Fidelitatea" și „infidelitățile" unor rusiști. Receptarea Annei Ahmatova*; lect. dr. Adriana Cristian, Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca, *Tolstoi în viziunea critică a lui Turgheniev*; prof. dr. Constantin Geambașu, Universitatea din București, *Ciclul „Pan Cogito" și semnificația lui în poezia lui Z. Herbert*; dr. Viorica Prodan, Biblioteca Centrală Universitară, *Actualitatea operei științifice și a personalității prof. dr. doc. I.C. Chițimia. Studiu statistico-evaluativ realizat pe internet*; asist. Ivana Olujić, Universitatea din Zagreb, Robinja, *dramă renascentistă ca sursă pentru romanul modernist* Giga Barićeva; drd Aura Hapenciuc, Colegiul economic „Dimitrie Cantemir", Suceava, *Simbolisimul rus și simbolismul european. Confluențe și diferențe*; drd. Gheorghe Andrașciuc, Liceul „Dragoș Vodă", Suceava, *Motivul paradisului pierdut la Nabokov și Creangă*; Cristina Liana Ivan, București, *T. Borowski și A. Huxley despre universul concentraționar*.

La secția de Istorie și Mentalități, moderată de prof. dr. Tiberiu Pleter, conf. dr. Antoaneta Olteanu, prof. dr. Veniamin Ciobanu și prof. dr. Ioan Rebuşapcă, au fost susținute comunicările: prof. dr. Constantin Rezachevici, Institutul de istorie „N. Iorga", București, *Imaginea vechilor slavi din secolul al VI-lea în lumina izvoarelor bizantine. O lume altfel decât s-a crezut*; dr. Teofil Rendiuk, Ministru Plenipotențiar al Ambasadei Ucrainei în România, *Hatmanul Ucrainei Ivan Mazepa și România*; dr. Ion Constantin, Biblioteca Metropolitană București, *Anul 1939 – moment crucial în istoria legăturilor de prietenie româno-polone*; dr. Halyna Miculaiciuc, Școala Repedea, Maramureș, *Poezia de ritual ucraineană din Maramureș – azi*; prof. dr. Veniamin Ciobanu, Institutul de istorie „A.D. Xenopol", Iași, *Polonezii și problema poloneză în viziunea unor diplomați străini acreditați la Istanbul (1791 – 1797)*; lector dr. Dușița Ristin, Universitatea din București, *Preocupări și teme românești în* Cronica slavo-sârbă *a lui Gheorghe Brancovici*; dr. Eugenia Ștefan, București, *Reflecții patriotice în cazaniile române și*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

postilele polone din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea; prof. dr. Tiberiu Pleter, Universitatea din Bucureşti, *Moştenirea culturală chirilo-metodiană în Ţările Cehe (secolele IX – XIV)*; prof. dr. Ioan Rebuşapcă, Universitatea din Bucureşti, *Istorie, datină, simbol, ritual*; Jaroslaw Godun, directorul Institutului Polonez din Bucureşti, *Biserica Ortodoxă Autocefală Polonă – premise şi recunoaşterea ei*; lector dr. Ruxandra Lambru, Universitatea din Bucureşti, *Minoritatea goranci din Kosovo: „invenţie" politică sau realitate etnică?*; drd. Olivia Tinca, Bucureşti, *Minoritatea rusă în Ţările Baltice*; drd. Teodora Vlăscianu, Bucureşti, *Rusia lui Voltaire*; lect. dr. Andrzej Zawadzki, Universitatea Jagiellonă, Cracovia, *Antropolog w podróży służbowej. Uwagi o dziennikach podróżnych Bronisława Malinowskiego i Mircei Eliadego*; conf. dr. Antoni Moisei, Universitatea Naţională „Iuri Fedkovîci", Cernăuţi, *Kul'tura i byt rumyn Bukoviny v rabotah russskih i ukrainskich issledovatelej XIX i naceala XX veka*; Elvira Codrea, Inspectoratul Şcolar al Judeţului Maramureş, *Міфи і стереотипи в народній творчості українців Мараморощини*; asist. Natasa Manole, Universitatea „Al.I. Cuza", *Huţulii din Bucovina*; dr. Ion Petrovai, Şcoala Petrova, Maramureş, *Valori culturale ucrainene în contextul Maramureşului istoric*; Ioan Chideşciuc, Şcoala Negostina, Suceava, *Tradiţie şi contemporaneitate în folclorul ucrainean din Bucovina de Sud*; lect. dr. Camelia Zăbavă, Universitatea din Craiova, *Bulgarii din judeţul Olt*; lect. dr. Carmen Banţa, *Interferenţe culturale. Comunitatea bulgarilor din Băileşti, jud. Dolj*.

Cea de-a treia secţie, având ca moderatori pe prof. dr. Mihai Mitu şi conf. dr. Iordanka Holevici, a tratat problematica relaţiilor româno-slave. Au fost prezentate comunicările: prof. dr. Ljiljana Subotiæ, decanul Facultăţii de Filologie, Novi Sad, *Novogradska lingvistièka škola (Şcoala de lingvistică de la Novi Sad)*; conf. dr. Mariana Dan, Belgrad, *Poetika klokotrizma: odnos izmedju lirskog i empirijskog ega*; conf. dr. Iordanka Holevici, Universitatea „Kliment Ohridski", Sofia, *Rumanskata balgaristika dnes*; prof. dr. Milica Mirkulovska, Universitatea „Kiril şi Metodie", Skopje, *Percepcja jêzyka polskiego i kultury polskiej u macedoñskich studentów*; cercet. şt. Lăcrămioara Manea, Institutul de cercetări eco-muzeale Tulcea, *Cărţi româneşti vechi în limba slavonă din colecţii nord-dobrogene*; dr. Viorica Prodan, Biblioteca Centrală Universitară, *Actualitatea operei ştiinţifice şi a personalităţii prof. dr. I.C. Chiţimia. Studiu statistico-evaluativ realizat pe internet*; lect. dr. Sorin Paliga, Universitatea din Bucureşti, *Culegerea textelor vechi slave în format electronic*; lect. dr. Balazs Katalin, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, *Locul elemen-tului maghiar în studiile de slavistică din România*; lect. dr. Sanda Misirianţu, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, *Repere actuale, tendinţe şi perspective ale slavisticii la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca*; lect. dr. Radu Mârza, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, *Recitindu-i pe clasici. Lecţiile inaugurale ale lui Ioan Bogdan (1891) şi Ilie Bărbulescu (1905)*; dr. Cosmin Vilău, Muzeul de istorie Oltenia, Craiova, *Slavica şi slavoromanica în periodice literare şi ştiinţifice din Oltenia*.

Moderată de conf. dr. Mariana Mangiulea, prof. dr. Richard Sârbu, dr. Iustina Burci şi conf. dr. Dagmar Maria Anoca, secţia a patra şi ultima a tratat teme de lingvistică, fiind prezentate următoarele comunicări: prof. dr. Ion Robciuc, Institutul de Lingvistică, Bucureşti, *Criteriile determinării împrumuturilor ucrainene din limba română*; conf. dr. Anastasia Petrova, Universitatea „Sf. Chiril şi Metodie", Veliko-Tîrnovo, *Перспективы лингвокультурологического исследования балканских языков (несколько штрихов к балканскому образу ДУРАКА)*; conf. dr. Jivka Koleva-Zlateva, Universitatea „Sf. Chiril şi Metodie", Veliko-Tîrnovo, *Славянска звукосимволична лексика с редупликация*; prof. dr. Zoltan Györke, Universitatea din Szeged, *Явление паронимии в сфере русско-венгерской фразеологии*; prof. dr. Sârbu Richard, Ana Sârbu, Universitatea de Vest, Timişoara, *Interferenţe croato-slovene în dialectul istroromân*; prof. dr. Pavel Odaloš, Banská Bystrica, *Tendencie transformácie slovenskej onymie po roku 1989*; dr. Jana Marie Tušková, Universitatea din Brno, *Vývojové tendence v souèasné èeské morfologii (na materiálu feminin)*; dr. Božena Bednařiková, Univerzita Palackého, Olomouc, *Is Czech an „ideal" inflectional language?*; Dorin Tivadar, Şcoala Ruscova, Maramureş, *Interferenţe ucraineano-româno-maghiare în graiul localităţii Crăciuneşti (Maramureş)*; dr. Iustina Burci, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopşor", *Vechi meserii de proveniență slavă în documente româneşti. Situaţia lor actuală*; conf. dr. Mariana Mangiulea, Universitatea din Bucureşti, *Etimologii revizuite*; conf. dr. Maria Dumitrescu, Universitatea din Bucureşti, *Evoluţia ştiinţei şi impactul asupra limbii (rusei)*; asist. Peter Radoslavliević, Universitatea din Zagreb, *Elemente ale influenţei croate în graiul băieşilor din Beli Manastir*; lect. dr. Clara Căpăţână, Universitatea din Bucureşti, *Exprimarea repetiţiei şi aspectul verbal în croată*; dr. Marinela Ţiprigan, *Aspectul verbal slovac din perspectivă didactică*; lect. dr. Marina Vraciu, *Limba rusă în perspectivă etnolingvistică: o privire asupra concepţiei Annei Wierzbicka*; lect. dr. Cristina Silaghi, Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, *Despre interferenţa lexicală româno-ucraineană*; asist. drd. Roman Petraşuc, Universitatea din Bucureşti, *Particularităţi lingvistice ale documentelor slavo-române din Moldova*; asist. Boriana Mihailova, Universitatea „Sf. Chiril şi Metodie", Veliko-Tîrnovo, *Entopice formate prin metaforă în bulgară şi română (termeni care descriu forme de relief pozitive)*; Silvia Nicolau, Bucureşti, *Novaia popytka sostavlenija dvuia-zycnogo russko-rumynskogo slovarja ekonomiceskih terminov*; Ştefania Ganciu, *Aspecte ale împrumuturilor din limba franceză în ucraineană*.

Cu acest prilej a fost inaugurată expoziţia de fotografii din ţările slave, realizată de dr. Viorica Prodan, Biblioteca Centrală Universitară, şi au fost lansate cărţile: Ion C. Chiţimia, *Scrieri alese*, ediţie îngrijită, prefaţă şi note de Mihai Mitu, EUB, 2008; Pandele Olteanu, *Studii de filologie slavă*, ediţie îngrijită de Dagmar Maria Anoca, EUB, 2008.

Dr. Ion CONSTANTIN

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

De la biblioteca personală la biblioteca socială

Dumitru BĂLĂEȚ

Noțiunea de bibliotecă personală există în limbajul comun, deși este puțin luată în seamă, teoretic și practic. Cea de bibliotecă socială nu există, deși realitățile o impun, iar relația dintre aceste două categorii de biblioteci ne dezvăluie o evoluție istorică și o perspectivă a prezentului și viitorului demnă de luat în seamă.

A fost o vreme când biblioteca personală era o emblemă a oricărui intelectual. Preoții noștri au adus-o din vechime. Pe lângă bibliotecile mănăstirilor și bisericilor, ei aveau în posesie personală principalele cărți de cult, precum și cărți apocrife, de mai mare sau mai mică răspândire. Ștafeta aceasta au preluat-o în epoca modernă învățătorii și profesorii, medicii și inginerii, îmbinând specialitățile lor cu cartea de cultură generală.

Cultul bibliotecilor personale s-a transmis din generație în generație, încât în familiile intelectuale tradiția a jucat un rol în formativitatea marilor personalități culturale. Cât a moștenit, de pildă, în această privință, Titu Maiorescu, de la părintele său, rigurosul profesor Ioan Maiorescu? Dar Eminescu de la severul Eminovici? Biblioteca personală din Cernăuți a profesorului Aron Pumnul l-a ajutat pe marele poet să înțeleagă și să promoveze în propria sa operă sensul progresiv al culturii române anterioare.

Din biblioteca personală a lui Timotei Cipariu și a altor intelectuali ardeleni s-a format marea „Bibliotecă Centrală" a Blajului, aruncată în mod criminal în Târnave în 1948!.

Din tradiția marii biblioteci personale a Stolnicului Constantin Cantacuzino s-a format biblioteca așezămintelor culturale de la Sf. Sava din București, drumul putând fi urmărit cu zbateri dramatice în timp până la Biblioteca Națională de azi.

Din păcate, nu s-a practicat la noi, ca în alte părți ale lumii, și nici nu s-a încurajat legislativ, trecerea și păstrarea intactă a bibliotecilor personale în patrimoniul colectiv al comunităților locale din care personalitățile respective s-au ridicat. Probabil că am fi avut un alt cult și o altă cultură a bibliotecilor!

Astăzi este prea târziu pentru a se mai putea face ceva în această privință. Generația mea este poate printre ultimele care au mai fost mișcate de febra bibliotecilor personale. Mi-amintesc că în plină epocă proletcultistă (anii '50), noi, studenții bucureșteni, alergam prin librării și anticariate să ne facem biblioteci personale din colecția clasicilor universali care apărea pe atunci la inițiativa lui Tudor Vianu, Ion Frunzetti, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și a altor oameni de cultură care continuau marea întreprindere heliadescă din secolul al XIX-lea. Puținii bani care îi mai aveam din bursă, după ce ni se rețineau cheltuielile pentru cămin și cantină, îi dădeam pe cărți.

Și asta a continuat ca o deprindere câștigată din tinerețe, pentru anii care au urmat ai fiecărei profesii.

Astăzi această deprindere a dispărut. Întrebați-i pe tinerii studenți ce cumpără din librării pentru biblioteca lor personală? Nimic. Poate cursurile universitare, pe care le iau mai mult direct de la profesori, când sunt obligai să le cumpere. Așa se întâmplă și în școli cu manualele. Restul bibliografiei prevăzută în programe se procură pe Internet, prin xeroxări sau reproduceri pe calculator. E mai comod, mai economicos ca timp și bani. Mai ales motivul din urmă constituie o problemă.

Te uiți prin librării, cărțile sunt scumpe, foarte scumpe pentru buzunarul unui intelectual român de azi, și mai ales pentru al unui tânăr intelectual în formare. Pentru acesta s-a creat și o mentalitate extrem de simplificată a noțiunii de bibliotecă. Dacă informația o pot culege de pe calculator și Internet, de ce mai este nevoie de bibliotecă? Ori este evident că biblioteca nu înseamnă numai informație, ci loc de muncă intelectuală, de studiu, de gândire, de meditație.

Informația este chemată să sprijine aceste procese, să le dea rigoarea necesară, dar ea nu le poate înlocui. În aceste condiții, calculatorul și Internetul trebuie să se integreze bibliotecii, iar biblioteca nu se situează în opoziție cu Internetul.

Un minimum de bibliotecă personală trebuie să existe și în viitor pentru orice profesie, împreună cu conectarea la calculator și Internet, care pot funcționa bine în interesul profesionalismului necesar în orice domeniu, numai în condițiile conectării la o mare bibliotecă sau la o rețea de biblioteci.În aceste condiții apare în evidență funcția socială a bibliotecii. Vrei să ai știință? Pentru aceasta trebuie să ai bine pusă la punct o rețea de biblioteci științifice. Vrei să ai economie performantă? Pentru aceasta trebuie să ai o bună rețea a bibliotecilor societăților comerciale, specializate pe profesii. Vrei să ai învățământ de calitate? Trebuie să ai o rețea a bibliotecilor de învățământ bine organizată, capabilă să preia pregătirea tineretului pentru sarcina autoeducației permanente. Vrei să ai public civilizat în cadrul comunităților locale? Trebuie să organizezi eficient o rețea de biblioteci publice de cultură generală și comunitară.

În sensul tuturor celor de mai sus, apare în evidență *biblioteca socială*. Ea trebuie să cuprindă nu numai ceea ce numim noi biblioteci publice, ci și bibliotecile de învățământ, cele științifice și cele profesionale. Mai bine organizate în rețele specifice, toate aceste categorii de biblioteci trebuie să răspundă nevoilor de dezvoltare socială generală. Între biblioteca personală și biblioteca socială trebuie să se manifeste nu o stagnare, cum se întâmplă din păcate la noi în prezent, ci o dezvoltare specifică, în condițiile pe care le impun noile proceduri electronice de acumulare și promovare a informației. Pentru ca acest lucru să se poată realiza este necesară, printre altele, și o publicitate adecvată, prin televiziune și alte medii culturale, a cărților din toate categoriile.

Sursele ilustrațiilor: p. 4: Publius Ovidius Naso, *Tristele. Ponticele*, ed. ilustrată de Mircea Dumitrescu, trad. și pref. de Teodor Naum, Ed. Univers, Buc., 1972; p. 7: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, A/B, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2004; p. 17: Pierre Courthion, *Curente și tendințe în arta secolului XX*, pref. de Mircea Deac, trad. de Maria Carpov, Ed. Meridiane, Buc., 1973; p. 22: arhiva Conferinței; pp. 27, 30: arhiva autorului; coperta II: Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul Scriitorilor Români*, D – L, Ed. Fundației Culturale Române, Buc., 1998; coperta III: *Călătoriile căpitanului Cook*, în românește de Șerban Andronescu, Ed. Științifică, Buc., 1959; coperta IV: www.jurnalul.ro.

Sursele citatelor: coperta II: Victor Kernbach, *Biserica în involuție*, Ed. Politică, Buc., 1984; coperta III: *Călătoriile căpitanului Cook*; coperta IV: Revista „Teatrul", nr. 11, noiembrie 1982.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

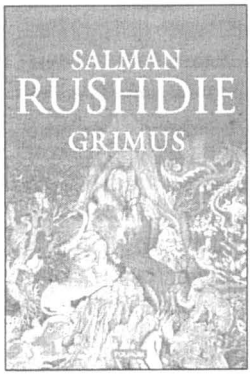

Salman RUSHDIE, *Grimus*
Traducere din limba engleză și note de Daniela Rogobete, Editura Polirom, Iași, 2008, 375 p.

În sinea mea a existat întotdeauna o luptă corp la corp între «acolo» și «aici», între ispita rădăcinilor și cea a drumului. În această înfruntare dintre cei dinăuntru și cei din afară, m-am obișnuit să mă simt concomitent în ambele tabere. Acum am ajuns de partea acelora care, prin preferințe, fire și circumstanțe, pur și simplu nu-mi aparțin. Această neapartenență – la care mă gândesc ca la o dezorientare, *o pierdere a Orientului – este acum patria mea artistică.*
(Salman Rushdie)

Isabel ALLENDE, *Despre dragoste și umbră*
Traducere din spaniolă de Cornelia Rădulescu, Editura Humanitas Fiction, București, 2008, 268 p.

Despre dragoste și umbră *are toate ingredientele necesare unei narațiuni strălucite: suspans, o bogăție impresionantă a detaliilor și o temă mereu actuală.* („The San Diego Tribune")

Allende reușește să reunească perfect credibil lumea magicului cu lumea monstruozității politice, într-un roman de o intensitate maximă despre violență și dragoste. („Los Angeles Times")

John FANTE, *O să vină și primăvara, Bandini*
Traducere din engleză și note de Vali Florescu, Editura Humanitas Fiction, 2008, 220 p.

Arturo Bandini este un adolescent care se revoltă împotriva legilor dure ale lumii cu toată furtuna celor paisprezece ani: iubește primăvara și urăște iarna cu patima copilului sărac și înfrigurat, provoacă puterea divină căreia mama lui i-a închinat viața, își înfruntă tatăl abrutizat de muncă, luptă – și pierde – pentru o dragoste imposibilă, refuzând cu îndârjire să accepte că e dureros de singur. Însă, în clipa când nu mai așteaptă și nu mai speră nimic, frigul face loc primelor raze de soare. ***O să vină și primăvara, Bandini*** *e de fapt povestea unui învingător.* (Humanitas Fiction)

Nicolae ROTARU, *Cartușiera siv*
Editura Detectiv, București, 2008, 151 p.

*Mă folosesc de „onomastica" acestei a șaptea cărți (*siv, *care-i un sinonim pentru cenușiu, sur sau cărunt) a seriei de* Cartușiere*... colorate (mov, gri, roz, bej, uni, fov) și... trase an de an, ca într-o ofensivă cu percuții de luptă (întreprindere militară care autorului, fost ofițer de jandarmi, nu-i este străină), pentru a spune că Nicolae Rotaru e un scriitor prolific și eficient, ale cărui rafale editoriale nu numai că nu-și greșesc țintele, ci le produce disconfort și reacții dintre cele mai surprinzătoare. Mă refer, desigur, în primul rând, la publicistica sa de analiză și investigație socială, la tabletele și pamfletele de tipul celor încopertate și în acest volum...* (Pavel Abraham)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Charles BIGG, *Creştinii platonicieni din Alexandria*
Traducere din limba engleză de Alexandru Anghel, Editura Herald, Bucureşti, 2008, 317 p.

În cartea de faţă îmi propun să ofer o contribuţie la istoria platonismului alexandrin din Biserica creştină. Voi încerca să schiţez condiţiile în care a apărut în doctrina lui Philon şi a gnosticilor, să descriu dezvoltarea sa deplină la Clement şi la Origen, să determin acţiunea nepremeditată avută asupra religiei şi filozofiei păgâne şi, în concluzie, să estimez valoarea rezultatelor sale, pentru a stabili, atât cât se poate, serviciile pe care le-a putut aduce atât Bisericii cât şi omenirii. (Charles Bigg)

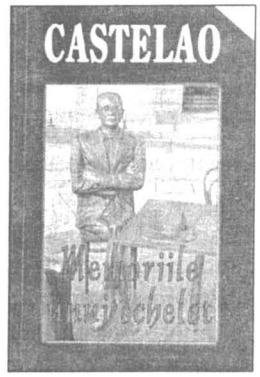

CASTELAO, *Memoriile unui schelet*
Traducere, prefaţă şi note de Mariana Ploae-Hanganu, Editura Semne, Bucureşti, 2008, 348 p.

Castelao a fost cu siguranţă un mare artist, un mare scriitor, un mare om politic. Cititorii operei lui, tradusă acum pentru prima oară în română, pot fi de acord sau nu cu afirmaţia de mai sus. Dar ţăranii şi târgoveţii, marinarii şi intelectualii care i-au cunoscut viaţa sau i-au admirat opera, l-au simţit ca pe omul epocii în sensul cel mai bun al cuvântului. Galicia toată se vede şi se recunoaşte în opera scriitorului din Rianxo. Galeria impresionantă de figuri este ilustrată emoţionant şi fratern, complice chiar şi atunci când descrierea este plină de ironie. Castelao a dăruit oamenilor din ţara sa opera de care aveau nevoie: o operă născută dintr-o imensă iubire de pământul natal şi de cei care îl locuiesc, dar şi dintr-o aprigă dorinţă de libertate. Pentru aceasta, el a fost admirat şi iubit profund. Castelao a devenit în ţara sa un mit... (Mariana Ploae-Hanganu)

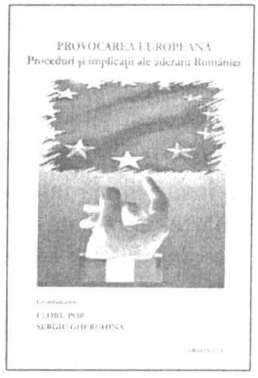

Provocarea europeană. Proceduri şi implicaţii ale aderării României
Coordonatori: Flore Pop, Sergiu Gherghina, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2007, 231 p.

... Volumul de faţă tratează provocările lansate de aderarea României la Uniunea Europeană. El oferă o viziune de ansamblu a proceselor care vor avea loc atât la nivel naţional, cât şi european după aderarea României. Tratarea detaliată a unor probleme legate de procedurile de negociere, politicile specifice ale Uniunii, aspectele procedurale cu care va trebui să se obişnuiască România, precum şi aspectele bugetare sau cele legate de suveranitate conferă valoare volumului.

Iniţiativa acestei publicaţii este consecinţa unui dialog interdisciplinar pe care mediul academic al Universităţii „Babeş-Bolyai" îl pune din ce în ce mai mult în valoare... (Adrian Ivan, Director Executiv al Institutului de Studii Internaţionale al UBB)

Lelia RĂDULESCU, *Nesomnul cuvintelor*
Prefaţă de prof. Tudor Opriş, postfaţă de Daniela Cârlea-Şontică, Editura Semne, Bucureşti, 2008, 103 p.

... I-am parcurs manuscrisul într-o noapte de Făurar, uimit că acele „cuvinte neînvinse de somn", pe care le-a făgăduit cititorului, mi-au dat, paradoxal, o linişte, un calm şi o destindere pe care nici o noapte a Şeherezadei nu mi le-ar fi putut oferi. Eram obosit, probabil, de nebunia ritmică a vieţii metropolitane de azi, de violenţa, isteria, exhibiţionismul sexual al poeziei postmoderne pe care eram nevoit să-l îngurgitez zilnic ca mentor şi critic.

M-am trezit într-o oază de linişte, de refugiu, într-o colibă de cristal din care răzbeau armonii celeste, uşor triste, dureros meditative ale unui suflet care ştie să se ascundă şi să se apere de nebunia societăţii de consum ce ne agresează zilnic... (Tudor Opriş)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecţiilor al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

Buletinul Bibliotecilor din Franța

În orice domeniu de activitate există documente de referință *sine qua non*. În lumea bibliotecilor, un astfel de loc îl ocupă „Bulletin des Bibliothèques de France" (BBF), revistă editată de Școala Națională Superioară de Științe ale Informației și Biblioteconomie, prescurtat ENSSIB (École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques).

BBF are deja o tradiție mai mult decât semicentenară, primul număr apărând, sub această titulatură, la 1 ianuarie 1956, ca succesor al altor două publicații: „Buletinul informativ al Direcției Bibliotecilor din Franța" și „Buletinul de documentare bibliografică". Până în 1991, redacția și administrația au fost separate: redacția, subordonată Direcției Biblioteci, Muzee, Informare Științifică și Tehnică, iar administrația sub tutela Bibliotecii Naționale până în 1979 și, din 1980, sub cea a Școlii Naționale Superioare de Biblioteci. Din 1991, cele două s-au unificat sub direcția ENSSIB, care are meritul de a fi făcut din BBF revista de o înaltă ținută intelectuală și profesională care este astăzi, foarte apreciată și citită „cu creionul în mână" de specialiștii din toate țările Uniunii Europene și de peste Ocean.

După o perioadă de început, în care revista avea 11 apariții pe an, numerotate de la 1 la 12 (numărul 9 – 10 era dublu prin tradiție), consiliul editorial a decis reducerea numărului de apariții la 6 (una la două luni) în favoarea unei creșteri cantitative (între 70 și 140 de pagini pe număr) și calitative a informației.

Încă din 1995 a apărut versiunea electronică a revistei, pe site-ul **http://bbf.enssib.fr/**. Apărută inițial în format PDF, o a doua versiune, în XML, a fost inaugurată în noiembrie 2001, pentru ca, din 2005, să se folosească varianta actuală, o versiune XML îmbunătățită, conținând textul integral al revistei, care poate fi descărcat, copie fidelă, și în format PDF.

Conținutul ideatic este extrem de dens, articolele de specialitate fiind de o ținută academică și profesională ireproșabilă. Publicația reușește performanța intelectuală de a fi, pe lângă o revistă de specialitate, și una tematică. Colectivul redacțional, împreună cu colaboratori din numeroase țări ale Uniunii Europene și nu numai (în ciuda numelui său, BBF acoperă problematica bibliotecilor la nivel mondial, titluri precum „Rețeaua bibliotecilor publice din Singapore" nefiind deloc rar întâlnite) abordează în fiecare număr o anumită temă, în secțiunea intitulată *DOSSIER*. Alături de aceasta, există alte patru rubrici permanente, *À PROPOS*, *TOUR D'HORIZON* (*Tur de orizont*), *CRITIQUES* (*Opinii critice*) și *NOUS AVONS REÇU* (*Am primit la redacție*), la care se adaugă diverse secțiuni, în funcție de evenimente și interesele editoriale ale revistei.

Începând din anul 2008, prin efortul susținut al directorului Bibliotecii Metropolitane București, dr. Florin Rotaru, care a obținut atât dreptul de traducere, cât și fondurile necesare unei operațiuni de asemenea amploare, „Buletinul Bibliotecilor din Franța" își găsește, sub tutela bibliotecii bucureștene, o copie fidelă în limba română și o distribuție la nivel național, în instituțiile specializate. Este prima traducere a revistei într-o limbă străină, la nivel mondial. Scopul principal rezidă în realizarea unui reper profesional indubitabil, acum când ierarhia este bulversată și compromisă. Avem convingerea că a fost aleasă singura soluție fezabilă.

Această reușită reprezintă o etapă istorică pentru dezvoltarea bibliotecilor din România și pentru dorința alinierii lor la normele și cerințele impuse de intrarea în *Europa celor 27*, ca să parafrazăm tema primului număr al revistei pe 2008. Totul din dorința de a avea, dacă putem spune astfel, o **B**ibliotecă **B**ună, **F**uncțională.

Valeriu DIȚULEASA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

octombrie 2008

♦1 octombrie 1868. 140 de ani de la apariția, la Galați, a revistei **„Dacia literară"**, condusă și redactată de Romulus Scriban (1 oct. 1868 – 1 mart. 1869)

♦ 1 octombrie 1878. 130 de ani de la nașterea lui **Vasile Demetrius**, poet, prozator, editor și traducător (1 oct. 1878 – 15 mart. 1942)

♦ 2 octombrie 1968. 40 de ani de la moartea lui **Marcel Duchamp**, artist plastic francez (28 iul. 1887 – 2 oct. 1968)

♦ 2 octombrie 1978. 30 de ani de la moartea lui **Ștefan Odobleja**, medic militar, filosof (13 oct. 1902 – 2 oct. 1978)

♦ 3 octombrie 1858. 150 de ani de la nașterea actriței italiene **Eleonora Duse** (3 oct. 1858 – 21 apr. 1924)

♦ 4 octombrie 1873. 135 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Țițeica**, matematician (4 oct. 1873 – 5 feb. 1939)

♦ 4 octombrie 1943. 65 de ani de la nașterea lui **Florian Pittiș** (4 oct. 1943 – 5 aug. 2007)

♦ 5 octombrie 1933. 75 de ani de la nașterea pictorului **Vasile Grumaz**

♦ 5 octombrie 1993. 15 ani de la moartea părintelui **Dumitru Stăniloae** (16 nov. 1903 – 5 oct. 1993)

♦ 6 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **Dragoș Morărescu**, poet, artist plastic (6 oct. 1923 – 2005)

♦ 6 octombrie 1933. 75 de ani de la nașterea actriței **Vasilica Tastaman** (6 oct. 1933 – 30 mart. 2003)

♦ 7 octombrie 1408. 600 de ani de la prima atestare documentară a orașului **Cernăuți**, făcută printr-un hrisov domnesc emis de Alexandru cel Bun

♦ 7 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **Alexandru Jebeleanu**, poet (7 oct. 1923 – 28 apr. 1996)

♦ 7 octombrie 1968. 40 de ani de la moartea filologului **Emil Petrovici** (4 ian. 1899 – 7 oct. 1968)

♦ 8 octombrie 1803. 205 ani de la moartea lui **Vittorio Alfieri**, poet și dramaturg italian (16 ian. 1749 – 8 oct. 1803)

♦ 8 octombrie 1878. 130 de ani de la intrarea triumfală a **Armatei Române pe Podul Mogoșoaiei din București**, după victoria din Războiul de Independență (1877 – 1878)

♦ 8 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea violonistului **Ion Voicu** (8 oct. 1923 – 24 feb. 1997)

♦ 8 octombrie 1938. 70 de ani de la nașterea lui **Constantin Abăluță**, poet, traducător

♦ 8 octombrie 1998. 10 ani de la moartea compozitorului **Anatol Vieru** (8 iun. 1926 – 8 oct. 1998)

♦ 10 octombrie 1813. 195 de ani de la nașterea compozitorului italian **Giuseppe Verdi** (10 oct. 1813 – 27 ian. 1901)

♦ 10 octombrie 1963. 45 de ani de la moartea lui **Jean Cocteau**, poet, eseist, romancier, dramaturg, cineast și pictor francez (5 iul. 1889 – 10 oct. 1963)

♦ 11 octombrie 1758. 250 de ani de la nașterea lui **Wilhelm Olbers**, astronom și fizician german (11 oct. 1758 – 2 mart. 1840)

♦ 11 octombrie 1858. 150 de ani de la apariția, la București, sub conducerea lui D. Bolintineanu, a revistei **„Dâmbovița"**

♦ 11 octombrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Iorgu Iordan**, lingvist, istoric literar, memorialist (11 oct. 1888 – 20 sept. 1986)

♦ 11 octombrie 1938. 70 de ani de la nașterea regizorului **Dan Pița**

♦ 11 octombrie 1983. 25 de ani de la moartea lui **Elie Carafoli**, inginer (15 sept. 1901 – 11 oct. 1983)

♦ 13 octombrie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Tache Ionescu**, avocat, om politic (13 oct. 1858 – 22 iun. 1922)

♦ 13 octombrie 1898. 110 ani de la nașterea scriitorului **George Mihail Zamfirescu** (13 oct. 1898 – 8 aug. 1939)

♦ 14 octombrie 1908. 100 de ani de la nașterea lui **Lascăr Sebastian**, prozator, dramaturg, publicist și traducător (14 oct. 1908 – 9 oct. 1976)

♦ 14 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea scriitorului **Victor Kernbach** (14 oct. 1923 – 16 feb. 1995)

♦ 14 octombrie 1948. 60 de ani de la nașterea lui **Marian Papahagi**, critic literar, publicist și romanist (14 oct. 1948 – 17 ian. 1999)

♦ 14 octombrie 1983. 25 de ani de la moartea lui **Horia Stancu**, prozator și traducător (8 aug. 1926 – 14 oct. 1983)

♦ 15 octombrie 1608. 400 de ani de la nașterea lui **Evangelista Torricelli**, fizician și matematician italian (15 oct. 1608 – 25 oct. 1647)

♦ 16 octombrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Eugene O'Neill**, dramaturg american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1936 (16 oct. 1888 – 23 mai 1953)

♦ 16 octombrie 1993. 15 ani de la moartea actriței **Irina Răchițeanu-Șirianu** (2 sept. 1920 – 16 oct. 1993)

♦ 16 octombrie 1998. 10 ani de la moartea actriței **Leopoldina Bălănuță** (10 dec. 1934 – 16 oct. 1998)

♦ 17 octombrie 1858. 150 de ani de la nașterea lui **Andrei Bârseanu**, poet, publicist, folclorist (17 oct. 1858 – 19 aug. 1922)

♦ 17 octombrie 1973. 35 de ani de la moartea lui **Nicolae Dunăreanu**, prozator (29 aug. 1881 – 17 oct. 1973)

♦ 18 octombrie 1918. 90 de ani de la constituirea **Consiliului Național Român Central**, organism ce va conduce pregătirea Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia de la 1 Decembrie 1918

♦ 19 octombrie 1433. 575 de ani de la nașterea lui **Marsilio Ficino**, filosof umanist italian (19 oct. 1433 – 1 oct. 1499)

♦ 20 octombrie 1638. 375 de ani de la încheierea construcției **Mânăstirii Căldărușani**, ctitorie a domnitorului Țării Românești, Matei Basarab

♦ 20 octombrie 1828. 180 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Baronzi**, poet, prozator, dramaturg și ziarist (20 oct. 1828 – 28 mai 1896)

♦ 21 octombrie 1833. 175 de ani de la nașterea lui **Alfred Nobel**, chimist și inginer suedez (21 oct. 1833 – 10 dec. 1896)

♦ 21 octombrie 1918. 90 de ani de la nașterea traducătorului **Dan Duțescu** (21 oct. 1918 – 26 sept. 1992)

♦ 21 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **Mihai Gafița**, critic și istoric literar (21 oct. 1923 – 4 mart. 1977)

♦ 21 octombrie 1933. 75 de ani de la nașterea actorului **Ion Dichiseanu**

♦ 22 octombrie 1883. 125 de ani de la inaugurarea **Operei Metropolitane din New York**

♦ 23 octombrie 1908. 100 de ani de la nașterea lui **Octav Sargețiu**, poet (23 oct. 1908 – 21 nov. 1994)

♦ 23 octombrie 1998. 10 ani de la moartea actorului **Silviu Stănculescu** (24 ian. 1932 – 23 oct. 1998)

♦ 24 octombrie 1863. 145 de ani de la moartea poetului **Andrei Mureșanu**, autorul poeziei *Un răsunet*, devenită imnul național al României, *Deșteaptă-te, române!* (16 nov. 1816 – 24 oct. 1863)

♦ 24 octombrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Nicolae Davidescu**, poet, prozator, critic literar și traducător (24 oct. 1888 – 12 iun. 1954)

♦ 24 octombrie 1933. 75 de ani de la nașterea actriței **Draga Olteanu-Matei**

♦ 24 octombrie 1948. 60 de ani de la moartea lui **Franz Lehár**, compozitor austriac de origine maghiară (30 apr. 1870 – 24 oct. 1948)

♦ 25 octombrie 1838. 170 de ani de la nașterea lui **George Bizet**, compozitor francez (25 oct. 1838 – 3 iul. 1875)

♦ 25 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **István Toth**, poet și traducător

♦ 26 octombrie 1673. 335 de ani de la nașterea domnitorului **Dimitrie Cantemir**, istoric, filosof, cărturar umanist și scriitor (26 oct. 1673 – 21 aug. 1723)

♦ 26 octombrie 1888. 120 de ani de la nașterea lui **Dem Theodorescu**, scriitor și ziarist (26 oct. 1888 – 1946)

♦ 26 octombrie 1968. 40 de ani de la moartea naistului **Fănică Luca** (5 apr. 1894 – 26 oct. 1968)

♦ 28 octombrie 1728. 280 de ani de la nașterea lui **James Cook**, explorator britanic (28 oct. 1728 – 14 feb. 1779)

♦ 28 octombrie 1918. 90 de ani de la moartea istoricului **Constantin Giurescu** (10 aug. 1875 – 28 oct. 1918)

♦ 28 octombrie 1923. 85 de ani de la nașterea lui **Mihai Petroveanu**, critic și istoric literar (28 oct. 1923 – 4 mart. 1977)

♦ Se stinge din viață actrița **Dina Cocea** (27 nov. 1912 – 28 oct. 2008)

♦ 29 octombrie 1918. 90 de ani de la nașterea lui **Ștefan Baciu**, poet, eseist și traducător (29 oct. 1918 – 7 ian. 1993)

♦ 30 octombrie 1858. 150 de ani de la nașterea scriitorului **Duiliu Zamfirescu** (30 oct. 1858 – 3 iun. 1922)

♦ 31 octombrie 1898. 110 ani de la moartea sculptorului **Ion Georgescu** (1856 – 31 oct. 1898)

31 octombrie 1953. 55 de ani de la moartea scriitorului **Petre Dulfu** (10 mart. 1856 – 31 oct. 1953)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Mihai RALEA – Caragiale and Balzac 2
Eusebiu CAMILAR – The Sarmatian Shell 3
Tudor ARGHEZI – Mogoşoaia / The Bucharest Fair 6
Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – The National Liberal Party (I) 9
Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 11
History of the Book – JOHANN PETER ECKERMANN 12
Contemporary Autographs – *Horia GÂRBEA* 14
EBLIDA NEWS – Copyright – Information – Education 16
Roswitha POLL, Peter te BOEKHOST – Measuring Quality. Performance Measurement in Libraries (III) 18
News on Bucharest Metropolitan Library's Branches 21
Dimitrie Cantemir and Antioh Cantemir – Personalities of the European Culture 22
Florin ROTARU – The First Romanian Project of Dimitrie and Antioh Cantemir Complete Works 23
Christopher FLAVIN – The World's State 25
Ion CONSTANTIN – The Massacres in Katyń (II) 26
– Romanian Slavonic Studies. Traditions and Prospects 33
Dumitru BĂLĂEŢ – From Individual Library to Social Library 35
Catalogue 36
Valeriu DIŢULEAS – Reference Reviews – „Bulletin des Bibliothèques de France" 38
Calendar – October 2008 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25
BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06
Redacţia: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130
E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacţia: Ion HOREA (redactor şef), Georgeta FILITTI
Iulia MACARIE (secretar de redacţie), Radu VLĂDUŢ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociaţia noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Preţul unui număr este de 2 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacţia revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

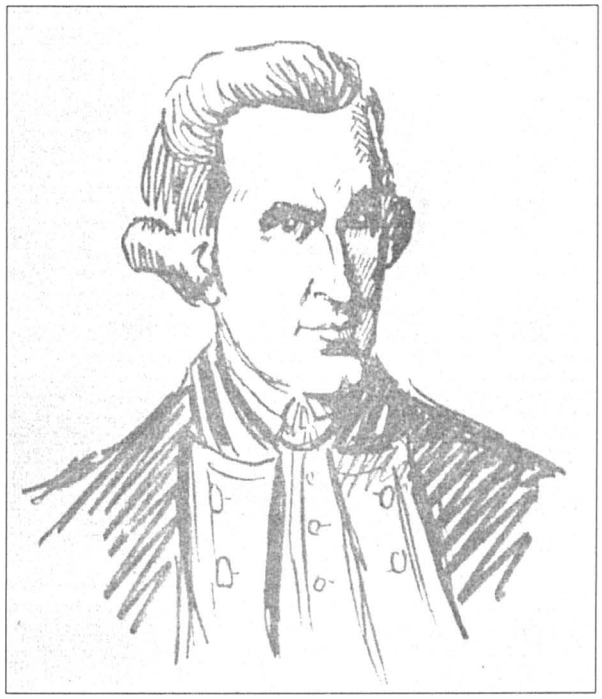

JAMES COOK

1728 – 1779

280 de ani de la naştere

„… Lumea iartă cu greu pe cel ce părăseşte, fără a explora, o coastă pe care a descoperit-o. Dacă primejdiile sînt scuza sa, lumea îl învinuieşte de laşitate şi de nestăruință – şi îl declară pe dată cel mai nepotrivit om de pe lume pentru a fi folosit ca descoperitor. Dacă, pe de altă parte, el înfruntă cutezător toate pericolele şi piedicile şi, cu toate acestea, are atîta nenoroc că nu izbuteşte, atunci îl acuză de temeritate şi de nesocotință. Prima dintre aceste învinuiri nu mi se poate aduce fără doar şi poate; iar dacă voi avea destul noroc ca să înfrunt toate primejdiile ce le voi întîlni, cea de a doua nici nu se va pune vreodată în discuție…“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

DINA COCEA

1912 – 2008

„… întotdeauna am avut prea puțină încredere în mine. Am fost mereu reticentă şi m-am lăsat condusă de luciditate, o luciditate care mi-a fost adesea reproşată, în tinerețe. Ei bine, tocmai această luciditate m-a ferit de nemulțumiri nevindecabile. Există actori care suferă toată viața că «le-a scăpat» un rol anume şi trăiesc cu impresia că, dacă l-ar fi jucat, totul ar fi putut fi altfel, adică mult mai bine. Eu nu am asemenea regrete. Am jucat mult şi am jucat roluri frumoase…“

ISSN 1454-0487

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro